

**TEMETTUAT, NÜFUS VE VERGİ DEFTERLERİNE GÖRE
BOLU EYALETİ YALAKABAD KAZASI HACI MEHMED ÇİFTLİĞİ,
AKKÖY, SAMANLI VE KADIKÖY KARYELERİ
SOSYO-EKONOMİK DURUMU**

(Yüksek Lisans Tezi)

Fadime Nur ÇAKAL

Kütahya - 2024

T.C.

KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Tarih Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**TEMETTUAT, NÜFUS VE VERGİ DEFTERLERİNE GÖRE
BOLU EYALETİ YALAKABAD KAZASI HACI MEHMED
ÇİFTLİĞİ, AKKÖY, SAMANLI VE KADIKÖY KARYELERİ
SOSYO-EKONOMİK DURUMU**

Danışman:
Prof. Dr. Bülent CIRIK

Hazırlayan:
Fadime Nur ÇAKAL

Kütahya - 2024

Kabul ve Onay

Tarih Ana bilim dalında, 2022854221031 öğrenci numaralı, Fadime Nur ÇAKAL'ın hazırlamış olduğu “*TEMETTUAT, NÜFUS VE VERGİ DEFTERLERİNE GÖRE BOLU EYALETİ YALAKABAD KAZASI HACI MEHMED ÇİFTLİĞİ, AKKÖY, SAMANLI VE KADIKÖY KARYELERİ SOSYO-EKONOMİK DURUMU*” başlıklı yüksek lisans tez çalışması ile ilgili tez savunma sınavı jüri tarafından yapılmış ve adayın tezinin OY BİRLİĞİ ile kabul edilmesine karar verilmiştir.

13/08/2024

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Ret
Prof. Dr. Bülent CIRIK (Danışman)		
Prof. Dr. Zafer ALTAR		
Dr. Öğr. Üyesi Şakir TURAN		

Onay

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Eray ACAR

Bilimsel Etik Bildirimi

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “*Temettuat, Nüfus ve Vergi Defterlerine Göre Bolu Eyaleti Yalakabad Kazası Hacı Mehmed Çiftliği, Akköy, Samanlı ve Kadıköy Karyeleri Sosyo-Ekonomik Durumu*” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

13/08/2024

Fadime Nur ÇAKAL

Özgeçmiş

İlköğretimini Aydın/Nazilli Gazi Mustafa Kemal Okulunda orta öğrenimini Nazilli Anadolu Lisesinde tamamladı. 2016 yılında Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünü kazandı. 2022 yılında üniversiteden mezun oldu. 2022 yılında Dumlupınar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yakınçağ tarihi bölümünde yüksek lisansına başladı.

ÖZET

TEMETTUAT, NÜFUS VE VERGİ DEFTERLERİNE GÖRE BOLU EYALETİ YALAKABAD KAZASI HACI MEHMED ÇİFTLİĞİ, AKKÖY, SAMANLI VE KADIKÖY KARYELERİ SOSYO-EKONOMİK DURUMU

ÇAKAL, Fadime Nur
Yüksek Lisans Tezi, Tarih Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr Bülent CİRİK
Ağustos, 2024, 121 sayfa

Kuruluşundan bu yana tarım ve hayvancılıktan elde edilen gelirler Osmanlı Devleti için büyük önem taşımıştır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan temettuat defterleri koleksiyonu, araştırmacılara Osmanlı vilayetinin sosyo-ekonomik yapısını anlamak ve 19. yüzyıl Osmanlı toplumunu anlamak için önemli veriler sunmaktadır.

Bu çalışmada temettuat defterlerinin yanı sıra ML-EEM-912-28 numaralı defter içerisinde incelediğimiz karyelerin 1326 senesine ait nüfus ve vergi defterleri kullanılmıştır. Bu kayıtlar ışığında karyelerin nüfus miktarı, ziraat, hayvancılık, meslek, iş faaliyetleri ve mal ve mülkleri ile ilgili konular ve bu konularda karyelerin vergi miktarlarının yanında 19. ve 20. yüzyılda ekonomik ve sosyal durum aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Nüfus, Sosyo-Ekonomik Durum, Temettuat, Vergi, Yalakabad

ABSTRACT**ACCORDING TO TEMETTUAAT, POPULATION AND TAX RECORDS, BOLU PROVINCE YALAKABAD BANNER HACI MEHMED ÇİFTLİĞİ, AKKOY, SAMANLI AND KADIKOY KARYELERİ SOCIO-ECONOMIC STATUS**

ÇAKAL, Fadime Nur
Master Thesis, Department of History
Supervisor: Prof. Dr. Bülent CİRİK
August, 2024, 121 pages

Since its establishment, income derived from agriculture and livestock has been of great importance to the Ottoman Empire. The collection of temettuat registers in the Ottoman Archives of the Prime Ministry offers researchers significant data for understanding the socio-economic structure of the Ottoman province and 19th Century Ottoman society. In addition to the temettuat registers, in this study population and tax registers from the year 1326, belonging to the villages we examined within the ledger numbered ML-EEM-912-28, were used.

In light of these records, the population size of these villages, agriculture, livestock, professions, business activities and issues related to property and assets, along with the tax amounts for these topics were examined to shed light on the economic and social conditions in the 19th and 20th centuries.

Keywords: Population, Socio-Economic Status, Tax, Temettuat, Yalakabad

ÖNSÖZ

Çalışmamızın ana kaynağını oluşturan nüfus, temettuat ve vergi defterleri, 1840-1841 ve 1911 senelerinin de Osmanlı toplumunu anlamamızda önemli bir yer oluşturmaktadır. Özellikle Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesinden sonra geliştirilen vergilendirme sistemi ve toprak yapısını anlamlandırma hususunda elde edilen bilgiler bize ışık tutmaktadır. Bu verilerden yola çıkılarak kazanın sahip olduğu nüfus özellikleri, meslek dağılımları ile zirai alan, hayvancılık ve alınan vergiler bakımından incelenmeye çalışılmıştır.

“Temettuat, Nüfus ve Vergi defterlerine göre Bolu eyaleti Yalakabad kazası Hacı Mehmed Çiftliği, Akköy, Samanlı ve Kadıköy karyelerinin sosyo-ekonomik yapısı” isimli çalışmamız dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde karyelerin sosyal yapısından kişilerin meslek durumu, unvanları ikinci bölümde karyelerin ekonomik yapısından ziraat, hayvancılık ve vergilerden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde nüfus defterlerinden ve karyelerde bulunan kişilerin mesleklerinden bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde ise vergi defterlerinden karyelerde bulunan kişilerin arazi sayıları, gelirlerinden bahsedilmiştir.

Çalışma konusunun belirlenmesinde ve çalışma sürecinde benden desteğini ve katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen, engin akademik bilgileriyle her daim yol gösterici olan tez danışmanım sayın Prof. Dr. Bülent Cırık'a, lisans ve yüksek lisans öğrenimim sürecinde destek ve teşviklerini üzerimde hissettiğim sayın Prof. Dr. Arif Kolay'a ve tezimin tamamlanma sürecinde çalışmalarına mesaisini harcayan sayın Dr. Öğr. Üyesi Şakir Turan'a teşekkürlerimi borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HACI MEHMET ÇİFTLİĞİ, AKKÖY, SAMANLI ZİMMİ, SAMANLI MÜSLİM VE KADIKÖY KARYELERİNDE SOSYAL YAPI

1.1. NÜFUS.....	10
1.2. HANE REİSLERİNİN İSİMLERİ.....	11
1.3. HANE REİSLERİNİN MESLEK DURUMLARI.....	15
1.3.1. Hacı Mehmet Çiftliği Karyesi Hane Reislerinin Meslek Durumları.....	16
1.3.2. Akköy Karyesi Hane Reislerinin Meslek Durumları.....	18
1.3.3. Samanlı Zımmi Karyesinin Hane Reislerinin Meslek Durumları.....	19
1.3.4. Samanlı Müslim Karyesinin Hane Reislerinin Meslek Durumları.....	20
1.3.5. Kadıköy Karyesi Hane Reislerinin Meslek Durumları.....	21

İKİNCİ BÖLÜM

HACI MEHMET ÇİFTLİĞİ, AKKÖY, SAMANLI ZİMMİ, SAMANLI MÜSLİM VE KADIKÖY KARYELERİNDE EKONOMİK YAPI

2.1. HAYVANCILIK.....	25
2.1.1. Hacı Mehmed Çiftliği Karyesinde Büyükbaş, Küçükbaş, Binek Hayvancılığı ve Arıcılık.....	26
2.1.2. Akköy Karyesi Büyükbaş, Küçükbaş, Binek Hayvancılığı ve Arıcılık.....	28
2.1.3. Samanlı Zımmi Karyesi Büyükbaş, Küçükbaş, Binek Hayvancılığı ve Arıcılık.....	30
2.1.4. Samanlı Müslim Karyesi Büyükbaş, Küçükbaş, Binek Hayvancılığı ve Arıcılık.....	31
2.1.5. Kadıköy Karyesi Büyükbaş, Küçükbaş, Binek Hayvancılığı ve Arıcılık.....	33
2.2. ZİRAİ FAALİYETLER.....	36
2.2.1. Ekili ve Gayr-i Mezru Tarlalar ve Elde Edilen Gelirler.....	37
2.2.2. Karyelerde Ekilen Hububat.....	54
2.3. KARYELERDE ALINAN VERGİLER.....	64

2.3.1. Vergi-i Mahsusa.....	65
2.3.2. Adet-i Ağnam.....	66
2.3.3. Aşar Vergisi.....	67
2.3.4. Cizye.....	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ML-EEM.912-28 NUMARALI DEFTER İÇERİSİNDE BULUNAN HACI MEHMED ÇİFTLİĞİ, AKKÖY, SAMANLI VE KADIKÖY KARYELERİNİN NÜFUS VE VERGİ DEFTERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. NÜFUS DEFTERLERİ.....	73
3.2. KARYELERDE KULLANILAN UNVAN VE LAKAPLAR.....	74
3.3. KADIKÖY KARYESİ MESLEK DURUMU.....	77

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VERGİ DEFTERLERİ

4.1. VERGİ DEFTERLERİ.....	81
SONUÇ.....	88
EKLER.....	95
KAYNAKÇA.....	103
DİZİN.....	107

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1: Karyelerin Tahmini Nüfus Sayıları.....	11
Tablo 1.2: Hacı Mehmed Çiftliği Karyesi Şahıs İsimleri.....	12
Tablo 1.3: Akköy Karyesi Şahıs İsimleri.....	13
Tablo 1.4: Samanlı Zimmi Karyesinin Şahıs İsimleri.....	13
Tablo 1.5: Samanlı Müslim Karyesi Şahıs İsimleri.....	14
Tablo 1.6: Kadıköy Karyesi Şahıs İsimleri.....	14
Tablo 1.7: Hacı Mehmed Çiftliği Meslek Çeşitleri.....	17
Tablo 1.8: Mesleği Belirtilmeyen Hane Reisi İsimleri.....	18
Tablo 1.9: Akköy Karyesi Meslek Çeşitleri.....	19
Tablo 1.10: Samanlı Zimmi Karyesi Meslek Çeşitleri.....	20
Tablo 1.11: Samanlı Müslim Karyesi Meslek Çeşitleri.....	21
Tablo 1.12: Kadıköy Karyesi Meslek Çeşitleri.....	22
Tablo 1.13: Kadıköy Karyesi Mesleği Belirtilmeyen Hane Reisleri.....	23
Tablo 2.1: Hacı Mehmed Çiftliği Karyesi Gelir Getiri Olan Hayvanlar.....	26
Tablo 2.2: Hacı Medmet Çiftliği Karyesinde Getirisi Olmayan Hayvanlar.....	27
Tablo 2.3: Akköy Karyesi Gelir Getirisi Olan Hayvanlar.....	28
Tablo 2.4: Akköy Karyesi Gelir Getirisi Olmayan Hayvanlar.....	30
Tablo 2.5: Samanlı Zimmi Karyesi Gelir Getiren Hayvanlar.....	30
Tablo 2.6: Samanlı Zimmi Karyesi Gelir Getirisi Olmayan Hayvanlar.....	31
Tablo 2.7: Samanlı Müslim Karyesinde Gelir Getirisi Olan Hayvanlar.....	32
Tablo 2.8: Samanlı Müslim Karyesinde Gelir Getirisi Olmayan Hayvanlar.....	32
Tablo 2.9: Kadıköy Karyesi Gelir Getirisi Olan Hayvanlar.....	33
Tablo 2.10: Kadıköy Karyesi Gelir Getirisi Olmayan Hayvanlar.....	35
Tablo 2.11: Mezru Tarla Dönüm ve Hasılatının Kaydedilmesi.....	37
Tablo 2.12: Karyelerde Geçen Tarla İsimleri.....	37
Tablo 2.13: Toprağın Kullanım Alanlarına Göre Dağılımı.....	38
Tablo 2.14: Kiralanan Mezru Tarlalar.....	38
Tablo 2.15: Tarım Yapılamayan Tarla Dönümleri.....	39
Tablo 2.16: Hacı Mehmed Çiftliği Karyesi Kiraya Verilmiş Tarla ve Hasılatları.....	46
Tablo 2.17: Akköy Karyesi Kiraya Verilmiş Tarla ve Hasılatları.....	46

Tablo 2.18: Samanlı Zımmi Karyesi Kiraya Verilmiş Tarla ve Hasılatları.....	46
Tablo 2.19: Samanlı Müslim Karyesi Kiraya Verilmiş Tarla ve Hasılatları.....	46
Tablo 2.20: Kadıköy Karyesi Kiraya Verilmiş Tarla ve Hasılatları.....	46
Tablo 2.21: Soğan ve Bostan Ürünleri Ekilen Arazi ve Hasılat.....	47
Tablo 2.22: Müstecir Soğan ve Bostan Ürünleri Ekilen Arazi ve Hasılat.....	47
Tablo 2.23: Bağ ve Dut Bahçesi Ekilen Arazi ve Hasılat.....	49
Tablo 2.24: Müstecir Bağ ve Dut Bağçesi Arazi ve Hasılat.....	50
Tablo 2.25: Hububat Ürünlerinde Alınan Aşar Vergisi.....	55
Tablo 2.26: Karyelerde Hububatın Kaydediliş Biçimi.....	55
Tablo 2.27: Tarla Ürünlerinden Alınan Aşar Vergisi.....	61
Tablo 2.28: Bağ ve Bostan Ürünlerinde Alınan Aşar Vergisi.....	61
Tablo 2.29: Karyelerde Bulunan Asiyab, Dükkân, Sefine ve Kahvehane Sayıları ve Gelirleri.....	62
Tablo 2.30: Asiyabın Kaydedilişi.....	62
Tablo 2.31: Sefinenin Kaydedilişi.....	64
Tablo 2.32: Vergi Gelirlerinin Köylere Göre Dağılımı.....	66
Tablo 2.33: Karyelerde Alınan Ağnam Vergisi.....	67
Tablo 2.34: Karyelerde Cizye.....	69
Tablo 2.35: Karyelerin Toplam Kazancı.....	69
Tablo 2.36: Gelirlerin Alt ve Üst Grupları.....	70
Tablo 3.1: 1326 Senesi Karyelerin Nüfusları.....	73
Tablo 3.2: 1326 Senesinde Karyelerde Bulunan Erkek Çocuk ve Kız Çocuk Sayıları.....	73
Tablo 3.3: Karyelerde En Fazla Kullanılan Lakaplar.....	74
Tablo 3.4: Hacı Mehmed Çiftliği Dul veya Bekar Kadınların Kayıtları.....	75
Tablo 3.5: Hacı Mehmed Çiftliği Bekar veya Dul Erkeklerin Kayıtları.....	76
Tablo 3.6: Kadıköy Karyesinde Dul veya Bekar Kadınların Kaydedilmesi.....	77
Tablo 3.7: Kadıköy Karyesi Meslek Durumları.....	78
Tablo 4.1: Karyelerde Bulunan Arazi, Bağ ve Bahçe Sayıları.....	81

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
a.g.t.	Adı Geçen Tez
bkz.	Bakınız
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	Cilt
Çev.	Çeviren
d.	Defter
H.	Hicri
Km.	Kilometre
M.	Miladi
ML.VRD.TMT	Maliye Varidat Temettuat
ML-EEM	Maliye Nezareti Emlak-ı Emiriyye Müdüriyeti
s.	Sayfa
S.	Sayı
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
TTK	Türk Tarih Kurumu
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
yy.	Yüzyıl

TEZ METNİ

GİRİŞ

Kelime manası olarak sözlükte düzenlemek, ıslah etmek ve sıraya koymak anlamlarına gelen “tanzim” sözcüğünün çoğulu “tanzimat”tır. Literatürde ise yeniden şekillendirme, modernleşme ve gelişme olarak kullanılmaktadır. 3 Kasım 1839 tarihinde Gülhane Hatt-ı Hümayunu ile başlatılan dönemin ne zaman sona erdiği hakkında tartışmalar olsa da genel olarak Meclis-i Mebusan’ın kapatıldığı 1878 yılında sona erdiği kabul edilmektedir¹. Tanzimatın amacı, haklar, eğitim, askerlik, maliye ve idare alanlarında Gülhane Hatt-ı Hümayunu’nun temel ilkelerine bağlı kalarak yeni bir nizam teşkil etmektir².

19. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı Devleti’nde köklü değişimler yaşanmaya başlamıştır. Bu değişimlerin başında Tanzimat Fermanı ile birlikte başlayan reformlar gelmektedir. Nitekim bu reformların en önemlilerinden birisi de devletin mali politikalarında olmuştur. Tanzimat Fermanı’ndan önce Osmanlı Devleti’nde gayrimüslim ve Müslüman halktan çeşitli vergiler toplanmaktaydı. Bu çeşitlilik yolsuzluklara sebebiyet verirken aynı zamanda adaletsizliğe de yol açmaktaydı. Bu yolsuzlukların önüne geçmek, adaletsizliği ortadan kaldırmak ve devlet gelirlerini arttırmak nihayetiyle nitekim gelire göre vergi toplanması usulü geliştirilmiştir. 1840 yılında yapılan kapsamlı çalışmalarda temettuat defteri yazımı ülke çapında aynı tarihte meydana gelmiştir. 15. ve 16. yüzyıl tahrir defterlerine nazaran 19. yüzyıl ortalarında yapılan bu çalışmalarda daha kapsamlı bilgilere ulaşmak mümkün olmuştur³.

Tanzimat Fermanı’nın öncelikli amacı, mali hedefler çerçevesinde iltizam sistemini ortadan kaldırmak, vergilendirmede adaleti sağlamak ve harcama bütçesi oluşturmak suretiyle devleti tahkim etmektir⁴. 3 Kasım 1839’da Gülhane Hatt-ı Hümayun’u ilan edilerek "iltizam" sisteminin kaldırıldığı duyurulmuştur. Vatandaşların mallarına ve mali kapasitelerine göre uygun bir vergi belirleneceği açıklanmıştır⁵.

Temettü kelime olarak fayda sağlama, menfaat edinme ve kazanma, kar etme⁶ anlamına gelmektedir; temettuat ise çoğuludur. Halkın gelir kaynaklarına göre belirlenen vergi kaza, köy, mahalle olarak devletin en küçük yönetim birimlerde

¹ Ali Akyıldız, “Tanzimat” DİA. , c.40, İstanbul 2011, s.1-10

² Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu, c.V, Ankara 1999, s.172

³ Mübahat Küttükoğlu, (1995), “Osmanlı Sosyal ve İktisadi Tarihi Kaynaklarında Temettü Defteri”, *Belleten*, s. 395

⁴ Coşkun Çakır, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Küre Yayınları, İstanbul 2001, s.17-21.

⁵ Reşit Kaynar, *Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat*, Ankara 1985, s.224-225.

⁶ Şemsettin Sami, *Kâmûs-ı Türki*, Kapı Yayınları, İstanbul 1995, s. 437.

başlanılmış ve yapılan çalışmalar temettuat defterlerine kaydedilmiştir⁷. Maliye Varidat Kalemi defterlerinden olan bu defterler 9 katalog halinde 17.747 adet olmak üzere Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunmaktadır⁸. Bu sayı, Maliyeden Müdevver ve Kepeci Tasnifi'nden Temettuat Defterleri'nin eklenmesiyle sayısı artmaktadır. Temettuat defterleri bölgelerde tahrirler sonucuyla oluşturulmuştur. Bu tahrirlerin gerçekleştirilmesi ve uygulanması amacıyla Muhassılık Teşkilatı oluşturulmuştur. Muhassılların görev ve sorumluluklarını belirleyen bir Talimat-ı Seniyye, Meclis-i Vâlâ tarafından 25 Ocak 1840 tarihinde hazırlanmıştır. Tahrir usulü, bu talimatın dördüncü maddesinde belirtilmiştir⁹. Bu dönemde, maliye memurları genel bir ifadeyle "tahsildar" olarak nitelendirilmektedir ve bu memurların resmi unvanı Muhassıl-ı Emval'dir¹⁰.

Temettuat çalışmalarında hane reisinin ismi genellikle lakap veya unvanlarıyla birlikte kaydedilmektedir. Temettuat defterleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun resmi belgeleri arasında yer almaktadır. Bu defterlerde sosyo-ekonomik hayatın yanı sıra nüfus, tarım faaliyetleri, meslekler ve vergi mükelleflerinin belirlenmesi gibi konulara ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca hane sahiplerinin sahip olduğu hayvan ve arazi miktarlarına dair detaylar sunulmaktadır. Tapu tahrir geleneğinin bir uzantısı olarak değerlendirilen bu defterler aynı zamanda birer nüfus defteri işlevi görmektedir¹¹.

Çalışmamızın temelini Yalakabad kazasına bağlı Hacı Mehmet çiftliği karyesi, Akköy, Samanlı Zımmı, Samanlı Müslim ve Kadıköy karyelerinin temettuat defterlerinin yanında ML.EEM.912-28 numaralı defter içerisinde ilgili karyelerin 1326 yılına ait nüfus defterleri ve vergi defterleri bulunmaktadır. Ancak nüfus defterleri bilinenin yanı sıra farklılar göstermektedir. Kayıtlarda kız çocuk, erkek çocuk, kendisi ve toplamın yanında kişilerin Kadıköy ve Samanlı karyesinde emlak durumu ve meslekleri de belirtilmektedir. Vergi defterlerinde kişilerin sahip oldukları arazi, bağ ve bahçelerin dönüm ve evlek sayıları belirtilmiştir. Ayrıca kişilerin mirasçıları, akarları ve mesleklerinden de bahsedilmiştir. Kişilerin hayatta olup olmadıkları, kiminle yaşadıkları ve arazilerine ortak kullanıp kullanmadıkları hakkında bilgilere de ulaşılabilmektedir.

⁷ Süleyman Yükçü (2013), "Osmanlı Devleti'nde Temettuat Defterlerinin Önemi ve Vergisel Açıdan Değerlendirilmesi: Tire Kazası Örneği", *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, s. 173

⁸ Kütükoğlu, *a.g.m.*, s. 396

⁹ Said Öztürk, "Türkiye'de Temettuat Çalışmaları", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c.1, S.1, 2003, s.287-289

¹⁰ Ayla Efe, *Muhassılık Teşkilatı*, Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002, s. 8. ; Süleyman Sudi, *Defter-i Muktesid I*, İstanbul 1306, s. 179; Abdurrahman Vefik, *Tekalif Kavaidi II*, İstanbul 1330, s. 72-73

¹¹ Nuri Adıyeke, "Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, OTAM. Sayı: 11, 1991, ss. 771-823

İncelediğimiz köyler Akköy ve Samanlı Müslim karyesi dışında kalanlar Gayrimüslim hanelerden oluşmaktadır. Gayrimüslim nüfusunun bulunduğu hanelerin isimlerinin üzerinde alâ, evsat ve edna da Arapça harflerle kısaltmaları verilmektedir. Bu bilgilerle cizye vermekle yükümlü olan gayrimüslim reayanın zengin, orta ve fakir olarak gelir durumları da belirlenmiştir¹². Ancak evsat yazımının içerisinde bulunan sayıların ne anlama geldiği anlaşılamamıştır.

Çalışmamızın ana kaynağını oluşturan Mehmet Emin Yardımcı Hocamızın “19. Yüzyılda Yalova Kazasının Ekonomik ve Sosyal Durumu: 1844-1845 Temettuat Defterlerine Göre” eserinden faydalandık. Bu çalışması için kendisine teşekkür ediyoruz.

Yalakabad (Yalova) Tarihi

Osmanlı Devleti’nin temelleri her ne kadar Söğüt ve Domaniç civarında olduğu söylenmiş olsa da Halil İnalçık, 27 Temmuz 1302 tarihinde gerçekleşen Koyunhisar Savaşı’nın Yalova’da gerçekleştiğini belirtmektedir¹³. Bundan dolayıdır ki Yalova, Osmanlı tarihi için oldukça önemli bir yere sahiptir. Orhan Gazi’nin 2 Mart 1329’da Bizans İmratorluğu’nu Pelekanon Savaşı’yla mağlup etmesi, Bizans’ın gücünü sarsmıştır. İzmit Körfezi’nden Yalova’ya kadar uzanan hattı fethedilmiştir. Ancak 1330 yılına gelindiğinde dahi Yalova kentinin bazı yerleri halen daha Bizans yönetimi altında bulunmaktadır. Nitekim 1337 tarihinde Yalova ve çevresi tam olarak bu tarihte Osmanlı hakimiyetine girebilmiştir.

14. yüzyıldan itibaren Osmanlı coğrafyasında idari olarak bölünmeler başlamıştır. İlk zamanlar Yalova, Hüdavendigar Livası’na bağlı iken ilerleyen yüzyıllarda İzmit Sancağı’na bağlıdır¹⁴. İlk dönemlerde Çınarcık, Engere, Koruköy, Karpuzdere, Kocadere, Katırlı ve Arnavut köyleri bulunmaktadır¹⁵.

15. yüzyılın başlarında Timur istilası Bursa’yı etkilediği gibi Yalova ve çevresini de etkilemiştir. Aynı zamanda Fetret Devri’nin de yaratmış olduğu karışıklarda bölgeyi etkilemiştir¹⁶. 1453 İstanbul’un fethiyle bölge tekrar canlılık kazanmıştır. Bu

¹² bk. Mustafa Öztürk, “1844 (1260) Tarihli Halep Nüfus Defterine Göre Urfa’da Gayr-i Müslimlerin Nüfus ve Sanatları”, *Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi*, Ed. Bünyamin Kocaoğlu, İlkadım Belediyesi, Samsun 2017, s. 367-385.

¹³ Bkz. Halil İnalçık, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları 1302-1481*, İsam yayınları, İstanbul 2010, s. 33-36.

¹⁴ Ahmet Taşağıl, *Geçmişten Günümüze Yalova*, İstanbul, Çevik Matbacılık, 2019, s. 30

¹⁵ http://www.academia.edu/5413126/Osmanli%C4%B1_Kurulu%C5%9F_D%C3%B6neminde_Yalovan%C4%B1n_Kurulu%C5%9Fu_ve_B%C3%B6lgedeki_Eski_Yerle%C5%9Fim_Yerleri

¹⁶ Taşağıl, *a.g.e.*, s. 31

canlılığın kazanılmasındaki sebeplerinden birisi Yalova’da bulunan kaplıcalar olduğu söylenebilir. Çünkü Yalova kaplıcaları Bursa kaplıcalarından daha yakındır¹⁷. Diğer bir sebep ise İstanbul’un başkent olmasıyla birlikte Yalova’da bulunan iskele ve doğal limanların ehemmiyet kazanmış olması muhtemeldir¹⁸.

16. yüzyılın başlarında Yalova bölgesinin idari yapısında değişiklikler meydana gelmiştir. Yalakabad veya Yalakova İzmit Sancağı’na bağlı bir kaza konumuna gelmiştir. Dolayısıyla Yalakabad içerisinde birçok kasaba şeklinde yerleşim birimleri bulunduran bir kaza olmuş ve idari yetki ise kadıda bulunmaktadır¹⁹.

Bu yüzyılda Kanuni döneminde yapılan tahrir göre Yalakabad kazasında 55 karye bulunmaktadır. Bunların 44’ü tımar 11’i vakıf karyesidir. Bununla birlikte, 6’sı vakıf ve 8 ‘i tımar olmak üzere 14 mezra²⁰ bulunmaktadır²¹. Kazanın 16. ve 17. yüzyılda da geçim kaynağı yoğun olarak tarımdır. Ancak tarım ürünlerinin yanında bölgede yaş meyve ve sebze yetiştirilmektedir²². Ayrıca bölgede hububat ürünleri, kestane, soğan, zeytin, kiraz gibi ürünler de yoğun olarak yetiştirilmektedir²³. Yalakabad kazasında hayvancılıkta yapılmaktadır. Özellikle Karpuzdere karyesinde arı kovanlarından vergi alınması bunu desteklemektedir²⁴.

16. yüzyılda 55 olan karye sayısı 17. yüzyılda 45’e düşmüştür. Ancak tımar yerleşim yerlerindeki hane sayısı 694’ten 794’e çıkmış, nefer sayısı da tımar yerleşim birimlerinde 16²⁵. yüzyılın başında 1065 iken, bu sayı 17. yüzyılın ilk yarısında 1329’a çıkmıştır. Yalakabad’daki tımar yerleşim birimlerindeki tahminî nüfus sayılarına bakıldığında, 16. yüzyılın başında 4.401 iken, bu sayı 17. yüzyılın ilk yarısında 1057’si mahallelerde, 3528’i de kırlarda yaşamak üzere 4585’e çıkmıştır²⁶. Sonuç olarak Yalakabad kazasında büyük ölçüde bir nüfus artışı veya düşüşü olmamıştır. Ancak bölgenin nüfusunda az bir nüfus artışı olduğu gözlemlenmektedir.

¹⁷ Arif Müfid Mansel, *Yalova Kılavuzu*, s. 10.

¹⁸ Mansel, *a.g.e.*, s. 10

¹⁹ Ahmet Güneş, *Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyıl Başlarından XVII. Yüzyıl Başlarına Kadar Kocaeli Sancağı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara 1994, s. 4-10.

²⁰ İlhan Şahin, “Mezru”, *İslam Ansiklopedisi*, c 29, s. 556-548

²¹ Güneş, *a.g.t.*, s. 57

²² Ahmet Güneş, “Gelir Kaynaklarına Göre 16. Yüzyılda Yalakabad Kazası Vakıfları”, *Uluslararası Kara Mürsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-II Bildirileri* s. 1203

²³ Güneş, *a.g.b.*, s. 1183

²⁴ Güneş, *a.g.b.*, s. 1183

²⁵ Ahmet Güneş, *Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyıl Başlarından XVII. Yüzyıl Başlarına Kadar Kocaeli Sancağı*, s. 84.

²⁶ Ahmet Güneş, *Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyıl Başlarından XVII. Yüzyıl Başlarına Kadar Kocaeli Sancağı*, s. 84.

Osmanlı tarihi için birinci el kaynak olarak kullanılan Evliya Çelebi Seyahatnamesi ,17. yüzyıl dönemi için çok önemli bir kaynaktır. Evliya Çelebi Yalova için şu sözleri yazmıştır: “*Sene tarihinde Rum keferesi destinden desti kahır ile bizzat Sultan Orhan ibn-i Osman Han Fethidir. Maa Kara Mürsel Bey ve ecdadımız Yakub Bey bir vasi dere içre canibi erbaası havaleli çarkûşe seddadî senginbünyad kal’ası şeddaî binadır. İçinde ahali-i vilâyet koyunları kışlar çoban yatağı ve harami durağı ve tüccar yerdir. Etrak tayifesi bu kal’aya Yalak deresi derler. Anı ubur idüp yine dere ve depeler içre beş saatde*”²⁷

Evliya Çelebi eserinde kazanın geçim kaynağının ticaret ve hayvancılık olduğunu belirtmiş ve eşkıyaların durak yeri olduğu söylemiştir. Ayrıca Evliya Çelebi Yalova’da 700 evi, yedi camisi, bir hamamı, üç hanı, kırk elli dükkânı bulunan, kalesi yıkılmış bir yerleşim yeri şeklinde olduğunu belirtmiştir. Evliya Çelebi’nin verdiği hâne sayısına göre o sıradaki nüfusunun 3000-4000 civarında olması gerekmektedir²⁸.

14 Mayıs 1719 tarihinde meydana gelen İstanbul merkezli depremde Kocaeli Sancağı da büyük ölçüde zarar görmüştür. Hatta tarihi kayıtlara Zelzele-i Azime yani büyük deprem olarak geçmiştir. Devrin tarihçilerinden olan Silahdar Fındıklılı Mehmed, Nusretnâme adlı eserinde Yalakabad kazasının yaşadığı hasarı şu şekilde tasvir etmektedir: “*Şehr-i İznikmid’in beşde dört bölüğü yıkıldı, altında kalan ricâl ve nisvân ve sıbyândan dört bin kadar âdem helâk olduğun tahkika irdi ve altı aded câmi‘ şerîf yıkılıp içinde bulunanlardan altı yüz kadar âdem helâk oldu ve kâfirî binâ şehre gelen su kemerlerinin beşi yıkıldı ve hattâ yirmi beş zirâ‘ bir şayka yapıldığı yerden tîzgâhdan kaldırıp on adım kadar mahalle atduğun gören kimesnelerden işitdim buna münâsebet fakirin bağçe kapusu dâhilinde hisâr dîvârı üzre olan hânemizin bir camını kopardup yirmi adım mahalle atduğun bize vâki oldu ve Yalova kasabasının nıfsı yıkıldı ve Karamürsel kasabası bütün yıkıldı...*”²⁹.

Depremde şehrin büyük çoğunluğu yıkılmış olup, erkek, kadın ve çocuk dahil 4000 kişinin yaşamını yitirdiğini doğrulanmıştır. 6 adet cami-i şerif yıkılmış ve içerisinde bulunan 600 kadar kişi vefat etmiştir. 5 su kemeri yıkılmış, hatta yapılan bir savaş gemisinin ileri sürüklendiğini duymuştur. Yalova kasabasının yarısı, Karamürsel kasabasının tamamı yıkılmıştır.

²⁷ Evliya Çelebi, Evliya Çelebi Seyahatnamesi: Anadolu, Suriye, Hicaz (1671-1672) c. IX, İstanbul 1935, s. 8

²⁸ Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, II, 66-67.

²⁹ Mehmet Topal, Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa Nusretnâme Tahlil ve Metin (1106-1133/1695- 1721), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, İstanbul 2001, s. 904-905

18. yüzyılın ikinci yarısında, 1766 senesinde bir diğer büyük deprem meydana gelmiştir. Bu deprem yüzünden 4000 kişi vefat etmiş ve birçok insanda yaralanmıştır. Doğu Marmara merkezli yaşanan bu deprem, İzmit ve Bursa’da büyük ölçüde bir tahribata yol açmıştır³⁰. Özellikle Güney Marmara’da tsunamilere neden olduğu için Yalakabad’ın da bu depremden etkilenmemesi mümkün değildir. Bu yüzyılda yaşanan 2 büyük depremden dolayı Yalova’da nüfusun ve buna bağlı üretimin düştüğü tahmin edilebilir bir durumdur. Tabii ki bu durum ekonomiyi de etkilemiştir.

19. yüzyılda Yalova Kazası’nda idari bir değişim yaşanmıştır. Kocaeli Sancağı’na bağlı olan Yalova, bu yüzyılda Karamürsel’e bağlı bir nahiye olmuştur. Ancak daha sonra yeniden İzmit Sancağı’na bir kaza haline gelmiştir. II. Abdülhamid döneminde Yalova’da imar çalışmaları arttırılmıştır. Yine bu dönemde Eski Roma Hamamı onarılmış, yeni otel ve hamam inşaatları yapılmış ve İstanbul ile Yalova arasında düzenli bir şekilde vapur seyahatleri yapılmaya başlanmıştır³¹.

Tanzimat dönemine kadar Kocaeli Sancağı’na bağlı bir kaza konumdayken, Tanzimat dönemi ile birlikte İzmit Sancağı Bolu Eyaleti’ne bağlı bir kaymakamlık statüsüne gelmiştir. Bu durumda Yalakabad da İzmit Kaymakamlığı’na bağlı bir kaza hâline gelmiştir³². 1831 tarihinde yapılan nüfus sayımlarına göre Yalakabad’da 918 Müslüman reaya, 3011 gayrimüslim reaya bulunmaktaydı³³. Bu döneme bakıldığında Yalakabad’da 1437 tane hane bulunmaktadır. Bu hanelerin 349 tanesi Müslümanlara, 1088 tanesi de gayrimüslimlere aittir. Bu durumda 19. yüzyılda bölgede yoğun bir gayrimüslim nüfus bulunmaktadır. Hatta gayrimüslim hanelerin bölgedeki toplam hanelerin %75,71’ini oluşturduğu görülmektedir. Buradaki Gayrimüslimlerin %90, 81’ini Rumlar, geri kalanını ise Ermeniler oluşturmaktadır³⁴.

Yalova kazasında en fazla hane bulundan köy 51 hane ile Gacık köyüdür. En fazla gayrimüslim bulunduran köy ise 233 hane ile Katırlı köyüdür. Müslüman köyleri Akköy 35 hane, İlyasköy 30 hane, Tavşanlı 29 hane, Denizçalı 21 hane, Dere 21 hane, Samanlı Müslim 20 hane, Çukur Müslim 19 hane, Kirazlı 16 hane, Yortan 12, Kılıç

³⁰ Erhan Afyoncu- Zekai Mete, “1766 Depremi ve Toplum Yaşantısına Tesirleri”, Tarih Boyunca Anadolu’da Doğal Afetler ve Deprem Semineri Bildiriler, İstanbul 2001, s. 85

³¹ Metin Tuncel, “Yalova”, DİA XLIII, s. 307.

³² Mehmet Emin Yardımcı, *19. Yüzyılda Yalova Kazası’nın Ekonomik ve Sosyal Durumu 1844-1845 Temettuat Defterlerine Göre (=19. Yüzyılda Yalova Kazası’nın Ekonomik ve Sosyal Durumu)*, volga yayınları, Kocaeli 2016, s. 7

³³ Mehmet Kaya, “XIX. Yüzyılda İzmit (Kocaili) Sancağının Demografik Durumu ve İskân Siyaseti” *AÜDTCF Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, c. 26, s. 41, Ankara 2007, s. 65

³⁴ Yardımcı, *a.g.e.*, s. 7

Müslim 11, Soğucak karyesinde 7 hane bulunmaktadır. Burada tahmini nüfus hesaplaması yapmak için x5 formülü kullanılırsa, Müslüman karyelerin toplam nüfus sayısı 1745³⁵ kişi olduğu tespit edilebilir.

Yalova'da bulunan gayrimüslim karyeleri ise şunlardır: Katırlı Esenköy 233 hane, Kızılderbend 199 hane, Kuru 141 hane, Kadı 141 hane, Engere 110 hane, Kılıç Zımmi 73 hane, Hacı Mehmed Çiftliği 61 hane, Çınarcık 59 hane, Çukur Zımmi 27 hane, Zağferan 23 hane, Samanlı zımmi 12 hane, Çavuş Çiftliği 9 haneden oluşmaktadır. Yine bu hesaplamayla Yalova'da bulunan gayrimüslim reayanın tahmini nüfusu 5440³⁶ olarak tespit edilebilir. Nitekim bu hesaplama yaklaşık olarak nüfus tahmini yapabilmek için kullanılmıştır. 1 hane içerisinde birden fazla ailenin yaşayabilecek olması da unutulmamalıdır. Bu karyelerden Çukur Zımmi ve Kılıç Zımmi karyesinde Ermeniler yaşamaktaydı. Diğer gayrimüslim karyelerinde Rumlar bulunmaktaydı.

Yalova'nın 19. yüzyılda da yine geçim kaynağı tarıma dayalıdır. Ancak bu yüzyılda denizciliğin tarımdan sonra önemli bir geçim kaynağı oluşturduğunu söylemek mümkündür. Bölgede 406 hane reisinin mesleği tayfa, 47 hane reisinin mesleği ise reisdur. Buna göre bölgede %30'dan fazla denizcilik sektörünün var olduğu görülmektedir³⁷. Ayrıca Yalova bölgesinde odunculukta önemli bir geçim kaynaklarından biri konumundadır. Bölgede toplam 48 hane reisinin bu mesleği icra ettiği görülmektedir³⁸. Hayvancılık sektöründe ise Yalova bölgesin 13 çoban ve 7 sığır çobanı bulunmaktadır. Bunun yanında 38 hane reisi bargircidir. Dini görevlere bakıldığında da bölge 14 hane reisinin papaz 3 hane reisinin imam ve 1 hane reisinin müezzin³⁹ olduğu görülmektedir. Gayrimüslim karyesi kadar Müslüman karyesi de vardır ancak gayrimüslim din adamlarının daha fazla olduğu görülmektedir.

20. yüzyılda bölgenin idari yapısında tekrar değişiklik olmuştur. Yalova nahiye statüsünden çıkarılmış ve 1319 senesini içerisinde bulunduran salnameye göre Yalova kaza statüsüne getirilmiştir. Bölgenin kaymakamlığını da Mehmed Şükrü Bey üstlenmiştir⁴⁰. Bu yüzyılda yaşanan Balkan ve Birinci Dünya Savaşı ile bölgede nüfusun azaldığını tahmin etmek güç değildir. Yalova ayrıca bölgede Ermeni olaylarına şahit

³⁵ Yardımcı, *a.g.e.*, s. 8

³⁶ Yardımcı, *a.g.e.*, s. 9

³⁷ Yardımcı, *a.g.e.*, s. 14

³⁸ Yardımcı, *a.g.e.*, s. 13

³⁹ Yardımcı, *a.g.e.*, s. 13- 14

⁴⁰ Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye (1319), s. 755.

olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan Mütareke Dönemi'nde ise Yalova, Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM
HACI MEHMED ÇİFTLİĞİ, AKKÖY, SAMANLI ZİMMİ, SAMANLI MÜSLİM
VE KADIKÖY KARYELERİNDE SOSYAL YAPI

1.1. NÜFUS

Geçmişten günümüze gelene kadar, devletler yönettikleri ülkelerin idari, ekonomik, sosyal ve askeri yapılarını düzenlemek ya da iyileştirmek amacıyla halkın nüfus miktarını ve nüfusun özelliklerini tespit etme ihtiyacı duymuşlardır⁴¹.

Nüfus kelime olarak Arapça “nefs” anlamını gelir; çoğulu ise “nüfus”tur. Anlam olarak ise “hayat, canlar, nefis, ruhlar” demektir. Günümüzdeki anlamına bakıldığında ise, bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı manasına gelmektedir.

İlk nüfus sayımı II. Mahmut döneminde yapılmıştır. 1826’da Yeniçeri Ocağının kaldırılmasının ardından oluşan yeni koşullar içerisinde vergi ve nüfusu öğrenmek için öncelikle 1828-1829 yılında bir çalışma yapılmıştır. Osmanlı-Rus Savaşı nedeniyle bu sayım yapılamadıysa da, savaşın ardından yeni bir sayım daha yapılmıştır. Bu nüfus sayımında ise erkek nüfusu sayılmış kadın nüfusu belirtilmemiştir.

Ancak Temettuat defterlerinde vergiye tabi erkek nüfusu yazılmış olduğundan, hanenin tam nüfus tespitini yapmak olası değildir. Bir yerleşim yerinin tam olarak nüfus tespitini yapmak ancak Temettuat defterleri ve nüfus defterlerinin karşılaştırılmasıyla mümkün olabilir.

Temettuat defterleri hane bazlıdır ve hane ile birlikte hane numarası da kaydedilmiştir. Haneden kastedilen, kaçınca hane olduğu; numaradan kasıt ise kaçınıcı aile olduğudur. Bazen aynı hane içerisinde birden fazla aile yaşayabilmektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, tam olarak nüfus tespiti yapmak mümkün değildir. Temettuat defterlerinden faydalanarak, hane sayısı x5 formülüyle yaklaşık nüfus tahmin edilebilir⁴².

19. yüzyıl Bolu Eyaleti’ne bağlı Yalakabad Kazası’na tabi’ Hacı Mehmed Çiftliği, Akköy, Samanlı Zımmı, Samanlı Müslim ve Kadıköy karyelerinin tahmini nüfusunu bulabilmek için öncelikle vergi hanelerinin tespiti yapılmıştır.

⁴¹ Mehmet Güneş, Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtların Tahlili, *Akademik bakış*, 2014, c. 8, S.15, ss. 222

⁴² Ömer L. Barkan, Tarihi Demografi araştırmaları ve Osmanlı Tarihi, *Türkiyat Mecmuası*, c. 10, İstanbul, 1953, s. 12

Tablo 1.1: Karyelerin Tahmini Nüfus Sayıları

Karye Adı	Hane Sayısı	Tahmini Nüfus (Hane*5)
Hacı Mehmed Çiftliği	61	305
Akköy	35	175
Samanlı Zımmi	12	60
Samanlı Müslim	20	100
Kadıköy	141	705
Toplam	269	1345

Öncelikle karyelerin isimleri belirlenerek hane sayısı tespit edilmiştir. Tahmini nüfusu belirlemek için beş kişi yaşadığı baz alınarak tahmini nüfus sayısına ulaşılmıştır. Hane sayısı ile nüfus sayısı doğru orantılıdır. Hane sayısı artarken nüfus sayısı da bir o kadar artmaktadır. Bu bağlamda Araştırma yaptığımız köyler arasında H. 1261 tarihinde en fazla nüfusa sahip Kadıköy karyesidir. En az nüfusa sahip köy ise Samanlı Zimmi karyesidir. Samanlı Müslim ve Samanlı Zımmi karyeleri birleştirilirse dahi yine en az nüfusa sahip samanlı karyesidir.

1.2. HANE REİSLERİNİN İSİMLERİ

Temettuat defterlerinde elde edilecek diğer bir önemli veri ise defterlerin ait olduğu bölgede kullanılmış olan aile ve sülale isimleridir. Bölge kullanılan lakaplar ve isimlerle akrabalık durumunu tespit edebiliriz. Bazı bölgelerde kişilerin fiziki durumları, yaptıkları meslekler, ünvanlarda kullanılmıştır.

Çalışmamız içerisinde olan köyleri dikkatle incelediğimizde şahısların belirli bir uygulamayla deftere kaydedildiği görülmektedir. Bunlar şu şekildedir; eğer varsa önce unvan ve lakapları daha sonra baba adları ve kendi isimleri yer almaktadır. Örneğin Topal Kosti oğlu Margarit veledi Kosti⁴³ şeklindedir. Örnekte görüldüğü üzere öncelikle kişinin fiziki özelliği ünvanı olmuştur.

Hacı Mehmed Çiftliği, Samanlı Zımmi ve Kadıköy karyeleri gayrimüslim haneleridir. Aile ve sülale isimlerinden sonra oğlu anlamına gelen “veled” kelimesi kullanılmaktadır. Akköy ve Samanlı Müslim karyelerinde ise yine oğlu anlamına gelen “bin” kelimesi kullanılmıştır.

⁴³ ML.VRD.TMT.d.05014 s.6

Tablo 1.2: Hacı Mehmed Çiftliği Karyesi Şahıs İsimleri

İsimler	İsim sayısı
Andriye	2
Dimitri	9
Nikola	4
Tanaş	2
Kosti	11
Yani	1
Felipo	1
Yorgi	12
Yaniş	2
Apostol	1
Kiryakoz	1
Yoluhron	3
Anastas	1
Yanin	2
Hristo	5
Anton	1
Vasil	1
Mihal	1
Toplam	61

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde yaygın olan isimler Yorgi, Kosti ve Dimitridir. Karyede bulunan lakaplar ise şu şekildedir: İzdar, Bahçeci, Beyatlı, Kotoroç, Papazoğlu⁴⁴, Kara, Deli⁴⁵, Topal, Müflisoğlu, Zabon, Çikoğlu, Acar, Dülger, Balkabakoğlu, Karakiloğlu, Kiryazioğlu, Komle, Borçal, Tahtacıoğlu, Margaritoğlu, Kahveci, Dutoğlu, Ekmekçi, Çobandır. Burada görüldüğü üzere meslek gruplarının da lakap olarak kullanıldığı görülmektedir. Lakaplardan köyde bulunan kişilerin akrabalık ilişkilerini ve aile kökenleri hakkında bilgilere ulaşılabilmektedir. Bazı lakaplar ise o ailenin geleneksel olarak tevarüs eden mesleğine işaret etmektedir⁴⁶.

⁴⁴ ML.VRD.TMT.d.05014 s. 3

⁴⁵ ML.VRD.TMT.d.05014 s. 3 Deli Berberoğlu Vasil veled-i Dimitri

⁴⁶ Bülent Cırık, “1845(H.1261) Tarihli Temettuat Defterlerine Göre Hüdavendigar Eyaleti Kütahya Kazası Armudili Nahiyesine Bağlı Seyeli, Aşk-ı Kara, Ürünlü, Bayramşah, Söğüt, Serviran ve Sökman Köylerinin İktisadi ve İçtimai Durumu”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 2007, s 22

Tablo 1.3: Akköy Karyesi Şahıs İsimleri

İsimler	Adedi
Nebi	1
Mustafa	4
Ahmed	1
Süleyman	1
Mehmed	12
Halil	3
Hasan	4
Ali	4
İsmail	2
Avni	1
Osman	1
Salih	1
Toplam	35

Akköy karyesinde Müslüman nüfusu olduğu için bu köyde en fazla bulunan isim Mehmed'dir. Karyede bulunan isimlerin Hz. Peygamber ve onun sahabelerinin isimlerinin bulunduğu görülmektedir.

Karyede bulunan lakaplar ise şu şekildedir; Sancakdaroğlu⁴⁷, Kara, Bikar, Sivaki⁴⁸, Yartanlıoğlu, Karabıçak, Sarı, Topsakaloğlu, Ezraboğlu, Küçük, Lazoğlu, Şah, Çakal, Çakır, Kürt, Deli, Molla, Palabıykoğlu, Kocadır. Hacı Mehmed Çiftliği karyesiyle karşılaştırıldığında gayrimüslim karyesinde Papaz lakabını görülürken Müslüman karyesi olan Akköy'de Molla lakabı görülmektedir. Molla din eğitimi almış kişilere denilmektedir. Karyede 2 ailenin Yartanlıoğlu, 2 ailenin Sarı, 2 ailenin Kürt, 2 ailenin Bikar ve 2 ailenin Kara lakabı olduğu görülmektedir. Bu karyede mesleklerin lakap olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Tablo 1.4: Samanlı Zimmi Karyesinin Şahıs İsimleri

İsimler	Adedi
Hristo	1
Yorgi	2
Anton	1
Nikola	2
Apostol	1
Yaniş	1
Kostanti	1
Arkir	1
Yanin	1
Penayot	1
Toplam	12

⁴⁷ ML.VRD.TMT.d 05010 s. 2

⁴⁸ ML.VRD.TMT.d 05010 s. 4

Karyede bulunan lakaplar Çakır, Antonoğlu, Dülger, Kola karısı⁴⁹ ve Yani oğludur. Antonoğlu unvanının 3 hanede bulunduğu görülmektedir. Mezkur karyede Dülger mesleğinin unvan olarak kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 1.5: Samanlı Müslim Karyesi Şahıs İsimleri

İsimler	Adedi
Mehmed	7
Tahir	1
İbrahim	1
Ali	2
Nuh	2
Salih	1
Mustafa	3
Nasuh	1
Hasan	1
Osman	1
Toplam	20

Samanlı Müslim karyesinde Köse, Kahveci, Kara, Ankaralı, Yalvanoğlu, İmam, Kulaksızoğlu, Kürt, Deli, Yorgancıoğlu ve Zibil⁵⁰ unvanları kullanılmıştır. Karyede 2 hanede Deli unvanlı kullanılmıştır. Yalvanoğlu 2 hanede ve Kulaksızoğlu 2 hanede kullanılmaktadır.

Tablo 1.6: Kadıköy Karyesi Şahıs İsimleri

İsimler	Adedi
Nikola	10
Yorgi	17
İsmaki	1
Tanaş	16
Liğori	3
Kosti	12
Vasil	8
Andriye	1
Dimitri	16
Hristo	7
Yanin	16
Çiko	2
Yaniş	10
Asimaki	1
Manol	3
İstati	2
Peraşkevi	1
Kostantin	4
Dimo	1
Apostol	1
Ranço	1
Toplam	141

⁴⁹ ML.VRD.TMT.d 05013 s. 5

⁵⁰ ML.VRD.TMT.d 05030 s. 6

Bakkaloğlu, Papa, Kaymakoğlu, Acar, Çikanıkoğlu, Daloğlu, Kodoğlu, Acar Karayanoğlu, Çikoğlu, Boduroğlu, Arabacıoğlu, Vilacıoğlu, Fuçucu, Kırmızıoğlu, Semercioğlu, Kundakçıoğlu, Acar Çikoğlu, Çırak, Kırıkoğlu, Terzioğlu, Kaçanoğlu, Kefuloğlu, Lefgioğlu, Çarıkıoğlu, Bağçivan, Köseoğlu, Koçaloğlu, Karfatoğlu, Maloğlu, Değirmenci, Papaz, Sarı Yaşmakıoğlu, Pirançioğlu, Sirkecioğlu, Eğri Boyun, Poçekioğlu, Çoban, Kara, Samanlılı, Horozoğlu, Tiryaki, Kiremitçi, Kemançecioğlu, Boyacıoğlu, Tabancacıoğlu, Deli, Karaman, Kanaloğlu, Maratoğlu, Lefkoğlu Sakallı Uzunoğlu unvanları kullanılmıştır. Karyede en fazla lakabın Acar olduğu tespit edilmiştir. Yine burada meslekleri, fiziki özelliklerinin ve geleneksel aile isimlerinin unvan olarak kullanıldığı görülmektedir.

İncelediğimiz Müslüman köylerinde en fazla Mehmed, Mustafa, Ali, Hasan ve Nuh isimleri kullanırken gayrimüslim köylerinde ise en fazla Yorgi, Dimitri, Tanin, Tanaş, Yaniş, Nikola, Yanin isimleri kullanılmıştır.

Bütün haneleri göz önünde bulundurduğumuzda günümüzün aksine isim çeşitliliği görülememiştir. Müslüman nüfusa ait köyler Türk kültürüne ait bir isme rastlanmayarak aksine İslam kültürüne ait isimler yer almaktadır.

1.3. HANE REİSLERİNİN MESLEK DURUMLARI

Meslek, bireysel açıdan olduğu kadar toplumsal açıdan da büyük öneme sahiptir. Toplumun tüm katmanlarında, bireyin hayatının belirli bir döneminde veya yaşamı boyunca yer aldığı faaliyet alanını tanımlar. Sosyal yaşam bağlamında, bireyin geçimini sağlamada ve sosyal statüsünü belirlemede çok önemli bir rol oynayan gelir düzeyi ile mesleği arasında anlamlı bir ilişki vardır. Meslekler, kırsal ve kentsel yerleşim birimlerinin sosyo-ekonomik yapısını en iyi yansıtan unsurlardan biridir. Genel itibarıyla XIX. yüzyıl Osmanlı toplumu, tarım toplumunun karakteristik özelliklerini taşımaktadır. Özellikle köy ve çiftlik türündeki yerleşim birimleri dikkate alındığında, bu alanlarda tarım ve hayvancılığa dayalı toplumsal yapı ve iş bölümünden bahsetmek mümkündür⁵¹.

Temettuat defterlerinin önemli özelliklerinden bir diğeri de hane reislerinin mesleklerinin belirtilmiş olmasıdır. Hane reislerinin meslekleri, ilgili karyelerde hane ibaresinin üzerinden soldan sağa ve dikey bir şekilde yazılmıştır. Örneğin; Çapacı,

⁵¹ İlber Ortaylı, “ *Osmanlı İmparatorluğu’nda İktisadi ve Sosyal Değişim, Makaleler I*, Turhan Kitabevi, Ankara 2000, s. 57.

Çiftçi gibi. Hane reislerinin belirtilen mesleklerinin aşağıda tasdiklendiği görülmüştür. Örneğin; Akköy karyesinin 10. Hane reisi Karabıçak Hasan⁵²'ın Çapacı yazarken en alt kısımda çapacılıktan temettü diyerek tasdiklenmiştir. Kadıköy karyesinde 2. Hane de bulunan Papa Tanaş veled-i Yorgi'nin mesleği Çiftçi Papaz olduğu⁵³ yazmaktadır bu bilgi ışığında iki meslekle uğraştığı anlaşılabılır. Akköy karyesinde 1'inci hanede bulunan Salih bin Nebi için Çiftçi ve Muhtar-ı sani, 2'nci hanede bulunan Sancakdar oğlu İbrahim bin Mustafa için Çiftçi ve Muhtarı evvel ibaresi yer almaktadır⁵⁴.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde bulunan 26'ncı hanedeki Karakile oğlu .. Hristo veledi Yorgi⁵⁵'nin mesleğinin belirtildiği kısma Bila vergi-i sair olduğu yazılmaktadır yani küçük olduğu için vergi vermediği anlaşılmaktadır. Karyelerde mesleği belirtilmemiş kişilerde bulunmaktadır. Araştırdığımız karyelerin içerisinde bahsi geçen meslekler şu şekildedir: çiftçilik, çapacılık, bargircilik (beygirci), kahveci, oduncu, papaz, bakkal, fuçucu, hizmetkar, çoban, kiremitçi, mekteb hocası, berber, dülger, ekmekçi gibi meslekler bulunmaktadır. Lakin çoğunluk çiftçilikle uğraşmaktadır.

Diğer bir yaygın olan meslek ise çapacılıktır. Buda toprağı kazan amele anlamına gelmektedir. İncelediğimiz köylerde hayvancılığa nazaran tarım çok daha yaygın olduğu için bu mesleğinde gerekli olması olağandır.

Gayrimüslim karyelerinde papaz bulunurken Müslüman karyelerin imam mesleğine rastlanamamıştır.

1.3.1. Hacı Mehmet Çiftliği Karyesi Hane Reislerinin Meslek Durumları

Hacı Mehmed Çiftliği karyesi gayr-i müslim halkın yaşadığı bir yer olup 61 haneli bir yerleşim yeridir. Araştırılmamız doğrultusunda karyede çiftçi, çapacı, etmekçi çırağı, dülger, bargirci, dülger çırağı, etmekçi, çoban, papaz, ve mesleği belirtilmeyen 10 kişi bulunduğu tespit edilmiştir. Temettuat defterlerinde mesleklerin belirtilmiş olması demek vergi yükümlülüklerinin tespit edilmesi demektir.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 33 kişi çiftçi, 9 kişi çapacı, 2 kişi dülger, 1 çoban, 1 papaz, 1 etmekçi, 1 etmekçi çırağı, 1 dülger çırağı, 1 bargirci bir kişinin de küçük olduğu için vergiden mükellef olduğu anlaşılmıştır.

⁵² ML.VRD.TMT.d 05010 s. 5

⁵³ ML.VRD.TMT.d 05037 s. 1

⁵⁴ ML.VRD.TMT.d 05010 s. 1

⁵⁵ ML.VRD.TMT.d 05014 s. 12

Tablo 1.7: Hacı Mehmed Çiftliği Meslek Çeşitleri

Meslek Türleri	Hacı Mehmed Çiftliği
Çiftçi	33
Çapacı	9
Etmekçi çırağı	1
Dülger	2
Bargirci	1
Dülger çırağı	1
Etmekçi	1
Çoban	1
Papaz	1
Bila vergi sağır	1
Meslekleri belirtilmeyen	10
Toplam	61

İlk hane reisi olan İzdar Yorgi veled-i Andriye çiftçi olarak kaydedilmiştir. Hane 2, hane 3, hane 4, hane 11, hane 13, hane 14, hane 15, hane 16, hane 18, hane 19, hane 20, hane 22, hane 23, hane 24, hane 28, hane 30, hane 32, hane 34, hane 35, hane 36, hane 37, hane 38, hane 39, hane 40, hane 41, hane 42, hane 45, hane 47, hane 48, hane 51, hane 53, hane 54, hane 60 numaralı hane reislerinin mesleği çiftçidir.

Hane 6, hane 7, hane 9, hane 12, hane 29, hane 31, hane 33, hane 50, hane 58 çapacılık mesleği ile meşguldür.

Hane 10'da bulunan Topal Kostioğlu Margarit veled-i Kosti etmekçi çırağı olarak kaydedilmiştir. Hane 21'de bulunan Dülger Dimo veled-i Kiryakoz dülger olduğu olarak kaydedilmiştir. Unvana baktığımızda babasının da bu mesleği icra ettiği anlaşılmaktadır.

Hane 25 de bulunan Olah Nikola veled-i Yaniş bargirci olarak kaydedilmiştir. Hane 27 de bulunan Ketrinoğlu Yorgi veled-i Hristo dülger çırağı olarak kaydedilmiştir. Hane 52 de bulunan Etmekçi Penayot veled-i Andriye etmekçi olarak kaydedilmiştir. Aynı şekilde buradan da görüldüğü üzere unvana göre atasının da aynı mesleği icra ettiği anlaşılabilmektedir. Hane 55 de bulunan Çoban Dimo veled-i Hristo çoban olarak kaydedilmiştir. Hane 56 Yulohron oğlu Anastas veledi Yulohron dülgerdir. Hane 61 Margaritoğlu papa Angeli veled-i Yorgi papazdır.

Tablo 1.8: Mesleği Belirtilmeyen Hane Reisi İsimleri

Hane Sayısı	İsimler
5	Beyatlı Hristo veled-i Tanaş
8	Papazoğlu ... Dimitri veled-i Kosti
17	Taleoğlu Todosef veled-i Yaniş
26	Karakileoğlu Hristo veled-i Yorgi
43	Margaritoğlu Niko veled-i Yorgi
44	Dülger Vasilöğlu Espiro veled-i Vasil
46	Kahveci Vasil veled-i Kosti
49	Margaritoğlu ... Apostol veled-i Nikola
57	Acar Mihal Torunu Dimitri veled-i Mihal
59	Kutyanoğlu Nikola veled-i Yorgi

1.3.2. Akköy Karyesi Hane Reislerinin Meslek Durumları

Akköy karyesi Müslüman halkın yaşadığı bir yerdir. Bu yerleşim yerinde 35 hane bulunmaktadır. İncelemeler sonucunda karyede belirlenen meslekler şunlardır: çiftçi, çapacı, oduncu ve bargircilik mesleğiyle uğraşan kimseler tespit edilmiştir. Hane reislerinin mesleklerinin belirlenmesi ve kazançların belirlenmesiyle birlikte bu kişilerden vergi alınabilmesi anlamına gelmektedir.

Karyede 20 kişi çiftçi, 11 kişi çapacı, 1 kişi oduncu, 1 kişi bargirci, Hane 1 Salih bin Nebi çiftçi muhtar-i sani⁵⁶ Hane 2 Sancakdaroğlu İbrahim bin Mustafa çiftçi muhtar-ı evvel⁵⁷ olarak kaydedilmiştir. Bu kişiler çiftçiliğin dışında muhtar ve muhtar yardımcısı olduğu söylenebilir. Karyede mesleği belirtilmeyen hiç kimse bulunmamaktadır.

Hane 3, hane 5, hane 6, hane 7, hane 8, hane 9, hane 11 hane 14, hane 17, hane 18, hane 19, hane 22, hane 23, hane 25, hane 28, hane 29, hane 30, hane 31, hane 34, hane 35 bu hanelerde yaşayan kişiler çiftçi olarak kaydedilmiştir. Hane 4, hane 10, hane 13, hane 15, hane 16, hane 20, hane 21, hane 24, hane 26, hane 32, hane 33 çapacı olarak kaydedilmiştir. Yukarıda zikrettiğimiz hane 24 de yaşayan çapacılık mesleğiyle uğraşan Bikar Osman⁵⁸,ın bu meslek haricinde hiçbir mal varlığı yoktur. Hane 12 de bulunan Ezraboğlu Ali⁵⁹ odunculuk mesleğiyle uğraşmaktadır. Hane 27 de bulunan Ferhad bin Ali Bargirci⁶⁰ olarak kaydedilmiştir.

⁵⁶ ML.VRD.TMT.d 05010 s. 1

⁵⁷ ML.VRD.TMT.d 05010 s. 1

⁵⁸ ML.VRD.TMT.d 05010 s. 10

⁵⁹ ML.VRD.TMT.d. 05010 s. 6

⁶⁰ ML.VRD.TMT.d 05010 s. 11

Karyede sosyal durumlarından bahseden ibarelere yer verilmemiştir. Karye ahalisinin Müslüman olmasına rağmen köydeki meslekleri incelediğimizde imam olmadığını tespit ettik.

Tablo 1.9: Akköy Karyesi Meslek Çeşitleri

Meslek çeşitleri	Akköy Karyesi
Çiftçi ve Muhtar-ı sani	1
Çiftçi ve Muhtar-ı evvel	1
Çiftçi	20
Çapacı	11
Oduncu	1
Bargirci	1
Toplam	35

1.3.3. Samanlı Zımmi Karyesinin Hane Reislerinin Meslek Durumları

Samanlı Zımmi karyesi gayrimüslim ahaliden oluşup 12 haneli bir köydür. Karyede bakkal, çiftçi, çapacı, bargirci, çoban ve muhtar bulunmaktadır. Samanlı Zımmi karyesinde en fazla uğraşılan meslek çapacılıktır. Karyede bir kişinin mesleği hakkında bilgi bulunmamaktadır.

İncelediğimiz karyede 2 kişi bakkal, 2 kişi çiftçi, 4 kişi çapacı, 2 kişi bargircilik ve 1 çoban bulunmaktadır. Hane 1’de bulunan Çakır Anaştagor veled-i Hristo⁶¹ ve Hane 10’da bulunan Ralikooğlu Yorgi veled-i Arakir⁶² bakkal esnafından olduğu olarak kaydedilmiştir. Hane 3’te bulunan Anton oğlu Vasil veled-i Anton çiftçi olarak kaydedilip en alt kısımdan ziraattan temettü yazılmıştır. Çiftçi ve ziraat aynı yerde kullanılmıştır.

Hane 4’te bulunan Antonoğlu Tanaş veled-i Yorgi çapacılık ve ziraatla uğraştığı belirtilmiştir. Hane 5’te bulunan Dülger Tanaş veled-i Nikol bargirci olarak kaydedilmiştir. Bu kayıttan atasının mesleğinin dülger olduğu anlaşılmaktadır.

Hane 8 Manol veled-i Kostanti bargirci olarak kaydedilmiştir. Mersumun hanesinden gayr-i emlak ve arazi ve hayvanat-ı vesairesi olmayıp yalnız bargircilik ile meşgul olduğu⁶³ yazılmaktadır. Hane 6, hane 7, hane 12 çapacı yalnız 12 numaralı hane de mersumun hanesinden gayr-i emlak ve arazi ve hayvanat-ı vesairesi olmayıp yalnız çapacılık ticaretiyle meşgul olduğu⁶⁴ yazılmaktadır, hane 9 Astanko veled-i Nikola

⁶¹ ML.VRD.TMT.d 05013 s. 1

⁶² ML. VRD.TMT.d 05013 s. 5

⁶³ ML.VRD.TMT.d 05013 s. 5

⁶⁴ ML.VRD.TMT.d 05013 s. 6

çobandır. Hane 11 de bulunan Kola karısı Zoiçe Nasraniye veledi Yanin'in mesleği belirtilmemiştir.

Tablo 1.10: Samanlı Zımmi Karyesi Meslek Çeşitleri

Meslek çeşitleri	Samanlı zımmi karyesi
Bakkal	2
Çiftçi	2
Çapacılık	4
Bargirci	2
Çoban	1
Mesleği belirtilmeyen	1
Toplam	12

1.3.4. Samanlı Müslim Karyesinin Hane Reislerinin Meslek Durumları

Samanlı Müslim karyesinde 20 hane bulunmaktadır. Karyede çiftçi, çapacı, kahveci, bargirci mesleği bulunmaktadır. Çiftçilik mesleğiyle 9 kişi ilgilenmektedir. 1 kahveci, 4 çapacı, 3 bargirci, mesleği belirtilmeyen 1 kişi ve okunamayan iki kişi bulunmaktadır. Ancak karyedeki kişilerin iki meslek icra ettikleri görülmektedir. Buna örnek olarak 11. hanede bulunan Kulaksızoğlu Mehmed bin Mustafa hem çiftçi hem de çapacılıkla uğraşmaktadır.

Araştırmamız dahilinde olan Samanlı Müslim karyesinde en fazla meslek çiftçiliktir. Diğer karyelerden farklı olarak kahveci mesleği önümüze çıkmaktadır. Hane 1'de bulunan Köse Mustafa bin Mehmed, hane 3'te bulunan Kara Said bin İbrahim⁶⁵, hane 5 Numan bin Ali, hane 9 Yavanoğlu Ali bin Mehmed⁶⁶, hane 10 Kürd Musa bin Mehmed, hane 11 Kulaksızoğlu Mehmed bin Mustafa, hane 12 Deli Mehmed oğlu Ali bin Mehmed, hane 13 Hasan Ağa bin Mustafa⁶⁷, hane 19 Zibil Ali bin Mustafa⁶⁸ çiftçilik mesleği ile uğraşmaktadırlar.

Hane 2'de bulunan Kahveci Hamza bin Tahir kahvecidir. Atasının da bu mesleği icra ettiği anlaşılmaktadır. Hane 4'te bulunan Ankaralı Mehmed bin Ali, hane 6 Yalvanoğlu Mustafa bin Mehmed, hane 8'de bulunan Kulaksızoğlu Mustafa bin Salih'in numara ibaresinin üzerinde dikey şekilde yazılan meslek ibaresi okunamamış olup ancak en altta bulan ikinci meslek ibaresinde çapacılıktan temettü yazmaktadır. Hane 16 İzzet bin Mehmed Çapacılık mesleği ile ilgilenmektedir en alt kısımda "müsin olduğu" ibaresi yer almaktadır bu ibare kişinin yaşlı olduğu anlamına gelmektedir. Hane 18 Nuh

⁶⁵ ML.VRD.TMT.d 05030 s. 3

⁶⁶ ML.VRD.TMT.d 05030 s. 4

⁶⁷ ML.VRD.TMT.d 05030 s. 5

⁶⁸ ML.VRD.TMT.d 05030 s. 6

Efendi oğlu Mehmed bin Nuh çapacılıkla meşguldür en alt kısımda “sakat olduğu” ibaresi yer almaktadır. Hane 7’de bulunan İmam Ahmed Efendi bin Nuh Efendi’nin mesleği belirtilmemiştir. Ancak atasının imam olduğu anlaşılmaktadır. Hane 14 Abdülhamid bin Nasuh, hane 15 Deli Hüseyin oğlu Ali bin Hasan ve hane 20 Mehmed bin Osman bargircilik mesleğiyle ilgilenmektedirler.

Tablo 1.11: Samanlı Müslim Karyesi Meslek Çeşitleri

Meslek çeşitleri	Samanlı müslim karyesi
Çiftçi	9
Kahveci	1
Çapacı	4
Bargirci	3
Bila	1
Bila	1
Mesleği belirtilmemiş	1
toplam	20

1.3.5. Kadıköy Karyesi Hane Reislerinin Meslek Durumları

Kadıköy karyesi 141 haneden oluşmaktadır. Karyede çiftçi, çapacı, bargirci, papaz, bakkal, kahveci, kahveci çırağı, fuçucu, hizmetkar, çoban, kiremitçi, tüfenkçi, mekteb hocası, papaz ve berber meslekleri bulunmaktadır. Karyede bulunan en fazla meslek çapacı ve çiftçidir. Karyede 6 adet papaz bulunmaktadır. Bazı hanelerde çiftçi ve ziraat aynı anda kaydedilmiştir. 1 papaz çiftçilik mesleğiyle de uğraşmaktadır.

Kadıköy karyesinde 49 çiftçi, 53 çapacı, 6 papaz, 3 bakkal, 2 hizmetkar, 1 kahveci, 1 kahveci çırağı, 1 fuçucu, 1 çoban, 1 kiremitçi, 1 bargirci, 1 mekteb hocası, 1 berber, 1 tüfenkçi ve 18 mesleği belirtilmeyen hane reisleri bulunmaktadır.

Hane 2 de bulunan Papa Tanaş veled-i Yorgi çiftçi papaz olarak kaydedilmiştir. Hane 1, hane 3, hane 5, hane 7, hane 12, hane 17, hane 18, hane 19, hane 20, hane 21, hane 23, hane 28, hane 32, hane 37, hane 41, hane 43, hane 44, hane 45, hane 46, hane 48, hane 51, hane 53, hane 54, hane 57, hane 60, hane 61, hane 63, hane 66, hane 67, hane 68, hane 72, hane 75, hane 76, hane 77, hane 78, hane 80, hane 86, hane 88, hane 89, hane 90, hane 92, hane 100, hane 103, hane 113, hane 115, hane 119, hane 122, hane 123, hane 136, hane 139’da bulunan hane reisleri çiftçi olarak kaydedilmiştir.

Hane 8, hane 9, hane 11, hane 16, hane 22, hane 24, hane 26, hane 29, hane 30, hane 31, hane 33, hane 34, hane 35, hane 36, hane 39, hane 40, hane 42, hane 47, hane 49, hane 50, hane 52, hane 56, hane 59, hane 62, hane 64, hane 69, hane 70, hane 71, hane 73, hane 79, hane 81, hane 83, hane 84, hane 91, hane 94, hane 95, hane 97, hane

98, hane 99, hane 102, hane 105, hane 107, hane 110, hane 112, hane 114, hane 124, hane 126, hane 127, hane 129, hane 131, hane 132, hane 134, hane 135, hane 137 çapacılık mesleğiyle meşgul olmuşlardır.

Hane 4 Ananosti veled-i Tanaş ve hane 15'te bulunan Acar Nikol oğlu Dimitri veled-i Nikol, hane 106 Girli Yaniş veled-i Dimitri bakkal olarak kaydedilmiştir. Hane 6 Papa Yaniş veled-i Kosti, hane 57 papa Kostanti veled-i Vasil, hane 85 Papa Manol veled-i Yanin, hane 93 Papaz Kostanti veled-i Yanin, 104 Papaz Vasil veled-i Yorgi , hane 133 Papaz Yorgi veled-i Yanin papaz olarak kaydedilmiştir. Papazlık mesleğini icra edenlerin unvanlarından hepsinin ata mesleğinin de papazlık olduğu anlaşılmıştır.

Hane 27'de bulunan Fuçucu Yorgi veled-i Yanin fuçucu olarak kaydedilmiştir. Hane 38 Acar Vasil oğlu Yorgi veled-i Vasil kahvecidir, hane 87 İstavri oğlu Kostanti veled-i Kosti kahveci çırağıdır. Hane 109 Bağçıvan Vasil veled-i Yaniş ve hane 128 Patoğlu Vasil veled-i Dimitri hizmetkardır. Hane 116 Köse? Vasil veled-i Ostoiko çobandır. Hane 118 Kiremitçi Yaniş veled-i Yorgi kiremitçidir. Hane 120 Kırallı Dimitri veled-i Tanaş bargircidir. Hane 121 Kemençecioğlu Vasil veled-i Dimitri mekteb hocasıdır. Hane 138 Deli Kostanti veled-i Yanin berberdir. Hane 141 Tabancacıoğlu Yaniş veled-i Kosti tüfenkçidir.

Tablo 1.12: Kadıköy Karyesi Meslek Çeşitleri

Meslek çeşitleri	Kadıköy karyesi
Çiftçi	49
Çapacı	53
Çiftçi Papaz	1
Papaz	6
Bakkal	3
Fuçucu	1
Kahveci	1
Kahveci çırağı	1
Hizmetkâr	2
Çoban	1
Kiremitçi	1
Bargirci	1
Mekteb hocası	1
Tüfenkçi	1
berber	1
Mesleği belirtilmemiş	16
Toplam	141

Tablo 1.13: Kadıköy Karyesi Mesleği Belirtilmeyen Hane Reisleri

Hane Sayısı	Hane Reisi
10	Kodo oğlu Dimitri veled-i Niko
13	Acar Dimitrioğlu Marukyan Anasta veledi Dimitri
14	İstrati karısı Foti veled-i Tanaş
25	Arabacıoğlu Yaniş Karısı Zobiç? Nikola veledi Yaniş
55	Antantaş karısı Eleni veledi Tanaş
65	Talya karısı Eleni veled-i Dimitri
74	Maloğlu Yaniş veled-i Hristo
82	Papaz Zehari Karısı Fetril veledi İstadi
96	Eğri boyun karısı..... veledi Nikola
101	Mankiryot kızı Zobiçe Sofrayn? veled-i Yaniş
108	Anamil karısı Aniçe Sofrayn? Veled-i Yorgi
111	Horozoğlu Dimitri veled-i Kosti
117	Tiryaki Kosti veled-i Yorgi
125	Kostora oğlu karısı Maridere veledi Hristo
129	Hristo karısı Arin... veledi Yorgi
140	Andriye karısı Eleni Sofranye? veled-i Manol

İKİNCİ BÖLÜM
HACI MEHMED ÇİFTLİĞİ, AKKÖY, SAMANLI ZİMMİ, SAMANLI MÜSLİM
VE KADIKÖY KARYELERİNDE EKONOMİK YAPI

2.1. HAYVANCILIK

Türklerin temel geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Hayvancılık olarak hayvanların etinden, sütünden, yününden ve yağından faydalanmışlardır. Ayrıca hayvanlar, gübre ve çekim gücü olarak tarımda da kullanılmıştır⁶⁹. Osmanlı Devleti'nde hayvancılık faaliyetleri ağırlıklı olarak büyük ve küçük ölçekli hayvancılık etrafında yoğunlaşmıştır. Toplumun sosyo-ekonomik dokusu içinde hayvancılık varlıkları, tarımla uğraşan köylü işletmeleri için en önemli zenginlik kaynaklarından birini oluşturmuştur⁷⁰.

Osmanlı topraklarında tarıma elverişsiz arazilerde bulunmaktadır. Anadolu'nun dağlık olmasından kaynaklı ulaşımı zor olması, tarımla ilgilenilmeyi güçleştirmektedir. Çiftçilerde bu durumlarda hayvancılığa yönelmek durumunda kalmaktaydılar.

Araştırmamız içerisinde bulunan karyelerde hayvancılığın ne kadar geliştiği ve ne tür hayvanların bulunduğu değerlendirilmiştir. İncelememiz, hayvanların cinsine, cinsiyetine, gelir getiri olan hayvanlar ve gelir getiri olmayan hayvanlar olarak gerçekleştirilmiştir. Büyükbaş hayvanlar genelde yük taşımada, tarımda yani çift sürmede toprağın işlevsel hale getirilmesinde kullanılmıştır. Küçükbaş hayvanlar ise et, süt, yoğurt, deri ve yün elde etmek için kullanılmış olması muhtemeldir. İnek yavrusuna buzağı denilmektedir. Bunlarda erkek ve dişi olarak ayrı ayrı kaydedilmiştir. Sığır doğumlarının 6 aylığa kadar olanlara buzağı denilmektedir. Buzağının 6 aylıktan 1 yaşına gelenlere dana, gebelik dönemlerine kadar dişilerine düğe, 6 aylıktan babalık dönemine kadar olanlara tosun, doğuran dişiye inek erkeğine öküz denmektedir. İncelediğimiz karyelerde camuş öküzü, manda ve kara sığır öküzü bulunmaktadır. Mandanın yavrusuna malak denilmektedir.

Defterlerde bahsi geçen binek hayvanları beygir, kısarak, taydır. Kısarak henüz yavrusu olmayan dişi atlara denilmektedir. Tay ise üç yaşına kadar olan at yavrusuna denilmektedir. Binek hayvanları da tarımda kullanılmaktadır. Bir çift at altı yedi dönüm araziye bir günde sürerken, bir çift öküz ise üç dört dönüm araziye sürebilmektedir⁷¹. Karyelerde “Bargircilik” mesleğini icra eden kimseler bulunmaktadır. Bunlar ya ek gelir ya da sadece bu mesleği icra ederek taşımacılık mesleği yapmaktadırlar. Bu kimselerden

⁶⁹ Tefik Güran, *19. Yüzyılda Osmanlı Tarımı*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1998, s. 100

⁷⁰ Kaya Göktepe, “Osmanlı Döneminde Tekirdağ’da Yapılan Hayvancılığın İstanbul’un İaşesi ile Sanayii ve Ticari Faaliyetlerdeki Rolü”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2018 C.20, S.1, s. 362.

⁷¹ Tefik Güran, *19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, s. 97

meslek için kullanılırsa vergi alınmaktadır. Eğer kendi ihtiyaçları için kullanıyorlarsa vergi müelliflikleri yoktur.

Küçükbaş hayvanlar koyun, keçi, kuzu ve oğlaktır. Günlük süt getirisi olana sağman koyun ya da keçi denilmektedir. İncelediğimiz karyelerde koyun “ağnam” olarak geçmektedir. Kayıtlarda kısır ağnam da görülmüştür. Yavrusu olmayan sadece sütü kullanılan koyundur. Keçilerin yavrularına erkek keçi ya da dişi keçi denilmektedir.

Arıcılık sadece Akköy karyesinde ve yalnızca 3 hane de yapılmıştır. Arıcılık kaydı “arı kovani” şeklindedir ve altında kaç adet kovan olduğu, hasılatının ne kadar olduğu belirtilmiştir.

2.1.1. Hacı Mehmed Çiftliği Karyesinde Büyükbaş, Küçükbaş, Binek Hayvancılığı ve Arıcılık

Tablo 2.1: Hacı Mehmed Çiftliği Karyesi Gelir Getiri Olan Hayvanlar

Ad	Adet	Hasılat/Kuruş
Sağman Kara Sığır İneği	16	480
Sağman İnek	7(1 hane belirtilmemiş)	180
Sağman Camuş İneği	2	120
Sağman Ağnam	20	240
Kısır Ağnam	10	30
Toplam	56	1050

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde hayvancılık çok yoğun değildir. Toplam gelir 1050 kuruştur. Karyede büyükbaş gelir getirisi olan hayvanların sayısı olarak küçükbaş gelir getiri bulunan hayvanlardan daha az olduğu görülmektedir. Karyede 179 hayvan bulunmaktadır. En fazla gelir getiren hayvan türü karasığır ineğidir. Diğerleri sağman ağnamdır ancak bu gelir bir hane reisine aittir. Bunların 56’sı gelir getirisi olan hayvanlardır. Hanelerde bulunan bazı hasılatlar boş bırakılmıştır. Ancak incelendiğinde bir sağman inekten yıllık 30 kuruş hasılat elde edildiği görülmektedir. Hane 25’te bulunan Olah Nikola veled-i Yaniş’in hanesinde 1 adet sağman inek kaydedilmiş ancak hasılat kısmı boş bırakılmıştır.

Karyede bulunan 2 hane de atmış bir senesi almış olduğu notu düşülmüştür. Bu haneler Hane 47 Yoluhran oğlu Kostanti veled-i Yoluhran ve hane 58 Kiremitçi Yorgi veled-i Dimitri’dir.

Karyede en fazla hayvancılıktan geliri olan “Acar Apostoloğlu Yaniş veled-i Apostol’dur. 1 adet sağman camuş ineği hasılatı 60 kuruş, 20 adet sağman ağnam hasılatı 240 kuruş, 10 adet kısır ağnam hasılatı 30 kuruştur. Toplam 330 kuruş hayvancılıktan gelir elde etmektedir. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde hayvancılık hasılatından elde edilen en düşük gelir 30 kuruştur ancak karyede bulunan hanelerin çoğunda hayvancılıkta bu gelir görülmektedir. Bu haneler; hane 1 İzdar Yorgi veled-i Andriye, hane 3 ... Kosti veled-i Dimitri, hane 4 Ranço veled-i Nikola, hane 5 Beyatlı Hristo veled-i Tanaş, hane 9 Deli Berber oğlu Vasil veled-i Dimitri, hane 12 Papazoğlu Mihal veled-i Dimitri, hane 14 Cinoğlu Yani veled-i Yorgi, hane 15 Dimitrakioğlu Yorgi veled-i Dimitri, hane 21 Dülger Dimo veled-i Kiryakoz, hane 23 Karakiloğlu Nikola veled-i Antaştas, hane 24 Balkabakoğlu Dimitri veled-i Yanin, hane 27 Ketrinoğlu Yorgi veled-i Hristo, hane 34 Acar Dimitri veled-i Nikol, hane 39 Acaroğlu Dimitri veled-i Yanin, 40 Yorçal Dimitri veledi Yorgi, hane 42 Tahtacıoğlu Yorgi veled-i Kostanti, hane 46 Kahveci Vasil veled-i Kostanti, hane 51 Manot Yaniş veled-i Dimitri, hane 52 Etmekçi Penayot veled-i Andriye, hane 54 Dutoğlu İstrati veledi Hristo, hane 56 Yulohron oğlu Anastas veledi Yulohron, hane 57 Acar Mihal torunu ... Dimitri veled-i Mihaldır.

Karyede hiçbir hayvanı olmayan hane reisleri bulunmaktadır. Toplam 11 hane de hiçbir hayvan bulunmamaktadır. Bu hanelerin ilki hane 6 Kotoroç Vasil veled-i Yorgi, hane 7 Hralambu veled-i Yanin, hane 8 Papazoğlu Dimitri veled-i Kosti, hane 10 Topal Kosti oğlu Margarit veled-i Kosti, hane 17 Taleoğlu Todosef veled-i Yaniş, hane 26 Karakiloğlu ... Hristo veled-i Yorgi, hane 31 Sin Kosti veled-i Dimitri, hane 33 Kara Vasil veled-i Tanaş, hane 44 Dülger Vasil oğlu Espiro veled-i Vasil, hane 50 Karkarit oğlu Kosti veled-i Yorgi, hane 55 Çoban Dimo veled-i Hristo, hane 59 Kutvanoğlu Nikola veled-i Yorgi ve son hane reisi olan Margarit oğlu Papa Angel veled-i Yorgi’nin hiçbir hayvanı bulunmamaktadır.

Tablo 2.2: Hacı Medmet Çiftliği Karyesinde Getirisi Olmayan Hayvanlar

Ad		Adet
Düğe	Camuş Düğesi	2
	Kara sığır Düğesi	6
	Düğe	2
Kısrak		12
Bargır		12
Öküz	Camuş öküzü	9
	Kara Sığır Öküzü	48
	Öküz	17
Tay		5

Tosun		4
Kuzu		5
Malak	CamuŖ Malağı	1
Toplam		123

Hacı Mehmed iftliği karyesinde gelir getirisi olmayan en fazla hayvan karasığır küzüdür. Karasığır küzü Anadolu’da yaygın bir türdür ve beslemesi kolaydır. Karyede 10 adet düğe bulunmaktadır. Karyede 74 adet öküz bulunmaktadır. Bunların 9’u camuŖ küzüdür. küz tarımda çift sürmek için kullanılmaktadır. Buradan anlıyoruz ki Hacı Mehmed iftliği karyesinde tarım yoğun olarak yapılmaktadır. 4 adet tosun vardır bu da henüz öküz olmamıŖ erkek dana anlamına gelmektedir. 12 adet beygir, 12 adet kısır, 5 adet tay bulunmaktadır. Toplam 29 adet at vardır. 1 tane camuŖ malağı bulunmaktadır. Koyunun, atın ve ineğin yavrularından vergi alınmamaktadır. Ancak at meslek olarak kullanılırsa vergi alınmaktadır.

Bir adet camuŖ malağı ve beŖ adet kuzu tek bir haneye aittir. Hane 19 Acar Apostol oğlu YaniŖ veled-i Apostol’dur.

2.1.2. Akköy Karyesi BykbaŖ, KkbaŖ, Binek Hayvancılığı ve Arıcılık

Akköy karyesinde hayvancılık faaliyetleri yoğun olarak bulunmaktadır. Akköy karyesinde Hacı Mehmed iftliği karyesinde olduğu gibi kkbaŖ hayvancılık daha yoğun olarak yapılmaktadır. Karyede toplam 337 adet hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanların 214’ gelir getirisi olan hayvanlardır.

Akköy karyesinde inek, koyun, keçi, camuŖ, öküz, beygir gibi hayvanlar bulunmaktadır. Sağman ve kısır hayvanlar ayrı ayrı belirtilmiŖtir. Hayvanlar cinsiyetine göre erkek ve diŖi olarak yazılmıŖtır. Bu kayıtlar Akköy karyesi temettuat defterinden yola çıkararak hazırlanmıŖtır.

Tablo 2.3: Akköy Karyesi Gelir Getirisi Olan Hayvanlar

Ad	Adet	Hasılat
Sağman Kara Sığır İneği	7	210
Sağman İnek	13(1 hasılat belirtilmemiŖtir)	350
Sağman CamuŖ	4	240
Sağman Ağnam	75	500
Kısır Ağnam	70	210
Sağman Keçi	8	80
Kısır Keçi	22	44
CamuŖ İneği	1	60
Kara Sığır İneği	1	30
Arı kovanı	12	120
Sağman CamuŖ İneği	1	60
Toplam	214	1904

Akköy karyesinde gelir getirisi olan hayvan sayısı 214'tür. Toplam hasılat 1904 kuruştur. En fazla gelir sağman ağnamdan elde edilmektedir. Hasılat 500 kuruştur. En az gelir ise kara sığır ineğidir. İncelediğimiz defterde sağman karasığır ineği ve karasığır ineği olarak iki kayıt görülmektedir. Sağman kara sığır ineği 7 adettir. Karasığır ineğinin ise 1 adet olduğu görülmektedir. Bunun nedeni hayvan kısır olabilir ya da kaydı tutan kişi tarafından sağman sözcüğünün yazımı unutulmuş olabilir. En az gelir daha sonra kısır keçidir. Karyede 22 adet bulunmaktadır. 22 adet kısır keçi tek bir hane reisine aittir. Hane 5'te bulunan Ali ağa oğlu Süleyman Ağa'ya aittir.

Diğer karyede olduğu gibi sağman ineğin sayısı belirtilmiş ancak hasılatı belirtilmemiştir. Bu hane de Hane 19'da bulunan Sadık bin Mehmed'tir. Akköy karyesi genelinde 1 adet sağman inekten 30 kuruş hasılat elde edilmiştir. Örneğin hane 6'da bulunan Sivaki Mehmed adıyla kayıtlı kişinin "Sağman İnek Re's 1 Hasılat-ı senevîsi 30"⁷² yazılmaktadır.

Akköy karyesinde beşinci haneye kayıtlı Ali ağa oğlu Süleyman ağa isimli kişinin hayvancılıkta 714 kuruş gelire sahip olduğu kaydedilmiştir. Bu kişinin bağı, bahçesi, tarlası ve diğer gelirleri hariç karyede en yüksek hayvancılık gelirine sahip kişidir. Kalan hasılat geliri ise diğer hane sahiplerine 30, 60 olarak genele yayılmaktadır. Karyede hayvancılıkta en düşük gelir 30 kuruştur. Hane 2'de bulunan Sancakdar oğlu İbrahim bin Mustafa, hane 6 Sivaki Mehmed, hane 7 Yartanlı oğlu Mustafa, hane 9 Kürt oğlu Halil, hane 10 Karabıçak Hasan, hane 11 Gürcüoğlu Mehmed, hane 12 Ezraboğlu Ali, hane 17 Çakıroğlu Mustafa bin Mehmed, hane 22 Molla Aşin bin Hasan, hane 25 Salih bin Mehmed, hane 29 Hüseyin Çavuş bin Mehmed, hane 31 Ezrab oğlu Süleyman bin Mehmed, hane 34 Şah Mehmed oğlu Hüseyin bin Mehmed'in yalnızca hayvancılıktan elde ettikleri gelirler 30 kuruştur.

Bunun yanında hayvancılık yapılan ancak gelir getirisi olmayan hanelerde mevcuttur. Bu haneler şu şekildedir. Hane 3 Kara Hüseyin bin Mustafa, hane 4 Bikar Hüseyin bin Ahmed, hane 13 Palabıyıkoglu Mehmed bin Halil, hane 16 Embiya oğlu Hüseyin bin Mehmed, hane 21 Bikar Avni, hane 23 Sarı Hüseyin oğlu Hasan bin Hasan, hane 27 Ferhad Ali, hane 32 Küçük Hasan bin Mehmed'dir.

Ancak bazı hanelerden hiç hayvan bulunmamaktadır. Bunlar; hane 15 Ali Çavuş, hane 24 Bikar Osman hiçbir mal varlığı yoktur, hane 26 Alaaddin bin İsmail,

⁷² ML.VRD.TMT.d 05010 s. 4

hane 33 Lazoğlu bin Mehmed bu hanelerde ziraat yapılmakta ancak hiçbir hayvan bulunmamaktadır.

Akköy karyesinde ayrıca arıcılık yapılmaktadır. Hane 18'de bulunan Kürd İsmail'in 3 arıkovanı bulunmakta ve 1260 senesinde hasılatı 40 kuruştur. Hane 19'da bulunan Sadık bin Mehmed'in 4 Arıkovanı olup 1260 senesinde hasılatı 40 kuruştur. Hane 30'da bulunan Topsakaloğlu İshak bin Mustafa'nın 5 Arıkovanı vardır. 1260 senesinde hasılatı 50 kuruştur.

Tablo 2.4: Akköy Karyesi Gelir Getirisi Olmayan Hayvanlar

Ad	Aded
Öküz	28
Kara sığır öküzü	12
Camuş Öküzü	2
Öküz	3
Buzağı	1
Erkek buzağı	26
Dişi buzağı	1
Bargir	45
Düğe	5
Kuzu	123
Oğlak	
Toplam	

Akköy karyesinde gelir getirisi olmayan hayvan sayısı 123'tür. Yukarıdaki tabloda hayvan sayıları mevcuttur. En fazla hayvan öküz ve sayısı 32'dir. En azı ise düvedir. Karyede bir adet düve bulunmaktadır.

2.1.3. Samanlı Zımmi Karyesi Büyükbaş, Küçükbaş, Binek Hayvancılığı ve Arıcılık

Samanlı Zımmi karyesinde 12 hane bulunmaktadır. 12 hanenin varlığıyla kıyaslandığında karyede hayvancılık faaliyeti yoğundur. Karyede toplam 153 hayvan bulunmaktadır. Gelir getirisi olan hayvan sayısı 103 gelir getirisi olmayan hayvan sayısı da 50'dir. Karyede küçükbaş hayvan sayısı fazladır. Büyükbaş hayvan sayısı oldukça düşüktür. Toplam hayvancılıktan elde edilen hasılat 760 kuruştur.

Samanlı Zımmi karyesinde keçi, inek, manda öküzü, oğlak bargir, tosun camuş ineği bulunmaktadır. Sağman hayvanlar ayrı olarak belirtilmiştir. Cinslerine ve türlerine göre sınıflandırılarak yazılmıştır.

Tablo 2.5: Samanlı Zımmi Karyesi Gelir Getiren Hayvanlar

İsim	Adet	Hasılat
Sağman Keçi	55	550
Gayr-i sağman keçi	45	90
Camuş İneği	1	60
Sağman İnek	2	60

Toplam	103	760
---------------	------------	------------

Samanlı Zımme karyesinde en fazla gelir getirisi olan hayvan keçidir hasılatı 550 kuruştur. En az gelir sağman inek ve camuş ineğinden elde edilmektedir. Karyede en fazla hayvana sahip olan kişi hane 1’de bulunan Çakır Antaşgor veled-i Hristo’dur. 135 adet hayvanı bulunmaktadır bunların hepsi küçükbaş hayvandır. Hayvancılıktan en fazla gelir elde eden hanedir. 640 kuruş elde etmiştir.

Hane 2’de bulunan Uzunoğlu Anton veled-i Yorgi 1 camuş ineği vardır hasılatı 60 kuruştur ve 2 manda öküzü 1 bargiri bulunmaktadır. Hane 3 Anton oğlu Vasil veled-i Anton’un 1 adet sağman ineği vardır hasılatı 30 kuruştur. 2 adet öküz, 2 adet tosun ve 1 adet bargiri bulunmaktadır.

Karyede hiç hayvanı bulunmayan hane reisleri vardır. Bunlar; hane 4 Anton oğlu Tanaş veled-i Yorgi, hane 9 Astanko veled-i Yorgi, hane 10 Raliko oğlu Yorgi veled-i Arakir, hane 11 Kola karısı Zoiçe Nasraniye veledi Yanin, hane 12 Yanioğlu Yanin veled-i Penayot’un hanelerinde hiçbir hayvan bulunmamaktadır.

Tablo 2.6: Samanlı Zımme Karyesi Gelir Getirisi Olmayan Hayvanlar

Ad	Aded
Öküz	4
Öküz	2
Manda Öküzü	7
Bargir	35
Oğlak	2
Tosun	50
Toplam	

Karyede gelir getirisi olmayan hayvan sayısı 50’dir. Yukarıdaki tabloda hayvanların sayısı belirtilmiştir. Karyede bulunan en fazla gelir getirisi olmayan hayvan oğlaktır ve tek bir haneye aittir. En az hayvan ise tosun ve manda öküzüdür bu hayvanlarda ayrı ayrı birer hanede bulunmaktadırlar. Karyede arıcılık yapılmamaktadır.

2.1.4. Samanlı Müslim Karyesi Büyükbaş, Küçükbaş, Binek Hayvancılığı ve Arıcılık

Samanlı Müslim karyesinde hayvancılık faaliyetleri çok yoğun değildir. Karyede 20 hane bulunmaktadır. Karyede toplam 156 hayvan bulunmaktadır. Bunların 87’si gelir getirisi olan hayvanlardır.

Karyede inek, camuş, koyun, öküz, bargir, kuzu, camuş malağı, tosun, düğe bulunmaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz hayvanlar içerisinde gelir getirisi olanlar ve olmayanlar olarak ayrı incelenmiştir.

Tablo 2.7: Samanlı Müslim Karyesinde Gelir Getirisi Olan Hayvanlar

İsim	Adet	Hasılat
Sağman Camuş İneği	5	300
Sağman Kara Sığır İneği	5	150
Sağman inek	6	180
Sağman Camuş	1	60
Sağman Ağnam	30	360
Kısır Ağnam	40	120
Toplam	87	1170

Samanlı Müslim karyesinde sayısı belirtilmiş ve gelir getirisi olan hayvan sayısı 87'dir. Toplam gelir ise 1170'tir. En fazla gelir sağman ağnamdan elde edilmektedir. Toplam gelir ise 360 kuruştur. Daha sonra en fazla gelir getiren hayvan ise camuş ineğidir. Hasılatı 300 kuruştur. En az gelir ise sağman camuşdur. Karyede 1 tane bulunmaktadır ve gelir 60 kuruştur.

Samanlı Müslim karyesinde hayvancılıktan en fazla gelir elde eden ev 13'üncü hane de bulunan Hasan Ağa bin Mustafa'ya aittir. Hayvancılıktan 540 kuruş geliri bulunmaktadır. Ayrıca Hasan Ağa bin Mustafa karyede en fazla hayvana sahip kişidir. Toplam 104 hayvanı bulunmaktadır. Bunların 33'ü gelir getirmeyen hayvanlardır.

Bununla beraber Samanlı Müslim karyesinde 2 hanede hayvanların adetleri yazılmış ancak hasılat kısımları boş bırakılmıştır. Hane 9'da bulunan Yalvanoğlu Ali bin Mehmed'in 1 adet sağman camuşu bulunmaktadır ve hasılat kısmı boştur. Hane 11'de bulunan Kulaksızoğlu Mehmed bin Mustafa'nın 1 adet sağman ineği vardır yine hasılat kısmı boş bırakılmıştır. Ancak karye geneline baktığımızda 1 sağman inekten 30 kuruş hasılat elde edilmektedir.

Karyede hiçbir hayvana sahip olmayan hanelerde bulunmaktadır. Bunlar; hane 16 İzzet bin Mehmed, hane 18 Nuh Efendi oğlu Mehmed bin Nuh bu hanelerin bağ ve bahçeleri vardır.

Tablo 2.8: Samanlı Müslim Karyesinde Gelir Getirisi Olmayan Hayvanlar

İsim	Adet
Öküz	17
Kara Sığır Öküzü	13
Camuş Öküzü	2
Öküz	2
Tosun	3
Camuş Malağı	1
Düğe	3
Camuş Düğesi	2
Düğe	1
Bargir	15
Kuzu	30
Toplam	69

Karyede en fazla gelir getirisi olmayan hayvanların içerisinde önce öküz daha sonra bargir gelmektedir. Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere hayvanların yavrularından düğe, tosun malak ve kuzudan vergi alınmamaktadır. Binek hayvanlarını eğer haneler taşımacılık mesleği için kullanırlarsa vergi alınmaktadır. Karyede 30 kuzu bulunmakta bu kuzular tek bir hane sahibine aittir. Samanlı Müslim karyesinde arıcılık yapılmamaktadır.

2.1.5. Kadıköy Karyesi Büyükbaş, Küçükbaş, Binek Hayvancılığı ve Arıcılık

Kadıköy karyesinde 141 hane bulunmaktadır. Karyede büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Ancak büyükbaş hayvancılık daha yoğundur. Karyede toplam 252 adet hayvan bulunmaktadır. Gelir getirisi olan hayvanlardan elde edilen hasılat 1167 kuruştur.

Karyede inek, koyun, öküz ve bargir gibi hayvanlar bulunmaktadır. Sağman hayvanlar ayrı olarak belirtilmiştir. Yukarıda belirtilen hayvanlar temettuat defterlerinden yola çıkarak kayıtlar tablolarda gelir getiren hayvanlar ve gelir getirmeyen hayvanlar olarak ayrı ayrı gösterilmiştir. Hayvanların cinsi, cinsiyeti ve yaşına göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 2.9: Kadıköy Karyesi Gelir Getirisi Olan Hayvanlar

İsim	Aded	Hasılat/ Kuruş
Sağman Kara Sığır İneği	12	360
Sağman Ağnam	23	276
Kısır Ağnam	17	51
Sağman Camuş İneği	1	60
Sağman Camuş	1	60
Sağman İnek	11	330
Sağman Kara Manda İneği	1	30
Toplam	66	1167

Kadıköy karyesinde 66 adet gelir getirisi olan hayvan yer almaktadır ve toplam hasılat 1167 kuruştur. Karyede en fazla hasılat elde edilen hayvan karasığır ineğidir ve hasılatı 360 kuruştur. En düşük hasılat ise sağman kara manda ineğidir karyede 1 adet bulunmaktadır hasılatı 30 kuruştur.

Kadıköy karyesi genelinde bir baş sağman inekten elde edilen gelir 30 kuruştur. İncelediğimiz dört karyede de bunu görmekteyiz. Örneğin hane 19 Acar Karayanoğlu Kostanti veled-i Yanin sağman inek re's 1 Hasılat-ı senevîsi 30 kuruştur. Bir baş Sağman kara sığır ineğinden de elde edilen yine 30 kuruştur. Örneğin; hane 1 de

bulunan Bakkaloğlu Kostanti veled-i Nikola sağman kara sığır ineği re's 1 hasılat-ı senevîsi 30 kuruş şeklinde kaydedilmiştir. Hayvanlar kaydedilirken bazı hanelerinin sayılarının yazılmış olduğu ancak hasılatlarının yazılmadığı görülmektedir. Örneğin; hane 37 Papa Vasil oğlu Dimitri veled-i Vasil'in 1 adet sağman ineği vardır ancak hasılatı yazılmamıştır.

Kadıköy karyesinde birinci haneye kayıtlı olan Bakkaloğlu Kostanti veled-i Nikola isimli kişinin hayvancılıktan elde ettiği hasılatın 216 kuruş olduğu tespit edilmiştir. Bu kişinin bağ, bahçe ve tarlalarından elde ettiği gelirler hariç hayvancılık hasılatı en yüksek kişi olduğu belirlenmiştir. Karyede hayvancılık hasılatı en yüksek ikinci kişi ise 113'üncü hanede bulunan Çoban Apostol veled-i Antona ait olduğu tespit edilmiştir. Hasılatı 141 kuruştur. Karyede en düşük gelir ise 30 kuruştur ancak karye sakinleri içerisinde hiç hayvanı bulunmayan ya da hayvanı olup hasılat elde etmeyen hane reisleri de mevcuttur. En düşük hayvancılık gelirine sahip olan haneler şu şekildedir: Hane 3 Kaymakoğlu Yorgi veled-i İsmaki, hane 4 Ananosti veled-i Tanaş, hane 5 Acar Liğoroğlu Kostanti veled-i Liğorki, hane 7 Çıkanıkoğlu Tanaş veled-i Yorgi, hane 12 Delabiroğlu Vasil veled-i Dimitri, hane 19 Acar Karayanoğlu Kostanti veled-i Yanin, hane 35 Acar Ananostioğlu Yorgi veled-i Hristo, hane 37 Papa Vasil oğlu Dimitri veled-i Yanin, hane 41 Kundakçioğlu Tanaş veled-i Kosti, hane 45 Terzioğlu Yorgi veled-i Dimitri, hane 51 Zehari veled-i Yaniş, hane 60 Acar Nikol veled-i Kosti, hane 72 Maloğlu Vasil veled-i Hristo, hane 74 Maloğlu Yaniş veled-i Hristo, hane 77 Acar Nikoloğlu Dimitri veled-i Yanin, hane 89 Sarıyaşmak oğlu Yorgi veled-i Yaniş, hane 92 Yanoloğlu Vasil veled-i Yanin, hane 103 Çoban Nikoloğlu Dimitri veled-i Nikol, hane 115 Katanye? Dimitri veled-i Kosti, hane 117 Tiryaki Kosti veled-i Yorgi'nin hayvancılıktan elde ettikleri gelir yalnızca 30 kuruştur.

Kadıköy karyesinde hayvanı bulunan ancak hiçbir gelir edemeyen kişilerde vardır. Hane 6 Papa Yaniş veled-i Kosti, hane 8 Daloğlu Vasil veled-i Vasil, hane 9 Vasil oğlu Tanaş veled-i Andriye, hane 11 Avistoyanoğlu Vasil veled-i Dimitri, hane 17 Acar Ananosti oğlu Vasil veled-i Hristo, hane 20 Çıkoğlu Kosti veled-i Çiko, hane 21 Boduroğlu Yaniş veled-i Nikola, hane 23 Arabacıoğlu Yorgi veled-i Vasil, hane 25 Arabacıoğlu oğlu Yaniş karısı Zobiçe Veled-i Yaniş, hane 26 Vilacin? Oğlu Dimitri veled-i Yorgi, hane 27 Fuçucu Yorgi veled-i Yanin, hane 28 Angeloğlu Manol veled-i Kosti, hane 32 Kırmızıoğlu Tanaş veled-i Dimitri, hane 34 Kundakçioğlu Dimitri veled-i Kosti, hane 43 Trayko veled-i Kosti, hane 44 Kırıkoğlu Vasil veled-i Yanin, hane 46

Koçanoğlu Vasil veled-i Kosti, hane 48 Foti veled-i Manol, hane 52 Lefgioğlu Kosti veled-i Yorgi, hane 53 Çarikoğlu Vasil veled-i Kostanti, hane 54 Dimo oğlu Yorgi veled-i Dimo, 57 Kefuloğlu Vasil veled-i Tanaş, hane 58 Papa Kostanti veled-i Vasil, hane 61 İstafileoğlu Yorgi veled-i Tanaş, hane 63 Köseoğlu Kosti veled-i Tanaş, hane 64 Rañço oğlu Dimitri veled-i Rañço, hane 66 Vilacin? Oğlu Yorgi veled-i Vasil, hane 67 Kaymak oğlu Hristo veled-i Vasil, hane 68 Vasilyanoğlu İstrati veled-i Yorgi, hane 75 Tanaşoğlu Dimitri veled-i Tanaş, hane 76 Acar Nikoloğlu Tanaş veled-i Yanin, hane 78 Acar Nikoloğlu Kostanti veled-i Yaniş, hane 80 Tarandafiloğlu Dimitri veled-i Tarandafil, 84 Daloğlu Vasil veled-i Dimitri, hane 86 Tozlaki Kosti veled-i Tanaş, hane 88 İstavri oğlu Tanaş veled-i Kosti, hane 90 Pirançi Vasil veled-i Tanaş, hane 95 Sirkecioğlu Yorgi veled-i Manol, hane 100 Kostaki veled-i Liğor, hane 118 Kiremitçi Yaniş veled-i Yorgi, hane 119 Boduroğlu Dimitri veled-i Nikola, 122 Boduroğlu Tanaş veled-i Vasil, hane 123 Boyacıoğlu Tanaş veled-i Yaniş, hane 125 Kostora oğlu karısı Maridere veledi Hristo, hane 131 Sakallı Antonoğlu Tanaş veled-i Anton, hane 136 Acar Çikoğlu Dimitri veled-i Çiko, hane 139 Karayan Kostanti oğlu Hristo veled-i Kostanti hayvanları bulunmakta ancak hayvancılıktan gelir elde etmemektedirler.

Ancak Karyede hiç hayvanı bulunmayan haneler vardır. Bu haneler; Hane 10, hane 13, hane 14, hane 16, hane 22, hane 24, hane 29, hane 30, hane 31, hane 33, hane 36, hane 38, hane 39, hane 40, hane 42, hane 47, hane 49, hane 50, hane 55, hane 56, hane 59, hane 62, hane 64, hane 65, hane 69, hane 70, hane 71, hane 73, hane 79, hane 81, hane 82, hane 83, hane 85, hane 87, hane 91, hane 94, hane 96, hane 97, hane 98, hane 99, hane 101, hane 102, hane 104, hane 105, hane 106, hane 107, hane 108, hane 109, hane 110, hane 111, hane 112, hane 114, hane 116, hane 121, hane 124, hane 126, hane 127, hane 128, hane 129, hane 130, hane 132, hane 133, hane 134, hane 135, hane 137, hane 138, hane 140, hane 141'dir.

Tablo 2.10: Kadıköy Karyesi Gelir Getirisi Olmayan Hayvanlar

İsim	Adet
Öküz	
Kara Sığır Öküzü 94	104
Öküz 10	
Kuzu	10
Tosun	
Tosun 6	8
Kara Sığır Tosun 2	
Beygir	
Bargir 51	61
Tay 3	
Kısrak 7	
Düve	3
Toplam	186

Kadıköy karyesinde 186 adet getir getirisi olmayan hayvan bulunmaktadır. Karyede en fazla olan hayvan öküzdür. Karye geneli ziraatla uğraştığı için öküzlerin çift sürmekte kullanılmış olmalıdır.

Kadıköy karyesinde arıcılık yapılmamaktadır.

2.2. ZİRAİ FAALİYETLER

Tarım faaliyetlerinin Osmanlı Devleti'nde önemli bir yeri bulunmaktadır. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde nüfusun büyük bir kısmı tarımla uğraşmaktadır. Vergi gelirlerinin birçoğu tarım ürünlerinden elde edilmektedir. Devlet gelirleri de bu vergilerden sağlanmaktadır.

İncelediğimiz defter kayıtlarında tarım alanları için dönüm temel alınmaktadır. Dönüm; geçmişte eni ve boyu 40 adım arazi parçası denilmekteyken sonraki süreçte adım farkının kişiden kişiye farklılık oluşturabileceği için 40 arşın olan arazi için bir dönüm denmiştir. Günümüzde 1000 metrekareye bir dönüm denilmektedir.

Osmanlı devletinde 0-10 dönüm büyüklüğünde araziler küçük olarak kabul edilmiştir. 11-20 orta, 50 ve üzeri araziler ise büyük arazi olarak nitelendirilmektedir. Araştırmamızda yer verilen karyelerde tarım alanları isimlendirilmiştir⁷³: Mezru tarla, gayri mezru tarla, bağ, bahçe gibidir.

Yalakabad Kazası'na tabi Hacı Mehmed Çiftliği, Akköy, Samanlı Zımmi, Samanlı Müslim ve Kadıköy karyelerinde hanelerin ekili ve ekili olmayan tarlaları kaydedilmiştir. Bunlar mezru tarla ve gayr-i mezru tarla olarak yazılmaktadır. Bahsi geçen karyelerin temettuat defterlerinde sayfanın üst kısmında meslekleri, bir senede ödeyecekleri vergi, hububat ve aşar vergisinden bahsedilmiştir. Alt kısımdan sağdan sola yazılmış bir şekilde hane reislerinin lakapları baba isimleri ve kendi isimleri yazılmıştır. Tüm bu yazılanlardan sonra tarlalar ve hayvanlardan bahsedilmiştir.

Hane reislerinin sahip olduğu tarlalar mezru ve gayr-i mezru tarla şeklinde yazılmıştır. 60 ve 61 senesinde elde edilen gelir yazılmıştır. Ve iki senenin toplamı hesaplanmıştır. Gayr-i mezru tarla ekilmemiş arazi anlamına gelmektedir.

İncelediğimiz karyelerde bağ ve dut bahçesi olarak nitelendirilen arazilerde bulunmaktadır.

⁷³ Güran, *a.g.e.*, s 81-82

Tablo 2.11: Mezru Tarla Dönüm ve Hasılatının Kaydedilmesi

Mezru Tarla
Dönüm 5
Hasılât- 1 senevîsi
60. 60
61. 50
110 ⁷⁴

Karyelerde bahsi geçen mezru ve gayr-i mezru tarlalar dışında mezru soğan, mezru bostan, dut bahçesi ve mezru bağ olarak ayrılmış arazilerde mevcuttur. İncelediğimiz kayıtlarda “maarıyla ziraat gayr-i mezru tarla” ibaresi görülmektedir. Bunun anlamı ise volkanik arazi olduğu için ekilemediği anlamına gelmektedir. Karyelerde kiraya verilmiş ve müstecir olarak mezru tarla ibareleri de geçmektedir. Kiraya verilerek elde edilen gelir icar-ı senevîsi olarak geçmektedir. Müstecir olarak geçen ise kiralanan tarla anlamına gelmektedir.

Tablo 2.12: Karyelerde Geçen Tarla İsimleri

Mezru Tarla	Gayr-i Mezru Tarla
Maarıyla ziraat gayr-i mezru tarla	Müstecir olduğu tarla
Bağ dönüm	Dut Bahçesi
Bostan dönüm	Soğan Dönüm
Kiraya verdiği tarla	

Yukarıdaki tabloda Hacı Mehmed Çiftliği, Akköy, Samanlı Zımmi, Samanlı Müslim ve Kadıköy karyelerinde isimlerle kayıtlar bulunmaktadır. Karyeleri incelediğimizde daha detaylı bilgilere ulaşılmaktadır. Bu bilgiler ışığında karyelerde en fazla yoğun olan tarım türünün ne olduğunu anlayabiliyoruz. Hatta bölgede ne kadar tarım arazisi olduğunu saptayabiliyoruz.

2.2.1. Ekili ve Gayr-i Mezru Tarlalar ve Elde Edilen Gelirler

Hacı Mehmed Çiftliği, Akköy, Samanlı Zımmi, Samanlı Müslim ve Kadıköy karyelerinde zirai faaliyetler oldukça yoğunudur. Karyeler de ortalama kişi sayısına düşen dönüm on beş yirmidir. Ancak yalnızca 1 dönüm arazisi olan ve 505,5 dönüm araziye sahip hane reisi de bulunmaktadır.

Tarla, bağ ve bahçeler yazıldıktan sonra alt kısmına senesi ve karşısına elde edilen hasılatı yazılmıştır. Ancak her zaman tarladan alınan hasılat tarlanın dönümünün büyüklüğü veya küçüklüğüyle ilişkili olmamıştır. Örneğin, 20 dönüm mezru tarlaya sahip Akköy karyesinde 6'ncı hanede yaşayan Sivaki Mehmed⁷⁵'in 1260 senesinde

⁷⁴ ML.VRD.TMT.d 05014 s. 1

⁷⁵ ML.VRD.TMT.d 05010 s. 4

hasılatı 1414 kuruş olmuştur. Yine aynı karyede ikamet eden hane 35 Çakal Ahmed bin Salih 60 dönüm arazisi bulunmaktadır ancak 1260 senesinde elde ettiği hasılat 954 kuruş olmuştur. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 1'inci hane de bulunan İzdar Yorgi veled-i Andriye'nin 2 dönüm soğan tarlası bulunmaktadır 1260 senesinde hasılatı 288 kuruştur. Yine aynı karyede hane 3'te bulunan ... Kosti veled-i Dimtri⁷⁶'nin de 3 dönüm soğan tarlası bulunmaktadır ancak 1260 senesinde elde ettiği hasılat 99 kuruştur. Buradan anlıyoruz ki ürünlerden yüksek gelir elde etmek toprağın büyüklüğe göre değil toprağın verimliliğine göre olmaktadır. Toprağın verimliliğinin yanında coğrafi şartlar, sulama faktörü, ürünün kalitesi, arazinin eğimi üründen elde edilen gelir miktarını etkileyebilmektedir.

Tablo 2.13: Toprağın Kullanım Alanlarına Göre Dağılımı

Karye Adı	Mezru Tarla			Gayr-i Mezru Tarla	Kiraya verdiği Mezru Tarla	
	Dönüm	1260	1261	Toplam	Dönüm	1260
Hacı Mehmed Çiftliği	316	11.001	11.761,5	22.762,5	374	81
Akköy	407	13.927	12.671	26.598	570	50
Samanlı Zimmi	36	1381,5	1427	2808,5	107	20
Samanlı Müslim	83	2926	2928	5854	290	55
Kadıköy	18,5	1164	1117	2281	22	121

Tablo 2.14: Kiralanan Mezru Tarlalar

Karye Adı	Müstecir olduğu Mezru Tarla (kiraladığı)			
	Dönüm	1260	1261	Toplam
Hacı Mehmed Çiftliği	347	8698,5	8393,5	17.092
Akköy	45	2211	1869	4080
Samanlı Zimmi	35	783	656	1439
Samanlı Müslim	116	2870,5	2175	5045,5
Kadıköy	945	25.144	26.171,5	51.315,5

⁷⁶ ML.VRD.TMT.d 05037 s. 1

Tablo 2.15: Tarım Yapılamayan Tarla Dönümleri

Karye adı	Maarıyla ziraat gayr-i mezru tarla
	Dönüm
Hacı Mehmed Çiftliği	140
Akköy	-
Samanlı Zımmi	107
Samanlı Müslim	185
Kadıköy	56

Karyeler arasında en fazla mezru tarlaya sahip karye Akköy karyesidir. Bu karyede 1260 senesinde 407 dönümlük ekilen araziden toplam 13.927 kuruşluk hasılat elde edilmiştir. 1261 senesinde ise 12.671 kuruş hasılat elde edilmiştir. En az mezru tarla ise Kadıköy karyesinde vardır ancak bahsi geçen karyede hane reisleri tarla kiralamışlardır. 945 dönüm kiralanan tarladan 1260 yılında elde edilen hasılat 25.144 kuruş olmuştur. 1261 senesinde 26.171,5 kuruş gelir elde edilmiştir.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde hane 1’de yaşayan İzdar Yorgi veled-i Andireye’ye ait 35 dönüm mezru tarla bulunmaktadır. Bu kişinin karyede en fazla mezru tarla dönümüne sahip kişi olduğu tespit edilmiştir. 1260 senesinde hasılatı 1827 kuruşken 1261 senesinde hasılatı 2925 kuruş olmuştur. Karyede hanelere bakıldığında hem mezru tarlaya sahip hem de “Müstecir olduğu mezru tarla” olduğu yani tarla kiralandığı görülmektedir. Hane iki de yaşayan Niko veled-i Dimitri’nin 5 dönüm mezru tarlası ve 12 dönüm kiraladığı mezru tarlası vardır. Bu tarlaların hasılatları ayrı ayrı kaydedilmiştir. Kiracı olduğu mezru tarladan 1260 yılında hasılatı 400 kuruştur. 1261 senesinde ise 350 kuruş olmuştur. Yine hane üçte ... Kosti veled-i Dimitri’nin 10 dönüm mezru tarlası ve 11 dönüm kiraladığı mezru tarlası bulunmaktadır. Kiraladığı mezru tarladan elde edilen hasılat 1260 senesinde 405 kuruşken 1261 senesinde hasılatı 420 kuruştur. Hane beş Beyatlı Hristo veled-i Tanaş’ın 4 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde geliri 270 kuruştur. 1261 senesinde de geliri 270 kuruştur. Kiraladığı 15 dönüm araziden 1260’ta geliri 613 kuruş olup 1261 senesinde geliri 940 kuruş olmuştur. Hane on bir Müflisoğlu Kosti veled-i Yani’nin 5 dönüm mezru tarlası 5 dönümde kiraladığı mezru tarla bulunmaktadır. Mezru tarladan 1260 ve 1261 senesinde hasılatları 150 kuruş olmuştur. Kiraladığı tarladan 1260 senesinde hasılatı 187,5 kuruşken 1261 senesin hasılatı 190 kuruş olmuştur. Hane yirmi Cinoğlu Hrilambu veled-i Yorgi’nin 10 dönüm mezru tarlası ve 10 dönüm kiraladığı mezru tarlası vardır. Mezru tarladan 1260 senesinde elde edilen hasılat 350 kuruşken 1261 senesinde 225 kuruştur. Kiraladığı mezru tarladan 1260 senesinde elde ettiği gelir 242 kuruş olup 1261 senesinde 225

kuruş olmuştur. Hane 24 Balkabakoğlu Dimitri veled-i Yani'nin 12 dönüm mezru tarlasından 1260 senesinde hasılatı 400 kuruşken 1261 senesinde hasılatı 360 kuruştur. Kiraladığı 15 dönüm mezru tarladan ise 1260 senesinde hasılatı 410 kuruşken 1261 senesinde hasılatı 400 kuruş olmuştur. Hane 30 Antonoğlu Yaniş veled-i Kosti'nin 6 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 150 kuruşken 1261 senesinde hasılatı 114 kuruş olmuştur. Kiraladığı mezru tarladan ise 1260 senesinde hasılatı 266 kuruşken 1261 senesinde hasılatı 200 kuruş olmuştur. Hane 32 Kocakarioğlu Liğori veled-i Yorgi'nin 10 dönüm mezru tarladan 1260 ve 1261 senesinde elde ettiği hasılatlar aynı olup 200 kuruştur. 4 dönüm kiraladığı mezru tarladan 1260 senesinde geliri 52 kuruşken 1261 senesinde geliri 97 kuruş olmuştur. Hane 34 Acar Dimitri veled-i Nikol'ün 4 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde elde ettiği hasılat 60 kuruşken 1261 senesinde 80 kuruştur. Kiraladığı 15 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 300 kuruştur. 1261 senesinde ise 350 kuruştur. Hane 35 Kiryazioğlu Nikol veled-i Kosti'nin 3 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde geliri 48,5 iken 1261 senesinde 60 kuruştur. 17 dönüm kiraladığı mezru tarladan 1260 senesinde 280 kuruşken 1261 senesinde 290 kuruş olmuştur. Hane 36 Kiryazioğlu İstafan veled-i Kosti'nin 5 dönüm mezru tarlası vardır. 1260 senesinde hasılatı 98 kuruşken 1261 senesinde 113 kuruş olmuştur. Kiraladığı 21 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 450 kuruşken 1261 senesinde 400 kuruş olmuştur. Hane 37 Kiryazioğlu Baço? Veled-i Kosti 5 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde 120 kuruş 1261 senesinde 140 kuruş hasılat elde etmiştir. Kiraladığı 25 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde 600 1261 senesinde 400 kuruş hasılat elde etmiştir. Hane 40 Barçol Dimitri veled-i Yorgi'nin 20 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde 800 kuruş 1261 senesinde 900 kuruş hasılat elde etmiştir. Hane 42 Tahtacioğlu Yorgi veled-i Kosti'nin 8 dönüm mezru tarlası bulunmaktadır. 1260 senesinde hasılatı 157 kuruş, 1261 senesinde hasılatı 132 kuruştur. 14 dönüm kiraladığı mezru tarladan 1260 senesindeki hasılatı 400 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 300 kuruş olmuştur. Hane 45 Sefoğlu? Vasil veled-i Yorgi'nin 10 dönüm mezru araziden 1260 ve 1261 senesinde elde ettiği hasılatı aynı olup 200 kuruştur. Kiraladığı 5 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 85 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 77 kuruştur. Hane 51 Manyot Vasil veled-i Dimitri'nin 16 dönüm mezru tarlası bulunmaktadır 1260 senesinde hasılatı 360 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 300 kuruştur. Kiraladığı 11 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 290 kuruştur 1261 senesinde hasılatı ise 294 kuruştur. Bu hane reisinin kiraladığı araziyle birlikte

hesaplandığında karyede en fazla mezru tarla dönümüne sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak yine de mezru tarladan elde edilen en fazla gelire sahip kişi olamamıştır.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde mezru tarlaya sahip olmayıp ancak bağ veya bahçeye sahip hane reisleri bulunmaktadır. Bunlar; hane 6 Kotoroçoğlu Vasil veled-i Kosti, hane 8 Papazoğlu Dimitri veled-i Kosti, hane 10 Topal Kosti oğlu Margarit veled-i Kosti, hane 17 Tale? oğlu ... Todosef veled-i Yaniş, hane 21 Dülger Dimo veled-i Kiryakoz, hane 25 Olah Nikola veled-i Yaniş, hane 26 Karakil Hristo veled-i Yorgi, hane 27 Ketrinoğlu Yorgi veled-i Hristo, hane 29 İnce Yaniş veled-i Kosti, hane 31 Sin Kosti veled-i Dimitri, hane 44 Dülger Vasil oğlu Espiro veled-i Vasil, hane 46 Kahveci Vasil veled-i Kosti, hane 47 Yolohuron oğlu Kostanti veled-i Yoluhron, hane 52 Ekmekçi Penayot veled-i Andriye, hane 56 Yoluhron oğlu Antantaş veled-i Yoluhron, hane 57 Acar Mihal Dimitri veled-i Mihal, hane 61 Margarit oğlu Papa Angeli veled-i Yorgi'dir.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 374 dönüm gayr-i mezru tarla bulunmaktadır. Bunlar nadasa bırakılmış arazilerdir. Nadasa bırakmakta tarlayı sürüp bir yıl boyunca hiçbir ürün ekilmemesi anlamına gelmektedir. Tarla yabancı otlardan temizlenir. Bu uygulamanın amacı ise toprağın verimini artırmaktır.

İncelediğimiz karyelerde “maarıyla ziraat olunmamakta gayr-i mezru” ibaresi yer almaktadır. Bunun anlamı ise volkanik arazi olduğu için tarım yapılamadığıdır. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 140 dönüm arazi bulunmaktadır. Haneler ve dönümleri şu şekildedir: hane bir 35 dönüm, hane üç 15 dönüm, hane dört 15 dönüm, hane beş 16 dönüm, hane yirmi üç 15 dönüm, hane kırk 20 dönüm, hane kırk bir 16 dönüm, hane elli dokuz 8 dönümdür.

Akköy karyesinde en fazla mezru tarlaya 35. hane de bulunan Çakal Ahmed bin Salih'tir. 60 dönüm mezru tarlası bulunmaktadır. 1260 senesinde hasılatı 954 kuruş olup 1261 senesinde hasılatı 740 kuruştur. Ancak hane 5'te bulunan Ali ağa oğlu Süleyman Ağa'nın 50 dönüm mezru tarlası bulunmaktadır 1260 senesinde hasılatı 1412 kuruş olup 1261 senesinde hasılatı 1200 kuruş olmuştur bu nedenle Akköy karyesinde mezru tarladan en fazla gelir eden kişi Ali Ağaoğlu Süleyman Ağa'dır.

Akköy karyesinde de hem kiracı olunan mezru tarlalar hem de mezru tarlalar bulunmaktadır. Örneğin; hane 1 Salih bin Nebi'nin 12 dönüm mezru tarlası olup 1260 senesinde hasılatı 831 kuruş iken 1261 senesinde 900 kuruştur. Ayrıca 5 dönüm müstecir

olduğu mezru tarla bulunmaktadır. 1260 senesinde hasılatı 150 kuruştur 1261 senesinde ise hasılatı 120 kuruş olmuştur. Hane 2 Sancakdaroğlu İbrahim bin Mustafa'nın 10 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 612 kuruştur 1261 senesinde ise 405 kuruştur. Kiracı olduğu 5 dönüm mezru tarladan ise 1260 senesinde ise 306 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 225 kuruştur.

Karyede sadece mezru tarla kiralayan hane reisleri de bulunmaktadır. Hane 3 Kara Hüseyin bin Mustafa'nın 13 dönüm kiracı olduğu mezru tarla bulunmaktadır. 1260 senesinde hasılatı 710 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 950 kuruştur. Hane 31 Ezraboğlu Süleyman bin Mehmed'in 17 dönüm kiracı olduğu mezru tarla bulunmaktadır 1260 senesinde hasılatı 351 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 277 kuruş olmuştur. Hane 32 Küçük Hasan bin Mehmed'in 5 dönüm kiracı olduğu mezru tarla bulunmaktadır. 1260 senesinde hasılatı 504 kuruş olup 1261 senesinde hasılatı 297 kuruş olmuştur.

Karyede mezru tarlaya veya kiralanan mezru tarlaya sahip olmayan hane reisleri de bulunmaktadır. Bunlar: hane 4 Bıkar Hüseyin bin Ahmed, hane 26 Alaaddin bin İsmail, hane 27 Ferhad bin Ali, hane 33 Lazoğlu Ali bin Mehmed'dir.

Akköy karyesinde gayr-i mezru tarla 570 dönümdür. Ancak “volkanik arazi olduğu için tarım yapılmayan” topraklar değildir. Nadasa bırakılmış gayr-i mezru tarlalardır.

Samanlı Müslim karyesinde en fazla mezru tarlaya sahip kişi hane 12'de bulunan Deli Mehmed oğlu Ali bin Mehmed'dir. 30 dönüm mezru tarlası bulunmaktadır. 1260 ve 1261 senelerinde hasılatı 1063 kuruş olmuştur. Ancak hane 13'te bulunan Hasan Ağa bin Mustafa'nın da 30 dönüm mezru tarlası vardır ve hatta 1260 ve 1261 senelerinde aynı hasılatları elde etmişlerdir.

Samanlı Müslim karyesinde bazı hane reislerinin hem mezru tarlaları hem de kiraladıkları mezru tarlalar bulunmaktadır. Hane 1'de bulunan Köse Mustafa bin Mehmed 5 dönüm mezru tarlaya sahiptir. 1260 senesinde hasılatı 328,5 kuruş olup 1261 senesinde hasılatı ise 126 kuruştur. Kiraladığı mezru tarla 5 dönümdür. 1260 senesinde hasılatı 320 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 270 kuruş olmuştur. Hane 3 Kara Said bin İbrahim 4 dönüm mezru tarlası vardır. 1260 senesinde hasılatı 153 kuruş 1261 senesinde hasılatı 216 kuruştur. 17 dönüm kiraladığı mezru tarla bulunmaktadır. 1260'ta hasılatı 500 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 79 kuruş olmuştur. Hane 5 Numan bin

Ali'nin 4 dönüm mezru tarlası vardır. 1260 senesinde hasılatı 128,5 kuruşken 1261 senesinde hasılatı 90 kuruştur. Kiraladığı 14 dönüm mezru tarla bulunmaktadır. 1260 senesinde hasılatı 200 kuruştur 1261 senesinde hasılatı 180 kuruştur. Hane 6 Pehlivanoğlu Mustafa bin Mehmed'in 5 dönüm mezru tarlası olup 1260 senesinde hasılatı 200 kuruştur. 1261 senesinde hasılatı 250 kuruştur. Kiraladığı 2 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 151 kuruş olup 1261 senesinde hasılatı 180 kuruş olmuştur. Hane 11 Kulaksızoğlu Mehmed bin Mustafa'nın 5 dönüm mezru tarlasından 1260 senesinde elde ettiği hasılat 150 kuruş iken 1261 senesinde elde ettiği hasılatı 130 kuruş olmuştur. Kiraladığı 17 dönüm mezru tarladan ise 1260 senesinde hasılatı 300 kuruş, 1261 senesinde hasılatı 250 kuruş olmuştur.

Samanlı Müslim karyesinde sadece “müstecir olduğu mezru tarlaya” sahip kimseler vardır. Bunlar; Hane 7 İmam Ahmed Efendi bin Nuh Efendi 3 dönüm, hane 9 Pehlivanoğlu Ali bin Mehmed 18 dönüm, hane 10 Kürt Musa bin Mehmed 22 dönüm, hane 19 Zibil Ali bin Mustafa 18 dönümdür.

Karyede Mezru tarlaya sahip olmayan hane reisleri bulunmaktadır. Hane 2 Kahveci Hamza bin Tahir, hane 4 Ankaralı Mehmed bin Ali, hane 8 Kulaksızoğlu Mustafa bin Salih, hane 14 Abdülhamid bin Nasuh, hane 15 Deli Hüseyin oğlu Ali bin Hasan, hane 16 İzzet bin Mehmed'dir.

Mezbur karyede 290 dönüm ekili olmayan tarla bulunmaktadır. “Maarıyla ziraat gayr-i mezru tarla” ise 185 dönümdür. Maarıyla ziraat gayr-i mezru tarlaya sahip hane reisleri ve dönüm sayıları şu şekildedir. Hane 1 Köse Mustafa bin Mehmed 35 dönüm, hane 8 Kulaksızoğlu Mustafa bin Salih 50 dönüm, hane 17 Yorgancı Mehmed oğlu Salih bin Mehmed 100 dönümdür.

Samanlı Zımmi karyesinde 36 dönüm mezru tarla bulunmaktadır. 1260 senesinde toplam hasılat 1381,5 kuruştur. 1261 senesinde ise toplam hasılat 1427 kuruştur. Karyede 35 dönüm kiralanmış mezru tarla bulunmaktadır. 1260 senesinde toplam hasılat 783 kuruşken 1261 senesinde toplam hasılatı 656 kuruştur. Karyede 107 dönüm gayr-i mezru tarla bulunmaktadır. Maarıyla ziraat gayr-i mezru tarla ise 107 dönümdür.

Samanlı Zımmi karyesinde en fazla mezru tarla gelirine sahip hane reisi hane 2'de bulunan Uzunoğlu Anton veled-i Yorgi'dir. 25 dönüm mezru tarlası bulunmaktadır. 1260 senesinde hasılatı 648 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 490 kuruştur.

Samanlı Zımmi karyesinde yalnızca müstecir olduğu mezru tarlaya sahip kişiler ve hasılatları şu şekildedir; hane 3 Antonoğlu Vasil veled-i Anton'un kiraladığı 30 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 567 kuruş olup 1261 senesinde hasılatı 386 kuruştur. Hane 9 Astanko veled-i Nikola 5 dönüm kiraladığı mezru tarladan 1260 senesinde geliri 216 kuruş iken 1261 senesinde geliri 270 kuruş olmuştur.

Karyede mezru tarlaya sahip olmayan hane reisleri şunlardır; hane 6 Ostoyor veledi Apostol, hane 7 Olah Yorgi veledi Yaniş, hane 8 Manol veledi Kostantin, hane 11 Kola karısı Zoiçe Nasraniye veledi Yanindir.

Karyede “maarıyla ziraat gayr-i mezru tarla” sahipleri ise; hane 2 Uzun oğlu Anton veledi Yorgi 75 dönüm, hane 4 Anton oğlu Taniş veledi Yorgi 2 dönüm, hane 10 Raliko oğlu Yorgi veledi Arakir 30 dönümdür.

Kadıköy karyesinde 18,5 dönüm mezru tarla bulunmaktadır. Ancak hanelerin kiraladığı mezru tarla ise 945 dönümdür. Mezru tarladan 1260 senesinde elde edilen toplam hasılat 1164 kuruş iken 1261 senesinde toplam hasılat 1117 kuruş olmuştur. Kiralanan mezru tarlalardan 1260 senesinde elde edilen toplam hasılat 25.144 kuruş, 1261 senesinde ise 26.171,5 kuruş olmuştur. Mezru tarlalar ve kiralanan mezru tarlalarda en fazla gelire ve dönümü sahip hane reislerini ayrı ayrı değerlendireceğiz.

Mezru tarladan en fazla gelir elde eden hane reisi hane 69'da yaşayan Mekanika Nikol veled-i Yanin'dir. 2 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde 162 kuruş, 1261 senesinde hasılatı 185 kuruştur. Ancak hane 80'de yaşayan Tarandafilolu Dimitri veled-i Tarandafil'in 3 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde elde ettiği hasılat 162 kuruş, 1261 senesinde elde ettiği hasılat ise 172 kuruştur. Bu verilerden anlaşılaacağı 2 dönüm mezru tarlaya sahip kişi iki yılda ortalama daha fazla hasılat elde etmiştir. Mezru tarlaya sahip diğer hane reisleri şu şekildedir; hane 36 Kundakçıoğlu Yorgi veled-i Dimitri 2 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 162 kuruş olup 1261 senesinde hasılatı 90 kuruş olmuştur. Hane 50 Peraşkevioğlu Tanaş veled-i Peraşkevi 1 dönüm mezru tarlaya sahiptir. 1260 senesinde hasılatı 54 kuruş iken yine 1261 senesinde hasılatı 54 kuruştur. Hane 56 Uzun Yorgi oğlu Vasil veled-i Yorgi'nin 2 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 54 kuruşken 1261 senesinde hasılatı 76 kuruş olmuştur. Hane 79 Değirmenci Yorgi veled-i Dimitri'nin 1 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 138 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 100 kuruş olmuştur. Hane 84 Daloğlu Vasil veled-i Dimitri 1,5 dönüm mezru tarlaya sahiptir. 1260 ve 1261 senelerinde aynı

hasılatı elde etmiştir. Hasılatları 108 kuruştur. Hane 93 Papaz Kostanti veled-i Yanin 2 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde elde ettiği hasılatı 108 kuruş, 1261 senesinde elde ettiği hasılat 100 kuruştur. Hane 94 Hristaki veled-i Hristo 2 dönüm mezru tarladan 1260 ve 1261 senelerinde hasılatı 108 kuruş olmuştur. Hane 97 Köseoğlu Vasil veled-i Yorgi'nin 2 dönüm mezru tarladan 1260 senesinde elde ettiği hasılat 108 kuruş, 1261 senesinde elde ettiği hasılatı 120 kuruştur.

Müstecir olunan mezru tarlaya sahip en fazla gelir eden hane 1'de yaşayan Bakkaloğlu Kostanti veled-i Nikola'dır. 30 dönüm kiraladığı mezru tarladan 1260 senesinde elde ettiği hasılat 1112,5 kuruş iken, 1261 senesinde elde ettiği hasılat 1332 kuruş olmuştur. Hane iki 25 dönüm, hane üç 17 dönüm, hane dört 2 dönüm, hane beş 15 dönüm, hane yedi 8 dönüm, hane sekiz 3 dönüm, hane dokuz 2 dönüm, hane on 1 dönüm, hane on bir 3 dönüm, hane on iki 15 dönüm, hane on yedi 20 dönüm, hane on sekiz 8 dönüm, hane on dokuz 20 dönüm, hane yirmi 20 dönüm, hane yirmi bir 18 dönüm, hane yirmi iki 2 dönüm, hane yirmi üç 10 dönüm, hane yirmi beş 5 dönüm, hane yirmi altı 5 dönüm, hane yirmi yedi 4 dönüm, hane yirmi sekiz 20 dönüm, hane otuz 7 dönüm, hane otuz iki 15 dönüm, hane otuz dört 3 dönüm, hane otuz beş 2 dönüm, hane otuz yedi 15 dönüm, hane kırk bir 15 dönüm, hane kırk üç 11 dönüm, hane kırk dört 11 dönüm, hane kırk beş 22 dönüm, hane kırk altı 13 dönüm, hane kırk sekiz 14 dönüm, hane elli bir 14 dönüm, hane elli üç 11 dönüm, hane elli dört 10 dönüm, hane elli yedi 11 dönüm, hane elli sekiz 12 dönüm, hane elli dokuz 1 dönüm, hane altmış 17 dönüm, hane altmış bir 18 dönüm, hane altmış iki 1 dönüm, hane altmış üç 20 dönüm, hane altmış dört 3 dönüm, hane altmış altı 18 dönüm, hane altmış yedi 15 dönüm, hane yetmiş iki 19 dönüm, hane yetmiş dört 15 dönüm, hane yetmiş beş 18 dönüm, hane yetmiş altı 15 dönüm, hane yetmiş yedi 13 dönüm, hane yetmiş sekiz 21 dönüm, hane seksen altı 15 dönüm, hane seksen sekiz 18 dönüm, hane seksen dokuz 23 dönüm, hane doksan 20 dönüm, hane doksan iki 22 dönüm, hane doksan beş 5 dönüm, hane yüz 27 dönüm, hane yüz üç 23 dönüm, hane yüz dört 15 dönüm, hane yüz on üç 20 dönüm, hane yüz on beş 18 dönüm, hane yüz on yedi 18 dönüm, hane yüz on dokuz 20 dönüm, hane yüz yirmi iki 18 dönüm, hane yüz yirmi üç 18 dönüm, hane yüz otuz altı 22 dönüm, hane yüz otuz dokuz 20 dönümdür.

Kadıköy karyesinde 22 dönüm gayr-i mezru tarla 56 dönümde “maarıyla ziraat gayr-i mezru” tarım arazisi bulunmaktadır. Gayr-i mezru tarla sahipleri şu şekildedir; hane 38 Acar Vasiloglu Yorgi veled-i Vasil'in 12 dönüm gayr-i mezru tarlası vardır.

Hane 80 Tarandafiloğlu Dimitri veled-i Tarandafil'in 2 dönüm, hane 111 Horozoğlu ... Dimitri veled-i Kosti 3 dönüm, hane 112 Papazoğlu Yaniş veled-i Yorgi'nin 5 dönümdür.

Hane 6 Papa Yaniş veled-i Kosti'nin 26 dönüm maarıyla ziraat olunmayan gayr-i mezru tarlası bulunmaktadır. Hane 13 Acar Dimitrioğlu Marukyan Anasta veled-i Dimitri'nin 30 dönüm arazisi bulunmaktadır.

Tablo 2.16: Hacı Mehmed Çiftliği Karyesi Kiraya Verilmiş Tarla ve Hasılatları

Hane Sayısı	Kiraya verilen tarla dönümü	1260 senesi hasılatı/Kuruş
10	18	50
49	15	185
50	30	745
55	10	60
59	8	105
Toplam	81	1145

Tablo 2.17: Akköy Karyesi Kiraya Verilmiş Tarla ve Hasılatları

Hane Sayısı	Kiraya verilen tarla dönüm	1260 senesi hasılat/kuruş
5	50	300

Tablo 2.18: Samanlı Zımmi Karyesi Kiraya Verilmiş Tarla ve Hasılatları

Hane Sayısı	Kiraya verilen tarla dönüm	1260 senesi hasılat/kuruş
10	20	80

Tablo 2.19: Samanlı Müslim Karyesi Kiraya Verilmiş Tarla ve Hasılatları

Hane Sayısı	Kiraya verilmiş tarla dönüm	1260 senesi hasılat/kuruş
14	5	60
17	50	300
Toplam	55	360

Tablo 2.20: Kadıköy Karyesi Kiraya Verilmiş Tarla ve Hasılatları

Hane Sayısı	Kiraya verilmiş tarla dönüm	1260 senesi hasılat/kuruş
6	4	480
13	9	162
40	7	36
42	2	48
52	2	24
85	7	100
87	15	100
91	10	100

98	10	100
112	10	100
125	15	200
126	2	25
130	5	60
134	3	50
140	15	100
141	5	50
Toplam	121	1735

Yukarıdaki tablolarda gösterildiği üzere en fazla kiralık arazi Kadıköy karyesinde verilmiştir. Kiralık arazilerden elde edilen gelir toplam 1.735 kuruştur. Tabloda görüyoruz ki kiradan elde edilen gelir, tarlanın büyüklüğüne göre değişmemektedir. Kiradan en fazla gelir elde eden hane 6'dır. 4 dönüm tarladan 480 kuruş hasılat elde etmiştir. Ancak hane 87, hane 125, hane 140 15er dönüm tarlayı kiraya vermiştir elde ettikleri hasılat ise 100 ve 200 kuruştur. Akköy ve Samanlı zımmi karyelerinde 1 kişi tarlasını kiraya vermiştir. Akköy karyesinde hane 5'te yaşayan kişi 50 dönüm arazi karşılığında 300 kuruş gelir sağlamıştır. Samanlı zımmi karyesinde ise kayıtlarda mezru tarla olarak geçmektedir. Alt kısmında icâr-ı senevîsi yazmaktadır. 20 dönüm araziden 80 kuruş hasılat elde etmiştir. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde ise hane 50'de yaşayan kişi, 30 dönüm tarla kiraya vermiştir ve en yüksek gelir elde eden kişi olup hasılatı 745 kuruştur.

Tablo 2.21: Soğan ve Bostan Ürünleri Ekilen Arazi ve Hasılat

	Dönüm	Mezru Soğan			Dönüm	Mezru Bostan		
		1260	1261	Toplam		1260	1261	Toplam
Hacı Mehmed Çiftliği	35	3626	4405	8031	38	2595	2901	5496
Akköy	-	-	-	-	30	990	1252	2242
Samanlı Zımmi	-	-	-	-	-	-	-	-
Samanlı Müslim	-	-	-	-	25	1132	1668	2800
Kadıköy	29	1710	1688	3398	79	9322	11087	20409

Tablo 2.22: Müstecir Soğan ve Bostan Ürünleri Ekilen Arazi ve Hasılat

Karye adı	Müstecir Soğan tarlası				Müstecir Bostan tarlası			
	Dönüm	1260	1261	Toplam	Dönüm	1260	1261	Toplam
Hacı Mehmed Çiftliği	-	-	-	-	-	-	-	-
Akköy	-	-	-	-	-	-	-	-
Samanlı Zımmi	-	-	-	-	-	-	-	-
Samanlı Müslim	-	-	-	-	-	-	-	-

Kadıköy	17,5	1510	1614	3124	55	5335	5919	11254
----------------	------	------	------	------	----	------	------	-------

İncelediğimiz karyelerde en fazla soğan tarlası Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde bulunmaktadır. 1260 senesinde toplam hasılat 3.626 kuruştur. 1261 senesindeki hasılat ise 4.405 kuruştur. Akköy, Samanlı Zımmi ve Samanlı Müslim karyelerinde soğan yetiştirilmemektedir. Kadıköy karyesinde 29 dönüm mezru soğan tarlası bulunmaktadır 1260 senesinde hasılatı 1.710 kuruştur 1261 senesinde hasılatı ise 1.688 kuruştur ancak 17,5 dönüm kiralanan soğan tarlası bulunmaktadır. Kiralanan soğan tarlasından 1260 senesinde elde edilen gelir 1.510 kuruş olup 1261 senesinde elde edilen gelir ise 1.614 kuruş olmuştur.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde bulunan mezru soğan tarlaları hane başına 1 veya 2 dönüm olarak bulunmaktadır. Ancak her hanenin mezru soğan tarlası yoktur. Karyede en fazla mezru soğan tarlasından geliri hane 1’de bulunan İzdar Yorgi veled-i Andriye elde etmektedir. 1260 senesinde hasılatı 288 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 300 kuruştur.

Kadıköy karyesinde mezru soğan tarlasından en fazla hasılatı hane 139’da yaşayan Karaman Kostantioğlu Hristo veled-i Kostantin elde etmiştir ve 2 dönüm mezru tarlası bulunmaktadır. 1260 senesinde hasılatı 190 kuruş, 1261 senesinde hasılatı 135 kuruştur. Karyede toplam 29 dönüm mezru soğan tarlası bulunmaktadır karye genelinde mezru soğan tarlaları 1 dönüm şeklindedir. Kiralanan mezru soğan tarlasından en fazla geliri hane 1’de yaşayan Bakkaloğlu Kostanti veled-i Nikol elde etmiştir. 1260 senesinde hasılatı 540 kuruş, 1261 senesinde ise hasılatı 500 kuruş olmuştur. Ancak Kostanti veled-i Nikol’un kayıtlarına baktığımızda gelir elde ettiği bütün arazileri kiralamıştır.

Bostan tarlalarında meyve ve sebze yetiştirilmektedir. Bostan tarlası sadece Samanlı Zımmi karyesinde bulunmamaktadır. Bostan tarlasından en fazla gelir elde eden karye Kadıköy karyesidir. Karyede 79 dönüm mezru bostan tarlası mevcuttur. 1260 senesinde bostan tarlasından elde edilen toplam hasılat 9.322 kuruş, 1261 senesinde ise toplam hasılat 11.087 kuruş olmuştur. Kadıköy karyesinde 55 dönüm kiralanan bostan tarlası bulunmaktadır. 1260 senesinde toplam hasılatı 5.335 kuruş, 1261 senesinde toplam hasılat 5.919 kuruştur.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde bostan tarlasından en fazla geliri hane 22’de ikamet eden Arakiri veled-i Yoluhran elde etmiştir ve 2 dönüm mezru bostandan 1260

senesinde 162 kuruş, 1261 senesinde 225 kuruş gelir sağlamıştır. Karye genelinde bostan tarlaları 1 veya 2 dönüm şeklindedir.

Akköy karyesinde mezru bostan tarlasında en fazla hasılatı hane 32’de yaşayan Küçük Hasan bin Mehmed sağlamıştır. 1,5 dönüm bostan tarlasından 1260 senesinde hasılatı 145 kuruş, 1261 senesinde hasılatı ise 150 kuruştur.

Samanlı Müslim karyesinde 25 dönüm bostan tarlası mevcuttur. 1260 senesinde karyenin bostan tarlasından elde ettiği toplam hasılatı 1.132 kuruş, 1261 senesinde toplam hasılatı ise 1.668 kuruş olmuştur. Samanlı Müslim karyesinde hane 12’de ikamet eden Deli Mehmed oğlu Ali bin Mehmed’in 3 dönüm bostan tarlası bulunmaktadır. Bu tarladan 1260 senesinde hasılatı 225 kuruş, 1261 senesinde hasılatı ise 45 kuruştur. Hane 13’te bulunan Hasan Ağa Bin Mustafa’nın da 3 dönüm bostan tarlası vardır. 1260 senesinde 225 kuruş, 1261 senesinde 450 kuruş hasılat elde etmiştir. Ancak hane 11’de yaşayan Kulaksızoğlu Mehmed bin Mustafa 5 dönüm bostan tarlasından 1260 senesinde 150 kuruş, 1261 senesinde 130 kuruş hasılat elde etmiştir. Bu bilgilerden yola çıkarak tarlanın büyüklüğüyle elde edilen gelir aynı orantıda artmamaktadır. Hane 7 İmam Ahmed Efendi bin Nuh Efendi’nin 3 dönüm bostan tarlası vardır. Ancak 1260 ve 1261 senelerinde hasılatı yazılmamıştır.

Kadıköy karyesinde mezru bostan tarlasında en fazla gelirini hane 5’te yaşayan Acar Ligoroglu Kostanti veled-i Ligori elde etmiştir. 1,5 dönüm bostan tarlasından 1260 senesinde 450 kuruş, 1261 senesinde 405 kuruş hasılat elde etmiştir. Karyede en fazla bostan tarlası 3 dönümdür ancak 1260 senesinde hasılatı 135 kuruş, 1261 senesinde hasılatı 360 kuruş olmuştur.

Kiralanan mezru bostan tarlasında en fazla hasılatı hane 2’de bulunan Papa Tanaş veled-i Yorgi kazanmıştır. 3 dönüm bostan tarlasından 1260 senesinde 450 kuruş, 1261 senesinde 500 kuruş hasılat elde etmiştir. Daha sonra en yüksek geliri hane 28’de bulunan Angeloğlu Manol veled-i Kosti elde etmiştir. Yine 3 dönüm bostan tarlasından 1260 senesinde hasılatı 405 kuruş, 1261 senesinde hasılatı ise 540 kuruş olmuştur.

Tablo 2.23: Bağ ve Dut Bahçesi Ekilen Arazi ve Hasılat

	Dönüm	Bağ			Dönüm	Dut Bahçesi		
		1260	1261	Toplam		1260	1261	Toplam
Hacı Mehmed Çiftliği	106	5.373	5.007	10.380	66,5	11.685	14.951	26.636
Akköy	36	2.814	2.015,5	4.829,5	38,5	3.560	5.160	8.720
Samanlı	20,5	1.845	1.486	3.331	17	1.410	2.120	3.530

Zımmi								
Samanlı	25	2.136	1.540	3.676	32,5	2.765	3.298,5	6.063,5
Müslim								
Kadıköy	77	7.053	5.522	12.575	93,5	23.738	27.964	51.702

Tablo 2.24: Müstecir Bağ ve Dut Bahçesi Arazi ve Hasılat

	Müstecir bağ				Müstecir dut bahçesi			
	Dönüm	1260	1261	toplam	Dönüm	1260	1261	toplam
Hacı mehmed Çiftliği	-	-	-	-	-	-	-	-
Akköy	-	-	-	-	-	-	-	-
Samanlı Zımmi	-	-	-	-	-	-	-	-
Samanlı Müslim	-	-	-	-	-	-	-	-
Kadıköy	28	3.097	3.091	6.188	42,5	9.317	10.669	19.986

İncelediğimiz temettuat kayıtlarında karyelerin temel geçim kaynakları arasında bağ ve dut bahçesinden elde ettikleri gelirler bulunmaktadır. Araştırmamız içerisinde bulunan karyelerin tamamında bağcılık ve dut bahçeleri mevcuttur.

Bağcılıktan en fazla gelir Kadıköy karyesinde bulunmaktadır. 1260 senesinde toplam hasılat 7.053 kuruş, 1261 senesinde toplam hasılat ise 5.522 kuruştur. Ancak Kadıköy karyesinde 77 dönüm bağ bulunurken Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 106 dönüm bağ bulunmaktadır. Kiralanan bağ yalnızca Kadıköy karyesinde bulunmaktadır.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesi bağ tarlasından en fazla gelir kazanan hane 1’de bulunan İzdar Yorgi veled-i Andriye’dir. 3 dönüm bağdan 1260 senesinde hasılatı 324 kuruş, 1261 senesinde hasılatı 200 kuruştur. Karyede 61 hane bulunmaktadır sadece 6 hane bağcılık yapmamaktadır. Hane 2 Nikola veled-i Dimitri, hane 9 Deli Berber oğlu Vasil veled-i Dimitri, hane 27 Ketrinoğlu Yorgi veled-i Hristo, hane 52 Ekmekçi Penayot veled-i Andriye, hane 54 Dutoğlu İstrati veled-i Hristo, hane 61 Margaritoğlu Papa Angeli veled-i Yorgidir. Hane 6’da ikamet eden Kotoroçoğlu Vasil veled-i Kosti’nin hanesinde sadece 1 dönüm bağ bulunmaktadır ve çapacılık mesleğiyle uğraşmaktadır.

Akköy karyesinde bağdan en fazla geliri hane 5’te ikamet eden Aliğa oğlu Süleyman ağa elde etmiştir. 3 dönüm bağdan 1260 senesinde hasılatı 270 kuruş, 1261 senesinde 150 kuruş olmuştur. Akköy karyesi 35 haneden oluşmaktadır. Sadece 2 hane de bağ bulunmamaktadır. Hane 18 Kürd İsmail ve hane 33 Lazoğlu Ali bin Mehmed’dir. Hane 7’de bulunan Ferhad bin Ali’nin 0,5 dönüm yalnızca bağı bulunmaktadır.

Samanlı Zımmi karyesinde bağdan en fazla gelir elde eden kişi hane 3’te ikamet eden Antonoğlu Vasil veled-i Anton’dur. 5 dönüm bağdan 1260 senesinde 450 kuruş, 1261 senesinde 360 kuruştur. Karyede 12 kişi bulunmaktadır. Karyede 2 kişinin

bağ tarlası yoktur. Bunlar; hane 9 Astanko veled-i Nikola ve hane 10 Raliko oğlu Yorgi veledi Arakir'dir.

Samanlı Müslim karyesinde hane 13'te bulunan Hasan Ağa Bin Mustafa bağcılıktan en fazla geliri kazanan kişidir. 4 dönüm bağdan 1260 senesinde 260 kuruş, 1261 senesinde 216 kuruş hasılat elde etmiştir. Karyede 5 hanede bağ bulunmamaktadır. Bunlar; hane 2 Kahveci Hamza bin Tahir, hane 5 Numan bin Ali, hane 6 Pehlivanoğlu Mustafa bin Mehmed, hane 11 Kulaksızoğlu Mehmed bin Mustafa, hane 12 Deli Mehmed oğlu Ali bin Mehmed, hane 16 İzzet bin Mehmed'dir.

Kadıköy karyesinde bağdan en fazla geliri hane 100'de ikamet eden Kostaki veled-i Ligor elde etmiştir. 5 dönüm bağdan 1260 senesinde hasılatı 450 kuruş, 1261 senesinde 360 kuruştur. Karyede 75 hanede bağ bulunmaktadır. Genelde tarla büyüklüğü 1,5 ve 1 dönüm şeklindedir. Kiralanan bağ tarlası ise 26 hane de bulunmaktadır. 141 hane bulunan karyede 101 hanede bağcılık yapılmaktadır. Kiralanan bağ tarlasında en fazla geliri hane 21 Boduroğlu Yaniş veled-i Nikola elde etmiştir. 1 dönüm müstecir olduğu bağdan 1260 senesinde 315 kuruş, 1261 senesinde 720 kuruş olmuştur. Karyede sadece bağ bulunan haneler vardır. Bunlar; hane 124 Kavyakoğlu Vasil veled-i Tanaş'ın yalnızca 0,5 dönüm bağı bulunmaktadır. 1260 senesinde hasılatı 45 kuruş, 1261 senesinde hasılatı 36 kuruş olmuştur. Hane 133 Papaz Yorgi veled-i Yanin'in yine 0,5 dönüm bağdan 1260 senesinde hasılatı 45 kuruş, 1261 senesinde hasılatı ise 36 kuruş olmuştur ayrıca bu kimselerin meslekleri bulunmaktadır. Vasil veled-i Tanaş çapacı, Yorgi veled-i Yanin Papazdır.

Akköy karyesi genelinde bağcılıktan elde edilmiş gelir 1260 senesine nazaran 1261 senesinde düşüş göstermiştir. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 2 hane hariç yine bağcılıkta bir önceki senedeki hasılatı nazaran daha az hasılat elde edilmiştir. Bu haneler; hane 30 Antonoğlu Yaniş veled-i Kostı 1260 senesinde hasılatı 90 kuruş iken 1261 senesinde 135 kuruş olmuştur. Hane 46 Kahveci Vasil veled-i Kostı'nın 1260 senesinde 2 dönüm bağdan elde ettiği hasılat 125 kuruş iken 1261 senesinde elde ettiği hasılat 150 kuruş olmuştur. Kadıköy karyesinde 141 hane mevcuttur ve 141 hane içerisinde yalnızca 5 hanede bağdan elde edilen gelir bir önce seneye nazaran artmıştır 136 hanede 1261 senesinde bağ gelirinde düşüş olmuştur. Hane 12 Delabiroğlu Vasil veled-i Dimitri'nin 1260 senesi hasılatı 150 kuruş olup 1261 senesi 180 kuruştur. Hane 20 Çikoğlu Kostı veled-i Çiko'nun 1260 senesi hasılatı 72 kuruş olup 1261 senesi hasılatı 90 kuruş olmuştur. Hane 21 Boduroğlu Yaniş veled-i Nikola'nın 1260 senesi

hasılatı 315 kuruştur 1261 senesi hasılatı ise 720 kuruş olmuştur. Hane 22 Andriyeoğlu Dimitri veled-i Nikola'nın 1260 senesi hasılatı 1260 senesi 80 kuruş olup 1261 senesi 100 kuruş olmuştur. Hane 39 Papa Vasil oğlu Dimitri veled-i Vasil'in ise 1260 senesi hasılatı 135 kuruş iken 1261 senesi bağdan elde ettiği hasılat 188 kuruş olmuştur. Samanlı Müslim karyesinde yalnızca 1 hane de bir önceki seneden daha fazla bağcılıktan gelir elde edilmiştir. Hane 7'de bulunan İmam Ahmed Efendi bin Nuh Efendi hanesinde olmuştur 1260 senesinde 84 kuruş hasılat elde etmişken 1261 senesinde 100 kuruş hasılat elde etmiştir. Diğer hanelerde gelirde düşüş yaşanmıştır. Samanlı Zimmi karyesinde yine bağcılık geliri 1 hanede artış göstermiştir. Hane 4 Anton oğlu Taniş veledi Yorgi'nin 1260 senesi hasılatı 225 kuruş iken 1261 senesinde hasılatı 240 olmuştur.

Dut bahçesinden en fazla geliri Kadıköy karyesi elde etmiştir. Karyede 93,5 dönüm dut bahçesi mevcuttur. 1260 senesinde toplam hasılat 23.738 kuruş, 1261 senesinde toplam hasılat 27.964 kuruştur. Kadıköy karyesinde kiralanan dut bahçeleri de bulunmaktadır. Karyede 42,5 dönüm dut bahçesi kiralanmış olup 1260 senesinde toplam hasılat 9.317 kuruş, 1261 senesinde ise toplam hasılat 10.669 kuruş olmuştur.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde dut bahçesi olmayan 2 hane bulunmaktadır. Bunlar; hane 6 Kotoroçoğlu Vasil veled-i Kosti, hane 45 Sefoğlu Vasil veled-i Yorgi'dir. Karyede dut bahçesinden en fazla geliri hane 1'de ikamet eden İzdar Yorgi veled-i Andireye elde etmiştir. 3 dönüm dut bahçesinden 1260 senesinde hasılatı 410 kuruş, 1261 senesinde ise 1200 kuruştur. Bir önceki yıla göre hasılatını 3 kat arttırmıştır. Hane 52'de bulunan Ekmekçi Penayot veled-i Andriye'nin 2 hayvanı ve sadece 1,5 dönüm dut bahçesi vardır.

Akköy karyesinde 38,5 dönüm dut bahçesinden 1260 senesinde hasılat 3.560 kuruş, 1261 senesinde ise 5.160 kuruş hasılat elde edilmiştir. Karyede dut bahçesinden en fazla geliri hane 5'te yaşayan Ali Ağa oğlu Süleyman ağa kazanmıştır. 2,5 dönüm dut bahçesinden 1260 senesinde 353 kuruş, 1261 senesinde ise 500 kuruş hasılat elde etmiştir. Akköy karyesinde yalnızca 2 hane dut bahçesi bulunmamaktadır. Bunlar; hane 14 Koca Hüseyin oğlu Halil ve hane 27'de ikamet eden Ferhan bin Ali'dir. Dut bahçesinden başka arazisi ve hayvanı olmayan hane 33 Lazoğlu Ali bin Mehmed'in yalnızca 1 dönüm dut bahçesi bulunmaktadır ve 1260 senesinde hasılatı 100 kuruş, 1261 senesinde hasılatı 170 kuruştur ayrıca çapacılık mesleğiyle ilgilenmektedir.

Samanlı Zımmi karyesinde 17 dönüm dut bahçesinden 1260 senesinde toplam hasılat 1.410 kuruş, 1261 senesinde ise 2.120 kuruş hasılat elde edilmiştir. Karyede en fazla hasılatı hane 2’de bulunan Uzun oğlu Anton veled-i Yorgi elde etmiştir. 5 dönüm dut bahçesinden 1260 senesinde 225 kuruş, 1261 senesinde ise hasılatı 900 kuruş olmuştur. Karyede 3 hanede dut bahçesi bulunmamaktadır. Bunlar; hane 5 Dülger Tanış veled-i Nikola, hane 7 Olah Yorgi veled-i Yaniş, hane 8 Manol veledi Kostantin’dir.

Samanlı Müslim karyesinde dut bahçesinde en fazla geliri hane 2’de bulunan Kahveci Hamza bin Tahir elde etmiştir. 4 dönüm dut bahçesinden 1260 senesinde 300 kuruş, 1261 senesinde 500 kuruş hasılat sağlamıştır. Karyede 5 dönüm dut bahçesi olan hane reisi bulunmaktadır. Bu kişi hane 13 Hasan Ağa Bin Mustafa’dır. 1260 senesinde 312 kuruş, 1261 senesinde ise 480 kuruş hasılat elde etmiştir.

Kadıköy karyesinde dut bahçesinden en fazla geliri hane 136 Acar Çikoğlu Dimitri veled-i Çiko elde etmiştir. 2 dönüm dut bahçesinden 1260 senesinde geliri 1.375 kuruş, 1261 senesinde geliri 1.540 kuruştur. Kiralanan dut bahçeleri arasında en fazla geliri hane 18’de bulunan Acar karayanoğlu Tanaş veled-i Yanin 0,5 dönüm dut bahçesinden 1260 senesinde 600 kuruş, 1261 senesinde 840 kuruş gelir etmiştir. Ancak Acar Nikol oğlu Dimitri veled-i Nikol 3,5 dönüm dut bahçesinden 1260 senesinde 800 kuruş, 1261 senesinde ise 480 kuruş hasılat elde etmiştir. Kadıköy karyesinde 32 hane dut bahçesi kiralanmıştır. Karyede sadece dut bahçesinden gelir sağlayan haneler bulunmaktadır. Bunlar; hane 24 Arabacıoğlu Vasil veled-i Tanaş 0,5 dönüm dut bahçesi kiralamıştır ve başka arazisi bulunmamaktadır. 1260 senesinde elde ettiği hasılat 45 kuruş, 1261 senesinde elde ettiği hasılat ise 36 kuruştur. Ayrıca çapacılık mesleğiyle meşguldür. Hane 71 Karfanoğlu Vasil veled-i Yorgi 1 dönüm dut bahçesi kiralamış olup 1260 senesinde hasılatı 300 kuruş, 1261 senesinde hasılatı yine 300 kuruş olmuştur. Çapacılık mesleğiyle ilgilenmektedir. Hane 81 Andriye oğlu Hristo veled-i Tanaş’ın 0,5 dönüm dut bahçesi bulunmaktadır. 1260 senesinde elde ettiği hasılat 40 kuruş, 1261 senesinde elde ettiği hasılat 60 kuruştur. Hane 82 Papaz Zehari Karısı Fetril veledi İstadi’nin 1 dönüm dut bahçesi vardır. 1260 senesinde hasılatı 150 kuruş, 1261 senesinde hasılatı ise 180 kuruş olmuştur. Hane 83 Acar Nikola oğlu Yorgi veled-i Yanin’in 0,5 dönüm dut bahçesi bulunmaktadır. 1260 senesinde hasılatı 30 kuruş, 1261 senesinde hasılatı ise 50 kuruştur. Hane 104 Mankiryot kızı Zobiçe Veled-i Yaniş’in 0,5 dönüm dut bahçesi bulunmaktadır. 1260 senesinde hasılatı 75 kuruş, 1261 senesinde hasılatı 90 kuruştur. Hane 107 Anamil karısı Abiçe ... veled-i Yorgi’nin yalnızca 0,5

dönüm dut bahçesi vardır. 1260 senesinde hasılatı 150 kuruş, 1261 senesinde hasılatı ise 90 kuruştur.

2.2.2. Karyelerde Ekilen Hububat

Tarih boyunca hububat üretimi bütün insanlarda ve devletlerde önemli bir yere sahip olmuştur. Osmanlı Devleti gibi tarıma dayalı topluluklarda hububat üretimi ve dağıtımı ülkenin temel zirai kaynaklarından biridir.

Hububat (tahıl), buğday, mısır (darı), arpa, yulaf gibi ürünlere denilmektedir. Tahıl ürünleri, insanlar için önemli bir besin kaynağıdır. Ancak, yulaf hayvan yemi olarak da kullanılmaktadır. Hububat üretiminde tarlanın verimi, sulama miktarı, iklim koşulları ve hasat, ürünlerden elde edilen verimi etkilemektedir. Kayıtlar incelendiğinde hınta, alef, sair keten ve keten tohumu üretimi olduğu görülmektedir. Ürünlerin kilesi ve parası belirtilmiştir.

Hınta: Buğday. İnsanlar için temel besin kaynaklarından biridir. Öğütülerek un yapılmaktadır. Bunun yanında buğday saklaması ve işlemesi kolay bir üründür. Buğday hasat edildikten sonra kalan sap kısımlarından saman elde edilerek hayvanlara yemde sağlanmaktadır.

Sair: Arpa. Arpa her coğrafi koşulda yetiştirilebilmektedir. Hayvan yemi olarak kullanılan arpa ayrıca alkollü içeceklerin ana maddesini oluşturur.

Alef: Yulaf hayvan yemidir.

Keten: Her türlü toprakta yetişebilmektedir. Mavimsi ve sarı renkli bir bitkidir. Keten hem lif hem de yağ bitkisidir.

İncelediğimiz karyelerde yer alan hububatlar bunlardır. Ayrıca bir hanede keten tohumu da bulunmaktadır. Ölçü birimi olarak keyl⁷⁷ kullanılmıştır. Hububat üretiminde öşür miktarı 1/10 oranında tespit edilen ölçü, nakdi olarak defterlere kaydedilmiştir.

⁷⁷ Keyl: Kile hububat ölçü birimi, kile

Tablo 2.25: Hububat Ürünlerinde Alınan Aşar Vergisi

	Hinta		Alef		Sair	
	Keyl	Kuruş	Keyl	Kuruş	keyl	Kuruş
Hacı Mehmed Çiftliği Karyesi	133	1552	131,5	663,5	3	24
Akköy	104	1250,5	115	565		
Samanlı Zımmi	14,5	186	8,5	40,5		
Samanlı Müslim	35,5	426	32	105		
Kadıköy	179,5	2148	153	763,5		
Toplam	466,5	5562,5	440	2137,5	3	24

Karyelerde hinta üretiminden alınan öşür miktarı toplam 466,5 kiledir. 1 kile değeri 12 kuruş olarak belirlenmiştir. Toplam olarak tahsil edilen aşar vergisi 5562,5 kuruştur.

Alef üretiminden alınan öşür miktarı toplam 440 kiledir. 1 kile değeri 5 kuruş olarak belirlenmiştir. Toplam olarak tahsil edilen aşar vergisi 2137,5 kuruştur.

Sair üretiminden alınan öşür miktarı 3 kiledir. 1 kile değeri 8 kuruştur. Toplam olarak tahsil edilen aşar vergisi 24 kuruştur.

Tablo 2.26: Karyelerde Hububatın Kaydediliş Biçimi

Hinta 12	Alef 5	Sair 8
1 (kile)	1 (kile)	1 (kile)
12	5	8

İncelediğimiz bütün karyelerde hinta ve alef üretimi yapılmıştır. Şair ise sadece Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde üretilmektedir. Hane 4'te ikamet eden Ranço veled-i Nikola 1,5 kile arpa elde etmiş ve değeri 12 kuruştur. Hane 5'te bulunan Beyatlı Hristo veled-i Tanaş'da 1,5 kile arpa üretimi yapmış ve değeri 12 kuruştur. Karyelerde başka şair üretimine rastlanmamıştır.

Karyelerde en fazla hinta üretimi Kadıköy karyesinde olmuştur. Toplam 179,5 kile hinta üretilmiş olup 2.148 kuruş aşar tahsil edilmiştir. Alef üretimi de en fazla Kadıköy karyesinde olmuştur. 153 kile hinta üretilmiş olup 763,5 kuruş aşar tahsil edilmiştir.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde her hane de hinta üretimi olmamıştır. Hane 6 kotoçoğlu Vasil veled-i Kosti, hane 7 Hralimbo veled-i yanin hanesinde hiçbir mal varlığına saip olmayıp çapacılık yapmaktadır. Hane 8 Papazoğlu ... Dimitri veled-i Kosti, hane 10 Topal Kosti oğlu Margarit veled-i Kosti, hane 17 Taleoğlu ... Todosef veled-i Yaniş, hane 21 Dülger Dimo veled-i Kiryako, hane 25 Olah Nikola veled-i

Yaniş, hane 26 Karakiloğlu ... Hristo veled-i Yorgi, hane 27 Ketrinoğlu Yorgi veled-i Hristo, hane 29 İnce Yaniş veled-i Kosti, hane 31 Sin Kosti veled-i Dimitri, hane 33 Kara Vasil veled-i Tanaş hanesinde hiçbir mal varlığı olmayıp çapacılık mesleğiyle geçinmektedir. Hane 44 Dülger Vasil oğlu ... Espiro veled-i Vasil, hane 46 Kahveci Vasil veled-i Kosti, hane 47 Yoluhronoğlu Kostanti veled-i Yoluhron, hane 49 Margaritoğlu ... Apostol veled-i Nikol, hane 50 Karkaritoğlu Kosti veled-i Yorgi, hane 52 Ekmekçi Penayot veled-i Andriye hiçbir aşarı bulunmamaktadır. Hane 55 Çoban Dimo veled-i Hristo, hane 56 Yoluhron oğlu Antantaş veled-i Yoluhron, hane 57 Acar Mihal Dimitri veled-i Mihal, hane 58 Kiremitçi Yorgi veled-i Dimitri, hane 59 Kutvanoğlu Nikol veled-i Yorgi, hane 61 Margaritoğlu Papa Angeli veled-i Yorgi hiçbir aşarı bulunmamaktadır.

Hane 9'da bulunan Deli Berber oğlu Vasil veled-i Dimitri hububat olarak sadece 1 kile hınta üretilip 12 kuruş aşar tahsil edilmiştir. Hane 1 İzdar Yorgi veled-i Andriye 11 kile hınta üreterek 132 kuruş aşar tahsil edilmiştir.

Akköy karyesinde toplam 104 kile hınta üretilmiştir. Toplam aşarı ise 1.250,5 kuruştur.

Akköy karyesinde hınta üretmeyen haneler bulunmaktadır. Hane 4 Bikar Hüseyin bin Ahmed, hane 12 Ezrab oğlu Ali, hane 13 Palabıyıkıoğlu Mehmed bin Halil, hane 15 Ali Çavuş, hane 20 Deli Süleyman bin Hasan, hane 21 Bikar Avni, hane 24 Bikar Osman hanesinde hiçbir mal varlığı bulunmamakta olup çapacılık mesleğiyle geçimini sağlamaktadır. Hane 26 Alaaddin bin İsmail, hane 27 Ferhad bin Ali, hane 33 Lazoğlu Ali bin Mehmed aşarı bulunmamaktadır.

Karyede hane 5'te bulunan Aliğa oğlu Süleyman ağa ve hane 6'da bulunan Sivaki Mehmed 10 kile hınta üremiştir. Karyede en fazla hınta üretimi bu kişiler tarafından sağlanmıştır.

Samanlı Zımmi karyesinde 14,5 kile hınta üretilmiş ve 186 kuruş aşar tahsil edilmiştir. Hınta üretilmeyen haneler şu şekildedir; hane 4 Anton oğlu Taniş veled-i Yorgi, hane 6 Ostoyor veled-i Apostol, hane 7 Olah Yorgi veled-i Yaniş, hane 8 Manol veled-i Kostantin, hane 10 Raliko oğlu Yorgi veled-i Arakir hububat üretimi yapmamıştır. Hane 11 Kola karısı Zoiçe Nasraniye veled-i Yanin hububat üretimi yapmamıştır. Hane 12 Yanioğlu Yaniş veled-i Penayot'un hanesinde hiçbir mal varlığı yoktur ve geçimini çapacılık mesleğiyle idame ettirmektedir.

Karyede yalnız hinta üretimi yapmış olanlar bulunmaktadır. Hane 5 Dülger Taniş veledi Nikola 1,5 kile hinta üretmiş ve 18 kuruş aşar tahsil edilmiştir. Hane 9 Astanko Veledi Nikola 2 kile hinta üretmiş 24 kuruş aşar tahsil edilmiştir.

Samanlı Müslim karyesinde 35,5 kile hinta üretilmiş toplam 426 kuruş aşar tahsil edilmiştir. Hane 2’de bulunan Kahveci Hamza bin Tahir’in hububat üretimi yoktur. Hane 4 Ankaralı Mehmed bin Ali, hane 8 Kulaksızoğlu Mustafa bin Salih, hane 14 Abdülhamid bin Nasuh, hane 15 Deli Hüseyin oğlu Ali bin Hasan, hane 16 İzzet bin Mehmed, hane 17 Yorgancı Mehmed oğlu Salih bin Mehmed, hane 18 Nuh Efendi oğlu Mehmed bin Nuh, hane 20 Mahmud bin Osman’dır.

Karyede yalnızca hububat olarak hinta üreten hane bulunmaktadır. Hane 7 İmam Ahmed Efendi bin Nuh Efendi 2 kile hinta üretmiş ve 24 kuruş aşar tahsil edilmiştir.

Karyede en fazla hintayı hane 12 Deli Mehmed oğlu Ali bin Mehmed ve hane 13 Hasan Ağa Bin Mustafa üretmiştir. İkisi de 6 kile hinta üretmiş ve 72 kuruş aşar tahsil edilmiştir.

Kadıköy karyesinde 466,5 kile hinta üretilmiş ve 5.562,5 kuruş aşar tahsil edilmiştir. Karyede 78 hanede hububat üretimi yapılmıştır. 78 hanenin içerisinde bazı hanelerde ise yalnızca hinta üretimi yapılmıştır. Bu haneler; hane 4 Ananosti veledi-Tanış 1 kile hinta üretmiş 12 kuruş aşar tahsil etmiştir. Hane 7 Çıkanıkoğlu Tanaş veledi-Yorgi 2 kile hinta elde etmiş olup 24 kuruş, hane 11 Avistoyonoğlu Vasil veledi-Dimitri 1,5 kile hinta üretiminden 18 kuruş, hane 12 Vilabiroğlu Vasil veledi-Dimitri 2 kile hinta üretiminden 24 kuruş, hane 22 Andriyeoğlu Dimitri veledi-Nikol 1 kile hinta üretiminden 12 kuruş, hane 26 Vilacinoğlu Dimitri veledi-Yorgi 2 kile 24 kuruş, hane 27 Fuçucu Yorgi veledi-Yanin, 1,5 kile 18 kuruş, hane 34 Kundakçioğlu Dimitri veledi-Kosti 0,5 kile 6 kuruş, hane 35 Acar Ananostioğlu Yorgi veledi-Hristo 1,5 kile 18 kuruş, hane 36 Kundakçioğlu Yorgi veledi-Dimitri 1,5 kile 18 kuruş, hane 50 Peraşkevioğlu Tanaş veledi-Peraşkevi 0,5 kile 6 kuruş, hane 56 Uzun Yorgi oğlu Vasil veledi-Yorgi 0,5 kile 6 kuruş, hane 58 Papa Kostanti veledi-Vasil 2,5 kile 30 kuruş, hane 59 Apostoloğlu Yaniş veledi-Apostol 0,5 kile 6 kuruş, hane 62 Bahçivan Tanaş veledi-Yaniş 0,5 kile 6 kuruş, hane 64 Ranço oğlu Dimitri veledi-Ranço 1,5 kile 18 kuruş, hane 69 Mekanika Nikol veledi-Yaniş 1,5 kile 18 kuruş, hane 79 Değirmenci Yorgi veledi-Dimitri 1 kile 12 kuruş, hane 80 Tarandafil oğlu Dimitri veledi-Tarandafil 1,5

kile 18 kuruş, hane 84 Daloğlu Vasil veled-i Dimitri 1 kile 12 kuruş, hane 93 Papaz Kostanti veled-i Yanin 1 kile 12 kuruş, hane 94 Hristoki veled-i Hristo 1 kile 12 kuruş, hane 97 Köseoğlu Vasil veled-i Yorgi 1 kile 12 kuruştur.

Karyede Hınta üretimini hane 1’de bulunan Bakkaloğlu Kostanti veled-i Nikol yapmıştır. 7,5 kile hınta 90 kuruş aşar tahsil edilmiştir.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 131,5 kile alef üretiminden 663,5 kuruş aşar tahsil edilmiştir. Karyede 36 hanede alef üretimi yapılmıştır. Sadece hububat olarak alef üreten hiçbir hanede bulunmamaktadır. Karyede en fazla alef üretiminden aşar tahsili hane 1’de bulunan İzdar Yorgi veled-i Andriye’dir. 12 kile alefden 60 kuruş olarak aşar tahsil edilmiştir. Alef bulunan diğer haneler şu şekildedir; hane 2 Niko veled-i Dimitri 4 kile 20 kuruş, hane 3 ... Kosti veled-i Dimitri 6 kile 30 kuruş, hane 4 Ranço veled-i Nikol 4 kile 20 kuruş, hane 5 Beyatlı Hristo veled-i Tanaş 5 kile 25 kuruş, hane 11 Müflisoğlu Kosti veled-i Yanin 1,5 kile 7,5 kuruş, hane 12 Papazoğlu Mihal veled-i Dimitri 1 kile 5 kuruş, hane 13 Zabon Yorgi veled-i Felipo 3,5 kile 17,5 kuruş, hane 14 Cinoğlu Yaniş veled-i Yorgi 2 kile 10 kuruş, hane 15 Dimitrakioğlu Yorgi veled-i Dimitri 1,5 kile 7,5 kuruş, hane 16 ... Hristo veled-i Yorgi 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 18 Angeloğlu Angel veled-i Nikol 4 kile 20 kuruş, hane 19 Acar Apostoloğlu Yaniş veled-i Apostol 3,5 kile 17,5 kuruş, hane 20 Cinoğlu Hrilambo veled-i Yorgi 3,5 kile 17,5 kuruş, hane 22 Arakir veled-i Yoluhron 6 kile 30 kuruş, hane 23 Karakiloğlu Nikola veled-i Antantaş 3 kile 15 kuruş, hane 24 Balkabakoğlu Dimitri veled-i Yanin 6 kile 30 kuruş, hane 28 ... Kosti veled-i Dimitri 3 kile 15 kuruş, hane 30 Antonoğlu Yaniş veled-i Kosti 2 kile 10 kuruş, hane 32 Kocakarioğlu Liğori veled-i Yorgi 2 kile 10 kuruş, hane 34 Acar Dimitri veled-i Nikol 2 kile 10 kuruş, hane 35 Kiryazioğlu Nikol veled-i Kosti 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 36 Kiryazioğlu Antantaş veled-i Kosti 4 kile 20 kuruş, hane 37 Kiryazioğlu Baço veled-i Kosti 4 kile 20 kuruş, hane 38 Komle Kostanti veled-i Hristo 6 kile 75 kuruş ancak kayıtlarda hesaplama bir yanlışlık vardır. Hane 39 Acaroğlu Dimitri veled-i Yanin 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 40 Borçal Dimitri veled-i Yorgi 7 kile 35 kuruş, hane 41 Tahtacioğlu Vasil veled-i Anton 3 kile 35 kuruş, hane 42 Tahtacioğlu Yorgi veled-i Kosti 3 kile 15 kuruş, hane 43 Margarit oğlu Benako veledi Yorgi 2 kile 10 kuruş, hane 45 Sefoğlu Vasil veled-i Yorgi 1,5 kile 7,5 kuruş, hane 48 Dutoğlu Kostanti veled-i Hristo 2 kile 10 kuruş, hane 51 Manot Yaniş veled-i Dimitri 3 kile 17 kuruş, hane 53 Topal Yorgi veled-i Kosti 1,5 kile 7,5 kuruş, hane 54 Dutoğlu İstarati

veled-i Hristo 2 kile 10 kuruş, hane 60 Makrioğlu Nikol veled-i Yorgi 1,5 kile 7,5 kuruştur.

Akköy karyesinde toplam 115 kile aleften 565 kuruş aşar tahsil edilmiştir. Karyede 25 hanede alef üretimi yapılmıştır. En fazla alef üretimi yapanlar; hane 2 Sancakdaroğlu İbrahim bin Mustafa 8 kile 40 kuruş ve hane 18 Kürt İsmail 8 kile 40 kuruştur. Alef üretimi yapan haneler şu şekildedir; hane 1 Salih bin Nebi 5 kile 25 kuruş, hane 3 Kara Hüseyin bin Mustafa 6 kile 30 kuruş, hane 5 Aliğa oğlu Süleyman ağa 6 kile 30 kuruş, hane 6 Sivaki Mehmed 4 kile 20 kuruş, hane 7 Yartanlı oğlu Mustafa 5 kile 25 kuruş, hane 8 Yartanlıoğlu Mehmed 3 kile 25 kuruş, hane 9 Kürd oğlu Halil 5 kile 25 kuruş, hane 10 Karabıçak Hasan 3 kile 15 kuruş, hane 11 Gürcü oğlu Mehmed 6 kile 30 kuruş, hane 14 Koca Hüseyin oğlu Halil 4 kile 20 kuruş, hane 16 Embiya oğlu Hüseyin bin Mehmed 2 kile 10 kuruş, hane 17 Çakır Mehmed oğlu Mustafa bin Mehmed 3 kile 15 kuruş, hane 19 Sadık bin Mehmed 7 kile 35 kuruş, hane 22 Molla Aşin bin Hasan 4 kile 20 kuruş, hane 23 Sarı Hüseyin oğlu Hasan bin Hasan 5 kile 25 kuruş, hane 25 Salih bin Mehmed 4 kile 20 kuruş, hane 28 Sarı Ali oğlu Mustafa bin Ali 2 kile 10 kuruş, hane 29 Hüseyin Çavuş bin Mehmed 4 kile 20 kuruş, hane 30 Topsakaloğlu İshak bin Mustafa 5 kile 25 kuruş, hane 31 Ezraboğlu Süleyman bin Mustafa 3 kile 15 kuruş, hane 32 Küçük Hasan bin Mehmed 4 kile 20 kuruş, hane 34 Şah Mehmed oğlu Hüseyin bin Mehmed 4 kile 20 kuruş, hane 35 Çakal Ahmed bin Salih 5 kile 25 kuruştur.

Samanlı Zımmi karyesinde toplam 8,5 kile aleften 40,5 kuruş aşar tahsil edilmiştir. Karyede 3 hanede alef üretimi bulunmaktadır. Hane 1 Çakır Anaştagor? veled-i Hristo 2,5 kile 10,5 kuruş, hane 2 Uzun oğlu Anton veled-i Yorgi 3 kile 15 kuruş, hane 3 Antonoğlu Vasil veled-i Anton 3 kile 15 kuruştur.

Samanlı Müslim karyesinde toplam 32 kile aleften 105 kuruş aşar tahsil edilmiştir. En fazla aşar tahsil edilen haneler; hane 12 Deli Mehmed oğlu Ali bin Mehmed 7 kile 35 kuruş ve hane 13 Hasan Ağa Bin Mustafa 7 kile 35 kuruştur. Alef üretimi bulunan diğer haneler şu şekildedir. Hane 1 Köse Mustafa bin Mehmed 5 kile 25 kuruş, hane 3 Kara Said bin İbrahim 4 kile 20 kuruş, hane 5 Numan bin Ali 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 6 Pehlivanoğlu Mustafa bin Mehmed 3 kile 15 kuruş, hane 9 Pehlivanoğlu Ali bin Mehmed 2 kile 10 kuruş, hane 10 Kürt Musa Bin Mehmed 5 kile 25 kuruş, hane 11 Kulaksızoğlu Mehmed bin Mustafa 4 kile 20 kuruş, hane 19 Zibil Ali bin Mustafa 2,5 kile 12,5 kuruştur.

Kadıköy karyesinde alef üretiminden toplam 153 kile 763,5 aşar tahsil edilmiştir. Karyede 55 hanede alef üretimi yapılmıştır. Hane 1 Bakkaloğlu Kostanti veled-i Nikol 4,5 kile 12 kuruş, hane 2 Papa Tanaş veled-i Yorgi 5 kile 25 kuruş, hane 3 Kimak oğlu Yorgi veled-i İsmaki 3 kile 15 kuruş, hane 5 Acar Liğor oğlu Kostanti veled-i Liğor 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 8 Daloğlu Vasil veled-i Vasil 1,5 kile 7,5 kuruş, hane 17 Acar Ananosti oğlu Vasil veled-i Hristo 2 kile 10 kuruş, hane 18 Acar Karayan oğlu Tanaş veled-i Yanin 1,5 kile 7,5 kuruş, hane 19 Acar Karayanoğlu Kostanti veled-i Yanin 2 kile 10 kuruş, hane 20 Çikoğlu Kosti veled-i Çiko 2 kile 10 kuruş, hane 21 Boduroğlu Yaniş veled-i Nikol 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 23 Arabacıoğlu Yorgi veled-i Vasil 1,5 kile 7,5 kuruş, hane 25 Arabacıoğlu Yaniş karısı Zobiçe ... veled-i Yaniş 1 kile 5 kuruş, hane 28 Angeloğlu Manol veled-i Kosti 4,5 kile 22,5 kuruş, hane 30 Nikol oğlu Vasil veled-i Nikol 1 kile 5 kuruş, hane 32 Kırmızıoğlu Tanaş veled-i Dimitri 2,5 kile 12 kuruş, hane 37 Papa Vasil oğlu Dimitri veled-i Vasil 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 41 Kundakçıoğlu Tanaş veled-i Kosti 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 43 Triko veled-i Kosti 2 kile 10 kuruş, hane 44 Kırıkoğlu Vasil veled-i Yanin 2 kile 10 kuruş, hane 45 Terzioğlu Yorgi veled-i Dimitri 3,5 kile 17,5 kuruş, hane 46 Kaçanoğlu Vasil veled-i Kosti 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 48 Foti veledi Manol 3 kile 15 kuruş, hane 51 Zehari veled-i Yaniş 2 kile 10 kuruş, hane 53 Çarıkoğlu Vasil veled-i Kostanti 2 kile 10 kuruş, hane 54 Dimo oğlu Yorgi veled-i Dimo 1 kile 10 kuruş, hane 57 Kefuloğlu Vasil veled-i Tanaş 3 kile 15 kuruş, hane 60 Acar Nikol veled-i Kosti 3 kile 15 kuruş, hane 61 İstafilioğlu Yorgi veled-i Tanaş 3 kile 15 kuruş, hane 63 Köseoğlu Kosti veled-i Tanaş 4 kile 20 kuruş, hane 66 Vilacinoğlu Yorgi veled-i Vasil 3 kile 15 kuruş, hane 67 Kimakoğlu Hristo veled-i Vasil 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 68 Vasilyanoğlu İstarati veled-i Yorgi 2 kile 10 kuruş, hane 72 Maloğlu Vasil veled-i Hristo 3 kile 15 kuruş, hane 74 Maloğlu Yaniş veled-i Hristo 3 kile 15 kuruş, hane 75 Tanişoğlu Dimitri veled-i Tanaş 2 kile 10 kuruş, hane 76 Acar Nikol oğlu Tanaş veled-i Yanin 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 77 Acar Nikol oğlu Dimitri veled-i Yanin 2 kile 10 kuruş, hane 78 Acar Nikol oğlu Kostanti veled-i Yaniş 3 kile 15 kuruş, hane 86 Tuzlaki Kosti veled-i Tanaş 2,5 kile 12,5 kuruş, hane 88 İstavri oğlu Tanaş veled-i Kosti 3 kile 15 kuruş, hane 89 Sarıyaşmak oğlu Yorgi veled-i Yaniş 4,5 kile 22,5 kuruş, hane 90 ... Vasil veled-i Tanaş 3 kile 15 kuruş, hane 92 Yanoloğlu Vasil veled-i Yanin 4 kile 20 kuruş, hane 95 Sirkecioğlu Vasil veled-i Manol 1 kile 5 kuruş, hane 100 Kostaki veled-i Ligor 5 kile 25 kuruş, hane 103 Çoban Nikol oğlu Dimitri veled-i Nikol 4 kile 20 kuruş, 104 Papaz Vasil veled-i Yorgi 2 kile 10 kuruş, hane 113 Çoban Apostol veled-i Anton 3 kile 15 kuruş, hane 115 ... Dimitri veled-i Kosti 3 kile

15 kuruş, hane 117 Tiryaki Kosti veled-i Yorgi 2 kile 10 kuruş, hane 119 Boduroğlu Dimitri veled-i Nikol 4 kile 20 kuruş, hane 122 Boduroğlu Tanaş veled-i Vasil 4 kile 20 kuruş, hane 123 Boyacıoğlu Tanaş veled-i Yaniş 4 kile 20 kuruş, hane 136 Acar Çikoğlu Dimitri veled-i Çiko 4 kile 20 kuruş, hane 139 Karayan Kostantioğlu Hristo veled-i Kostantin 4 kile 20 kuruştur.

Şair yalnızca Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde bulunmaktadır. Hane 4'te yaşayan Ranço veled-i Nikola'nın 1,5 kile sairden 12 kuruş ve hane 5 Beyatlı Hristo veled-i Tanaş 1,5 kile sairden 12 kuruş aşar tahsil ettiği görülmüştür.

Tablo 2.27: Tarla Ürünlerinden Alınan Aşar Vergisi

Karyeler	Keten		Keten Tohumu		Tohum	
	Keyl	Kuruş	Keyl	Kuruş	Keyl	Kuruş
Hacı Mehmed Çiftliği	-	-	-	-	-	-
Akköy	-	-	-	-	1,5	16
Samanlı Zımmi	-	-	0,5	9	-	-
Samanlı Müslim	-	-	-	-	-	-
Kadıköy	-	-	-	-	-	-
Toplam	-	-	0,5	9	1,5	16

Tablo 2.28: Bağ ve Bostan Ürünlerinde Alınan Aşar Vergisi

	Öşr-i Bostan	Öşr-i Soğan	Öşr-i Bağ	Öşr-i Üzüm
Hacı Mehmed Çiftliği	277	335,5	72	554
Akköy	113	-	4	375
Samanlı Zımmi	-	-	-	190
Samanlı Müslim	115	-	-	271
Kadıköy	1494	364	50	1053
Toplam	1999	699,5	126	2443

Yalakabad kazasına tabi Hacı Mehmed Çiftliği, Akköy, Samanlı Zımmi, Samanlı Müslim ve Kadıköy karyelerinde bulunan bağ ve bostan ürünlerinden alınan aşar vergisi yukarıdaki tabloda gösterilmiştir.

İncelediğimiz karyelerin bağ ve bostan ürünlerinde tahsil edilen aşar vergisine bakılacak olursa en fazla Kadıköy karyesinde tahsil edilmiştir. Karyede bostan, soğan, bağ ve üzüm bulunmaktadır. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde de bulunmaktadır. Akköy karyesinde soğandan aşar vergisi tahsil edilmemiştir. Nitekim karyede üzüm yetiştiriciliği çoğunluktadır. Samanlı Zımmi karyesinde yalnızca üzümünden aşar tahsil edilmiştir. Samanlı Müslim karyesinde ise bostan ve üzümünden aşar tahsil edilmiştir.

Bostandan elde edilen aşar vergisi toplam 1.999 kuruş olup en fazla Kadıköy karyesinden alınmıştır. Kadıköy karyesinde 1.494 kuruş, Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 277 kuruş Akköy karyesinde 113 kuruş ve Samanlı Müslim karyesinde ise 115 kuruş tahsil edilmiştir. Soğandan elde edilen aşar toplam 699,5 kuruştur. Kadıköy karyesinde 364 kuruş olup Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde ise 335,5 kuruştur. Üzümden elde edilen toplam aşar 2443 kuruştur. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 554 kuruş, Akköy karyesinde 375 kuruş, Samanlı Zimmi karyesinde 190 kuruş, Samanlı Müslim karyesinde 271 kuruş ve Kadıköy karyesinde 1.053 kuruş elde edilmiştir. Ancak bağ olarak alınan aşar vergisi karyelerde en düşük alınan vergidir. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 72 kuruş, Akköy karyesinde 4 kuruş ve Kadıköy karyesinde 50 kuruştur.

Karyelerde üzüm ve bostan oldukça yoğun olarak yetiştirilmektedir. Bu verilerden yola çıkarak bölgenin özelliklerine hâkim olabiliyoruz. Üzüm ideal olarak ılıman iklimlerde yetiştirilmektedir. Toprağın humusça zengin ve hafif alkali olması gerekmektedir. Asma kökleri genellikle toprağın derinlerine doğru uzandığından yumuşak topraklarda yetişmektedir. Bir ürünün yetiştirilmesinden o bölgenin iklimini, toprak özelliklerini anlayabilmekteyiz.

Tablo 2.29: Karyelerde Bulunan Asiyab, Dükkân, Sefine ve Kahvehane Sayıları ve Gelirleri

	Asiyab		Dükkan		Sefine		Mağaza	
	Hasılat	Aded	Hasılat	Aded	Hasılat	Aded	Hasılat	Aded
Hacı Mehmed Çiftliği	4100	1	-	-	-	-	-	-
Akköy	-	-	-	1	1000	1	1	250
Samanlı Zimmi	-	-	1000	2	-	-	-	-
Samanlı Müslim	-	-	390	3	-	-	-	-
Kadıköy	-	-	-	2	-	-	-	-
Toplam	4100	1	1390	8	1000	1	1	250

Yukarıda gösterilen tabloda karyelerde asiyab⁷⁸, sefine, mağaza ve dükkanların hasılatları ve adetleri belirtilmiştir. Bakkal dükkânı, semerci dükkânı, berber dükkânı ve kahve dükkânı tek bir sınıf altında yazılarak belirtilmiştir.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde yalnızca asiyab bulunmaktadır. Kayıtlarda asiyabın beş hisseye ayrıldığı görülmektedir.

Tablo 2.30: Asiyabın Kaydedilişi

Beş hisseden bir hisse asiyab hissesi
60. 100

⁷⁸değirmen

Anlaşılabacağı üzere 5 ortak bulunmaktadır. Bu kişiler; hane 43 Margaritoğlu Niko veled-i Yorgi 1260 senesi 100 kuruş olarak kaydedilmiştir. Hane 46 Kahveci Vasil veled-i Kosti 1260 senesi 100 kuruş, hane 49 Margaritoğlu ... Apostol veled-i Nikol 1260 senesi 1000 kuruş, hane 50 Karkaritoğlu Kosti veled-i Yorgi 1260 senesi 1000 kuruş, hane 61 Margaritoğlu Papa Angel veled-i Yorgi 1260 senesi 1000 kuruştur. Hane 61’de ikamet eden Yorgi’nin asiyaab hissesinden başka mal varlığı bulunmamaktadır ve papazlık mesleğiyle meşguldür.

Akköy karyesinde dükkân yalnızca bir hanede bulunmaktadır. Hane 6’da bulunan Sivaki Mehmed’in kendi sakin olduğu kahve dükkânı bab. 1 şeklinde kaydedilmiştir. Ancak bu dükkândan gelir elde etmemiştir.

Samanlı Zimmi karyesinde 2 dükkân bulunmaktadır. Toplam hasılat ise 1000 kuruştur. Bu dükkânlar bakkal dükkânıdır ve 2 dükkânda hane 1’de ikamet eden Çakır Anaştakor? veled-i Hristo’ya aittir. Kendisi bakkal esnafındandır. Ferdin ma bakkal dükkânı bab 1 İcâr-ı senevîsi 1260 700 kuruş, Nısf-ı Bakkal dükkânı bab. 1 icâr-ı senevîsi 300 kuruştur.

Samanlı Müslim karyesinde 3 adet dükkân bulunmaktadır. Toplam gelir ise 390 kuruştur. Hane 2’de ikamet eden Kahveci Hamza bin Tahir’in kendi sakin olduğu kahve dükkânı bab 1 şeklinde kaydedilmiştir ve mesleği kahveciliktir ve kahvecilikten gelir 240 kuruş olarak belirtilmiştir. Hane 20’de ikamet eden Mahmud bin Osman’ın hem semerci dükkânı hem de bakkal dükkânı olduğu kaydedilmiştir. Bakkal dükkânından geliri 90 kuruş, semerci dükkânından ise 300 kuruş geliri bulunmaktadır. Kendi mesleği bargirciliktir ve dükkânlarını kiraya vermiştir.

Kadıköy karyesinde 2 adet dükkân bulunmaktadır. Hane 15’te ikamet eden Acar Nikol oğlu Dimitri veled-i Nikol kendi sakin olduğu bakkal dükkânı bab. 1 şeklinde kaydedilmiştir. Mesleği bakkaldır. Bakkalcılıktan geliri ise 315 kuruştur. Hane 138 Deli Kostanti veled-i Yanin’in berber dükkânı bulunmaktadır. Yalnızca berberlik mesleğiyle gelir elde etmektedir.

Sefine⁷⁹ yalnızca Akköy karyesinde bulunmaktadır. Burada da geminin ortaklı olduğu görülmektedir.

Tablo 2.31: Sefinenin Kaydedilişi

Nısf-ı Sefine Hissesi

⁷⁹ Gemi

3 ortak bulunmaktadır ve bunların gelirlerinin farklı olduğu görülmüştür. Hane 5 Ali Ağa oğlu Süleyman ağa 1260 senesi 300 kuruş, hane 7 Yartanlı oğlu Mustafa 1260 senesi 200 kuruş ve hane 8 Yartanlı oğlu Mehmed 1260 senesi 500 kuruştur.

Mağaza yalnızca Akköy karyesinde Ali ağa oğlu Süleyman Ağa'da bulunmaktadır. 1260 senesinde icâr-ı senevîsi 250 kuruş şeklinde kaydedilmiştir.

2.3. KARYELERDE ALINAN VERGİLER

Vergi, devletlerin kamu giderlerini karşılamak için ihtiyacı olan mali kaynakları sağlamak üzere kanunlara uygun olarak hiçbir karşılık olmadan ve zorunlu olarak vatandaşlardan aktarılan maddi yükümlülüktür.

Devletlerin en önemli işlerinden biri, halktan gelir toplayarak halkın ihtiyaçlarının karşılanmak ve devletlerin gelişmesini⁸⁰ sağlamaktır. Osmanlı Devleti'nde vergi konusu oldukça önemlidir. Halk ile devlet arasında temel ilişkiyi belirleyici bir unsur olmuştur. Ancak Osmanlı topraklarında herkes vergi vermekle yükümlü değildir. Vergilerden muaf tutulan kimselerde bulunmaktadır. Askeri zümre vergiden muaftı; bunun yanında bazı din görevlileri, devletin verdiği bazı kamu işlerinde yükümlü kimseler de vergiden muaf tutulmuşlardır⁸¹.

Tanzimatın ilanıyla birlikte birçok alanda reformlar yapılmıştır. Bu reformlardan birisi de vergiler olmuştur. Tanzimat döneminde maliyenin bir bakanlık şeklinde düzenlenmesiyle merkezileşme ve hazine birliğinin sağlanması uygulanmaya çalışılmıştır⁸². Bu nedenle örfî vergiler kaldırılmış ve vergi türleri sınıflandırılmıştır. Yeni vergi kalemleri ve yeni vergi toplama yöntemlerinde yeniliklere gidilmiştir. Ürünlerin aynî olarak toplanması yerine nakdi olarak toplanmasına başlanılmıştır.

Vergilerde düzenlenmeye gidilmesindeki temel amaç, vergi konusunda halkta oluşabilecek sorunların önüne geçilmesi, haksızlığı engellemesi, vergi yükümlülüğü olacak kişilerin belirlenmesi ve halkın refahını arttırmak olmuştur⁸³.

⁸⁰ Linda Darling, “Osmanlı Maliyesinde Gelir Gider Toplama ve Meşruiyet”, *Osmanlı Maliyesi Kurumlar Bütçeler*, (Yay. Haz.) Mehmet Genç, Erol Özvar, Osmanlı Bankası Araştırma Merkezi Yay., İstanbul, 2006, s. 39

⁸¹ Mustafa Akdağ, *Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi*, c. II, TTK Yay., Ankara 1971, s.241

⁸² Kenan Kırkpınar, *Tanzimat'tan II. Dünya Savaşı'na Türkiye'de Tarım ve Vergi Politikaları*, Gece kitaplığı, Ankara, 2022 s. 53

⁸³ Serin, M. (1998), “Osmanlı Arşivi'nde Bulunan Temettüat Defterleri”, T.C Başbakanlık I. Milli Arşiv Şurası(20-21 Nisan 1998) Tebliğler Tartışmalar, Ankara: T.C. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Tanzimat, hem müsadere usulünü kaldırmış hem de herkesin gücünün yeteceği vergi verme usulünü getirmeyi hedeflemiştir. Bu usulün uygulanması ise örfi vergilerin kaldırılarak yerine yeni vergi türü olan ancematin vergisinin getirilmesiyle gerçekleşmiştir. Ancematin vergisi; halkın arazi, emlak, hayvanat ya da ticaret yapıyorsa geliri oranında toplanan vergidir⁸⁴. Bu verginin ne oranda toplanacağı maliye nezareti tarafından belirlenmektedir.

Tekalif-i Şeriyye adı altında birçok vergi türleri kaldırılmış yerine küçükbaş hayvanlardan tahsil edilen ağnam vergisi, zirai ürünlerden tahsil edilen aşar vergisi ve gayr-i müslim ahaliden alınan cizye vergisi getirilmiştir. İncelediğimiz Hacı Mehmed Çifliği, Samanlı Zımmi ve Kadıköy karyeleri gayr-i müslimlerin ikamet ettiği köylerdir. Aşağıda detaylı olarak bahsedilecektir. Lakin örfi vergilerin birçok türü ve şekli bulunmaktadır. Bunların hepsi tek bir isim altında birleştirilmiştir “vergi-i mahsusa”.

Yalakabad kazasına bağlı karyelerin temettuat kayıtlarında, vergiler hane numarasına dik bir şekilde “*sene-i sabıkada vergi-i mahsusada bir senede vermiş olduğu*” şeklinde kaydedilmiştir. Buranın hemen altında “*aşar rüsumu olarak sene-i sabıkada bir senede ita eylemiş olduğu*” ibaresiyle öşür vergisi yazılmaktadır. Karyelerde hınta, alef, sair, keten tohumu, bağ, soğan, bostan ve üzümünden tahsil edilen vergi miktarları belirtilmiştir. Bazı hanelerde bu verginin en alt kısmında ağnam vergisi görülmektedir.

2.3.1. Vergi-i Mahsusa

1826’da yürürlüğe sokulan intisab resmi tanzimattan hemen önce 1838’de kaldırılmıştır. Ancak tekalif-i örfiyyenin sadece mürettebat denilen imdâd-ı hazariye ve seferiye ile iane-i cihadiye kısmının tahsiline devam edilerek geriye kalan kısmı ortadan kaldırıldı⁸⁵. Vergi-i mahsusa, kişilerin emlak arazi ve gelir vergisidir. Bu vergi basit bir gelir vergisi değildir aksine kazancın azalışı ya da artışı dikkate alınmıştır. Verginin miktarı yalnızca maliye nezareti tarafından eyaletler düzeyinde belirlenmekteydi. Her eyalet bu miktarı kaza, mahalle ve köyler arasında pay etmekteydi⁸⁶. Bu vergi dolayısıyla hesaplama işleri tek kalem altında birleştirilmiş ve daha basit hale

Yayınları, 1998, s. 717

⁸⁴ Coşkun Çakır, “Tanzimat Dönemi Vergi Uygulamalarında Karşılaşılan Güçlükler ve Vergi İhtilalleri”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 2001, s. 75

⁸⁵ Yakup Akkuş, Osmanlı Maliyesi Literatüründe İhmal Edilmiş Bir Tartışma: Tevzi’ Defterlerinden Vergi-i Mahsusaya Geçiş, *Tarih Dergisi*, Sayı 65 (2017 / 1), İstanbul 2017, s. 44

⁸⁶ Tevfik Güran, *Osmanlı Mali İstatistikleri: Bütçeler (1841-1918)*, DİE Tarihi İstatistikler Dizisi, VII, Ankara Eylül 2003, s. 4.

getirilmiştir. Bu verginin on taksit halinde ödenmesi belirlenmiştir. Vergilerin ödenmesi konusunda ziraat erbabı mükellefler için mahsul döneminden yıl sonuna kadar, ticaret ve zanaatla uğraşan mükellefler için ise mali yılın başlangıcı olarak belirlenmiştir. Bu düzenlemeler, ilgili gruplara kolaylık sağlamak amacıyla yapılmıştır⁸⁷.

Tablo 2.32: Vergi Gelirlerinin Köylere Göre Dağılımı

Karyeler	Hane sayısı	Vergi-i Mahsusa alınan haneler	Toplam vergi miktarı	Kişi başına düşen vergi miktarı
Hacı Mehmed Çiftliği	61	61	21.264,5	348,59
Akköy	35	35	10.550	301,42
Samanlı Zimmi	12	10	2.200	183,33
Samanlı Müslim	20	20	3079	153,95
Kadıköy	141	141	34.491,5	244,62
Toplam	269	267	71.585	1.231,91

2.3.2. Adet-i Ağnam

Osmanlı Devleti'nde büyük miktarda koyun ve keçi besiciliği yapan, diğer bir deyişle ağnam sahibi olan Müslüman kimselerin vermekle yükümlü oldukları vergidir. Resm-i ganem, resm-i merai ve koyun resmi olarak isimler kullanılmıştır. Bu verginin miktarı zaman içerisinde farklılıklar göstermiştir⁸⁸. Ağnam vergisi ilk başlarda birçok yerde zekat olarak elde edilmişken, daha sonra koyun ve keçi başına akçe olarak tahsil edilmiştir. Fatih Kanun'a göre ağnam vergisi 3 koyundan 1 akçe iken, daha sonra 2 koyundan bir akçe olarak arttırılmıştır. Ancak bu miktar bölgelere göre değişmektedir. Ağnam resmi mukatası 17 ve özellikle 18. yüzyıllarda hazinenin önemli bir kalemi haline gelmiş ve düzenli gelirler sınıfına girmiştir. Tanzimat'tan sonra bu vergi üzerinde bazı düzenlemeler yapılarak alınmaya devam edilmiştir. 18 Nisan 1840'ta bu verginin aynı olarak alınmasında ve vergiye yüklenen ek resimler ilga edilmiştir. Ağnam mukatacılığı ismi ise ağnam müdürlüğü olarak değiştirilmiştir⁸⁹. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ağnam resmi, "hayvan sayım vergisi" olarak varlığını ismen sürdürdü⁹⁰.

Tablo 2.33: Karyelerde Alınan Ağnam Vergisi

Karye adı	Hane sayısı	Ağnam vergisi
Hacı Mehmed Çiftliği	19	12
Akköy	5/ 35	75
Samanlı Zimmi	1	40
Samanlı Müslim	13	28
Kadıköy	1	60

⁸⁷ Said Öztürk, "Temettuat Tahrirleri", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, İstanbul 2000, sayı 4-5, s. 538.

⁸⁸ Ziya Kazıcı, *Osmanlı'da Vergi Sistemi*, Kayihan yayınları, İstanbul, 2019 s. 134

⁸⁹ Feridun Emecen, *İslam Ansiklopedisi*, c. 1, s.478-479

⁹⁰ Emecen, *a.g.a*, 479

Toplam	6	215
---------------	----------	------------

İncelediğimiz karyelerde yalnızca 6 adet hanede ağnam vergisi alınmıştır. Karyelerde küçükbaş hayvancılığın yoğun olmadığını ve genelde halkın zirai ürünlerle ilgilendikleri anlaşılmaktadır.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde, hane 19’da ikamet eden Acar Apostol oğlu Yaniş veled-i Apostol’dan 12 kuruş ağnam vergisi tahsil edilmiştir. Akköy karyesinde 2 hanenin ağnam vergisi ödediği görülmektedir. Bunlar: hane 5’te ikamet eden Ali ağa oğlu Süleyman ağadan 60 kuruş, hane 35 Çakal Ahmed bin Salih’ten ise 35 kuruş ağnam vergisi tahsil edilmiştir. Samanlı Zimmi karyesinde, hane 1 Çakır Antantaş veled-i Hristo’dan 40 kuruş tahsil edilmiştir. Samanlı Müslim karyesinde, hane 13’te yaşayan Hasan ağa bin Mustafa’dan 28 kuruş ve Kadıköy karyesinde, hane 1’de ikamet eden Bakkal oğlu Kostanti veled-i Nikol’dan ise 60 kuruş tahsil edilmiştir.

2.3.3. Aşar Vergisi

Arapça anlamı “uşr” ve Osmanlıca anlamı “öşr” olan kelimenin çoğulu aşardır. Şeriata göre toprak mahsullerinden 1/10 oranında alınan vergidir. Aşar vergisi, her ne kadar İslamiyet’in benimsenmesiyle bağdaştırılıyor gibi gözükse de aşar vergisinin mazisi İslamiyet öncesi Hristiyanlık döneminde, hatta Hz. İsa dönemi öncesinde aşar sisteminin varlığından söz edilebilmektedir⁹¹. Hristiyan dünyasında önceleri mali ve mecburi olmadan bir ibadet olarak kabul edilen öşür, 4’üncü asırdan itibaren zorunlu bir hale bürünmüştür⁹².

Bir üründen öşr alınabilmesi için o ürünün elde edildiği arazinin arazi-i öşriye olması gerekmektedir. Arazinin öşriye olması için:

- Toprakların kendi sahiplerinin Müslüman olması,
- Savaş sonunda elde edilip Müslümanlara verilen topraklar,
- Ölü olan bir toprağın müslüman birisi tarafından canlandırılması,
- Sahibi belli olmayan bir toprağın devlet tarafından geçici mülk (mukata) olarak bir Müslümana vermesi⁹³.

⁹¹ Mehmed Palamut, Âşar ve Düşündürdükleri, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, c.43, İstanbul, 1987, s. 69

⁹² Kazıcı, *a.g.e.*, s.41

⁹³ Kazıcı, *a.g.e.*, s. 42

Bu şartlardan anlaşılacağı üzere aşar vergisi alınması öncelikli şart Müslüman olunmasıdır. Ancak incelediğimiz temettuat kayıtlarında gayr-i müslim halktan aşar vergisi alındığı görülmektedir.

Öşür olarak reayadan genellikle aynı olarak buğday, arpa ve çavdar talep edilmekteydi. Bunun nedeni ise bu ürünlerin uzun süre çürümeden saklanabilmesi ve kolayca taşınabilmesidir⁹⁴. Tanzimat dönemindeki reformlar dikkate alındığında, Osmanlı ekonomik yapısında öşür önemli bir gelir kaynağı olarak öne çıkmaktadır. Klasik dönemde devletin vergi gelirlerinin %50'sini tahıllardan alınan öşür oluşturmaktaydı⁹⁵.

2.3.4. Cizye

Cizye kelime olarak “kafi gelmek; karşılığını vermek, ödemek” anlamlarına gelmektedir⁹⁶. Cizye, gayr-i müslim halktan alınmaktadır. Müslüman halktan alınan zekatin karşılığıdır. Bu verginin var olmasındaki amaç, iki toplum arasındaki dengeyi sağlamaktır. Diğer bir yandan, askerlik yapmakla yükümlü olmayan halkın mali imkanlarla bu yükümlüğe destek vermeleridir.

Cizyenin alınabilmesi için gereken şartlar bulunmaktadır. Bunlar: hür, akıllı, yerinde ve sağlıklı bir erkek olması gerekmektedir. Aşar vergisinde de olduğu gibi kadın, çocuk ve din adamlarından alınmamaktadır. Cizye yükümlüleri üç sınıfa ayrılmaktadır. Ala, evsat ve edna: yani zengin, orta halli ve fakir olarak belirlenmiştir. 48, 24, 12 dirhem gümüş veya 4,2,1 dinar altın olmak üzere cizye alınmaktadır⁹⁷.

Tablo 2.34: Karyelerde Cizye

Karye ismi	Ala	Evsat	edna
Hacı Mehmed Çiftliği	7	50	16
Samanlı Zımmi	3	7	1
Kadıköy	40	96	4
Toplam	50	153	21

Karyelerde bir hane içerisinde ala evsat ve ednanın aynı anda yazıldığı görülmektedir. Enda ve evsat, evsat ve alanın da aynı hane içerisinde yazıldığı görülmektedir. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde birlikte yazılan haneler şu şekildedir; hane 1 ala, evsat, edna, hane 4 ala ve evsat, hane 10 evsat ve edna, hane 16 edna ve

⁹⁴ Tabakoğlu, A. (2007), “Öşür”, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, c. 34, s. 100-103.

⁹⁵ Geniş bilgi için bkz. Lütfi Güçer, *XVI-XVII. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Hububat Meselesi ve Hububattan Alınan Vergiler*, İstanbul 1964, 38-41.

⁹⁶ Mehmed Erkal, Cizye, İslam Ansiklopedisi, c. 8 s.45-48

⁹⁷ Kazıcı, a.g.e., s. 45

evsat, hane 19 ala ve evsat, hane 23 evsat ve edna, hane 32 edna ve evsat, hane 35 evsat ve edna, hane 36 edna ve evsat, hane 37 edna ve evsat, hane 39 edna ve evsat, hane 40 ala, evsat ve edna, hane 53 evsat ve edna. Bazı hanelerde ise evsatın içerisinde sayıların yazıldığı görülmektedir. Hane 3 evsat 2, hane 5 evsat 3, hane 12 evsat 2, hane 21 evsat 2, hane 22 evsat 4, hane 28 evsat 2, hane 34 evsat 2, hane 35 evsat 2, hane 41 evsat 2, hane 53 evsat 2, hane 60 evsat 2 olarak belirtilmiştir.

Karyede cizyesi belirtilmeyen hanelerde bulunmaktadır. Hane 26, hane 49, hane 52'dir.

Samanlı Zımmi karyesinde de aynı ifadeler görülmektedir. Hane 2 evsat 2, hane 6 evsat ve edna, hane 7 ve 11'de cizye belirtilmemiştir.

Kadıköy karyesinde ise hane 1 ala ve evsat 2, hane 2 ala, evsat ve edna, hane 22 evsat ve edna, hane 28 ala ve evsat 2, hane 32 evsat ve ala, hane 45 evsat 2, hane 48 ala ve edna, hane 66 evsat 2, hane 78 ala ve evsat, hane 89 ala ve evsat, hane 102 evsat 2, hane 113 evsat 2, hane 122 evsat ve ala, hane 123 ala ve evsat, hane 136 ala ve evsat 2, hane 139 evsat 2 şeklindedir. Karyede cizyesi belirtilmeyen haneler şu şekildedir; hane 10, 13, 14, 25, 55, 65, 82, 96, 101, 108, 111, 118, 125, 130 ve 140'tır.

Tablo 2.35: Karyelerin Toplam Kazancı

	Temettü	Vergi-i senevisi
Hacı Mehmed Çiftliği	66.280	21.116
Akköy	29.550	10.558
Samanlı Zımmi	14.340	2.200
Samanlı Müslim	15.300	3.079
Kadıköy	131.640	34.314
Toplam	211.246	71.267

Temettuat kayıtları incelendiğinde en fazla kazanç elde eden karye Kadıköy karyesidir. 131.640 kuruş toplam gelir kazanılmıştır. Karyede 141 hane bulunmasıyla doğru orantılıdır. En az gelir ise Samanlı Zımmi karyesinde bulunmaktadır. 14.340 kuruştur.

Ancak vergi-i senevi hesaplamalarında ufak hatalar yapılmıştır. Haneler tek tek hesaplandığında Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 21.264,5 vergi-i senevisi bulunmaktadır. Ancak sayfanın sonunda 21.116 kuruş olarak yazılmıştır. Toplama işleminin yanlış yapılması, müellifin yanlış yazması gibi unsurlar hesaplamanın farklı olmasına sebep olarak gösterilebilir.

Akköy karyesinde 10.558 kuruş olarak yazılmıştır. Yapılan hesaplamalarda ise 10.550 kuruş olduğu tespit edilmiştir. Samanlı Zimmi ve Samanlı Müslim karyelerinde hesaplamalar doğru yapılmıştır. Kadıköy karyesinde ise 34.314 kuruş olarak yazılmıştır. Ancak hesaplandığında 34.491,5 kuruş olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2.36: Gelirlerin Alt ve Üst Grupları

	1-250	250-500	500-750	750-1000	1000-1250	1250-1500	1500-1750	1750-2000	2000-
Hacı Mehmed Çiftliği	1	7	7	12	14	7	8	2	3
Akköy	-	7	15	2	7	-	2	1	1
Samanlı Zimmi	2	-	3	3	-	-	1	1	2
Samanlı Müslim	-	5	7	5	1	-	1	-	1
Kadıköy	9	19	33	21	30	9	7	2	10
Toplam	12	38	65	40	52	16	19	6	17

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde yaşayan insanların çoğunluğunun geliri orta seviyededir. Karyede 3 kişinin toplam geliri 2.000 kuruşun üzerindedir. En yüksek geliri sahip haneler şu şekildedir: hane 1 İzdar Yorgi veled-i Andriye'nin 3.000 kuruş geliri bulunmaktadır. Hane 22 Arakiri veled-i Yoluhrun'un 2000 kuruş geliri bulunmaktadır. Hane 40 Borçal Dimitri veled-i Yorgi'nin 2500 kuruş geliri vardır. En düşük gelir ise hane 59'da ikamet eden Kutvanoğlu Nikol veled-i Yorgi'ye aittir toplam 250 kuruş geliri bulunmaktadır.

Akköy karyesinde en fazla gelire 1 kişi sahiptir. Hane 5 Ali ağa oğlu Süleyman Ağa'nın 4.000 kuruş geliri bulunmaktadır. Karye geneli halkın 500 ile 750 kuruş arasında gelirleri bulunmaktadır.

Samanlı Zimmi karyesinde 2 kişi en yüksek gelire sahiptir. Bunlar; hane 1 Çakır Anaştagor? Veled-i Hristo'nun 4.000 kuruş, hane 2 Uzun oğlu Anton veledi Yorgi'nin ise 2.500 kuruş toplam geliri bulunmaktadır. Hane 11 Kola karısı Zoiçe Nasraniye veledi Yanin 240 kuruş ve hane 12 Yanioğlu Yaniş veledi Penayot'un ise toplam 200 kuruş geliri olup karyede en düşük gelire sahip kişilerdir.

Samanlı Müslim karyesinde en yüksek gelire hane 13 Hasan Ağa bin Mustafa sahiptir. 2400 kuruş geliri olmuştur. Karyede bulunan en düşük gelirler ise 300 kuruştur. Hane 7 İmam Ahmed Efendi bin Nuh Efendi ve hane 16 İzzet bin Mehmet'tir.

Kadıköy karyesinde 10 kişinin geliri 2.000 kuruş ve üzerindedir. 9 kişinin ise 250 kuruş ve altındadır. En yüksek gelire sahip hane reisleri şu şekildedir; hane 1 Bakkaloğlu Kostanti veled-i Nikol 2.200 kuruş, hane 2 Papa Tanaş veled-i Yorgi 2.000 kuruş, hane 78 Acar Nikoloğlu Kostanti veled-i Yaniş 2.000 kuruş, hane 89 Sarıyaşmakoglu Yorgi veled-i Yaniş 2.000 kuruş, hane 92 Yanoloğlu Vasil veled-i Yanin 2.000 kuruş, hane 100 Kostaki veled-i Liğor 2.500 kuruş, hane 122 Boduroğlu Tanaş veled-i Vasil 2.500 kuruş, hane 123 Boyacıoğlu Tanaş veled-i Yaniş 2.500 kuruş, hane 136 Acar Çikoğlu Dimitri veled-i Çiko 3.000 kuruş, hane 139 Karaman Kostantioğlu Hristo veled-i Kostanti 2.000 kuruştur. Karyede en düşük geliri olanlar ise; hane 14 İstarati karısı Foti veled-i Tanaş 200 kuruş, hane 73 Kaçıyan oğlu Kostanti veled-i Yaniş 200 kuruş, hane 82 Papaz Zehari Karısı Ketrin ... veled-i Astaki 150 kuruş, hane 101 Mankiryot kızı Zobiçe ... veled-i Yaniş 150 kuruş, hane 107 Kara Yorgi veled-i Anton 200 kuruş, hane 108 Anamil karısı Aniçe veled-i Yorgi 150 kuruş, hane 111 Horotoğlu ... Dimitri veled-i Kosti 150 kuruş, hane 117 Tiryaki Kosti veled-i Yorgi 120 kuruş, hane 130 Hristo karısı Veled-i Yorgi 60 kuruştur.

Toplam gelirlerin yanı sıra hanede yaşayan hane reisinin mesleklerinden de kazançlarının olduğu yer almaktadır. Bazı hanelerde “*Mecmu’ndan mersumun bir senede tahminen temettü*” ibaresi yer almış ve toplama işlemi bulunmamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**ML-EEM.912-28 NUMARALI DEFTER İÇERİSİNDE BULUNAN HACI
MEHMED ÇİFTLİĞİ, AKKÖY, SAMANLI VE KADIKÖY KARYELERİNİN
NÜFUS VE VERGİ DEFTERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

3.1. NÜFUS DEFTERLERİ

Tablo 3.1: 1326 Senesi Karyelerin Nüfusları

Karye İsmi	Hane Sayısı	H. 1326 senesi Toplam Nüfus
Hacı Mehmet Çiftliği	168	614
Akköy	131	803
Samanlı	51	206
Kadıköy	230	871
Toplam	580	2494

1261 yılında Temettuat defterleriyle elde ettiğimiz tahmini nüfus sayısına 1326 senesinde tam olarak elde ettiğimiz nüfus sayılarını birbirinden farklılık göstermektedir. Bu olağan bir durumdur. Bu kayıtlara baktığımızda Kadıköy karyesi en fazla nüfusa sahip karyedir. En az nüfusa sahip karye ise samanlıdır. 1261 yılında yaptığımız tahmini nüfusun hesaplanmasında Kadıköy en fazla nüfusa sahipti samanlı da en az nüfusa sahip olarak tespit edilmişti.

1326 senesinde Hane sayılarında her karyede artış yaşanmıştır. Akköy karyesinde 4 kat artmış, Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 2,5 kat, Samanlı karyesinde 1,5 kat Kadıköy karyesinde ise neredeyse 2 kat bir artış olmuştur.

Tablo 3.2: 1326 Senesinde Karyelerde Bulunan Erkek Çocuk ve Kız Çocuk Sayıları

Karye Adı	İnas	Zükur
Hacı Mehmed Çiftliği	320	292
Akköy	388	415
Samanlı	98	108
Kadıköy	439	421
Toplam	1245	1236

İncelediğimiz karyelerde en fazla erkek nüfusuna sahip karye 421 kişiyle Kadıköy karyesidir. Daha sonra Akköy karyesi gelmektedir. Ancak Kadıköy karyesinde toplam nüfusla kadın erkek nüfusunun toplamı karşılaştırıldığında 11 kişinin kaydedilmediği görülmektedir. En az erkek nüfusu ise 108 kişiyle Samanlı karyesidir. En fazla kadın nüfusuna sahip karye ise 439 kişiyle Kadıköy karyesidir. En az kadın nüfusuna sahip karye ise yine Samanlı karyesidir. Toplam kadın erkek nüfusu hemen hemen birbirlerine eşit durumdadır.

Hacı Mehmed iftliği karyesinde en kalabalık aile reisi “Borcil oğlu Hrilambo”⁹⁸dur. 1 zevcesi 1 kendisi 4 kızı 3 oğlu bulunmaktadır toplam aile 9 kişidir.

⁹⁸ BOA. ML-EEM-912-28 Lef. 30

3.2. KARYELERDE KULLANILAN UNVAN VE LAKAPLAR

20. yüzyılın ortalarına kadar soyadı kullanılmadığından kişilerin birbirleriyle karışmaması için atalarının isimleri, fiziksel özelliklerini belirtecek lakaplar ve toplum içerisindeki unvanlarıyla birlikte defterlere kaydedilmiştir. Lakaplardan köyde bulunan kişilerin akrabalık ilişkileri hakkında bilgi sahibi olabiliriz.

Tablo 3.3: Karyelerde En Fazla Kullanılan Lakaplar

	Topal	Kara	Hacı	Haç ⁹⁹	Muhacir	Papa	Papazoğlu	Sarı	Karakacan	Malıoğlu	Molla
Hacı Mehmed Çiftliği	10	2	-	-	-	14	-	-			
Akköy			11		3			4			2
Samanlı			2		4						
Kadıköy				20		3	5		5	5	
Toplam	10	2	13	20	7	17	5	4	5	5	2

Yukarıdaki tabloda karyelerde en fazla bulunan lakaplara yer verilmiştir. Lakin karyede mesleklerle ilgili lakaplar bulunmaktadır. Bunlar Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde Kiremitçi, Boyacı, Kireççi, Berber ve Değirmenci unvanlarıyla isimler bulunmaktadır. Ayrıca Deli, Cinoğlu, Kadıköylü, Azon, Defoğlu, Topaloğlu gibi lakaplar da karyede yer almaktadır.

Akköy karyesinde bulunan diğer lakaplar ise şu şekildedir: Kürt, Çolak, Bartanlı, Kel, Tobalak, Laz, Uzun, Sofi, Palabıyık, Yeniköylü, Sermayeci, Çakıroğlu, İnce, Karadenizli, Kaba, Karabacak ve Bekar'dır.

Samanlı Karyesinde Gürcü, Arnavut, Onbaşıoğlu, Dervişoğlu, Pehlivanoğlu, Zağralı, Küçükoğlu, Zaptiye ve kürd lakapları kullanılmıştır.

Kadıköy karyesinde ise Çoban, Kiremitçi, Balcıoğlu, Safranlı, Çika, Memur, Kayıkçı, Kazak, Basmacıoğlu, Sarrafoğlu, Limonaki, Boyacı, Nalband, Basmacı, Karagözlüoğlu, Kemançeci, Almaklı, Sakar, Çarkı, Ejderoğlu, Çınarcıklı, Sirkeci, Dülger, Nasioğlu, Devai, Avcı, Altun, Kundakçı, Kanberoğlu, Bağçevan unvanları bulunmaktadır.

⁹⁹ “Haç” gayr-i müslim karyesinde kullanılan unvan

İncelediğimiz karyelerde eşleri ölmüş veya ayrılmış olabilecek kadın isimlerinin de kaydedildiği görülmektedir. Bu kayıtlar genellikle gayr-i müslim halkın bulunduğu karyelerde sıklıkla karşılaşmaktayız.

Tablo 3.4: Hacı Mehmed Çiftliği Dul veya Bekar Kadınların Kayıtları

Hacı Mehmed çiftliği karyesi	Hanede bulunan diğer kişiler
Haçi oğlu zevcesi Katniko	Yalnızca kendisi
Kiryazi Yorgi zevcesi Vasil	Yalnızca kendisi
Yino vasil zevcesi Katarin	Kendisi ve 2 kız çocuğu
Volko zevcesi Anisti	Kendisi ve 1 oğlu
Erkiryan zevcesi Peristro	Yalnızca kendisi
Hrilambo zevcesi Hrisanti	2 oğlu ve 1 kızı
Samuel Yorgi zevcesi İamirisni?	Yalnızca kendisi
Payetli Yorgi zevcesi Simanyo	2 oğlu
Payetli Zevcesi Margarit	Yalnızca kendisi
Manyut mihal zevcesi Avanik	2 oğlu
Ankaralı bordan zevcesi Fotu?	3 oğlu ve 2 kızı
Yolohiron Espiro zevcesi Katarin	1 oğlu
... İstavri zevcesi Kotu	2 oğlu
Vasil Tanaş zevcesi Sofya	3 oğlu ve 2 kızı
Topal Apostol zevcesi Grifo	3 oğlu
Somatri kızı Angelo	Kendisi (bekar)
Dimo Nikola zevcesi Timya?	1 oğlu
Erkir Mihal zevcesi Alini?	2 oğlu 4 kızı
Nikola Yorgi zevcesi Mariya	3 oğlu ve 2 kızı
Defyani zevcesi Almini	1 oğlu ve 1 kızı
Papas Dimitri Kızı Simima?	Kendisi
Papas Dimitri Simima kızı Toni?	4 oğlu 1 kızı
Anton Hristo zevcesi Anasta	2 oğlu ve 1 kızı
Kara Yani zevcesi Anasta	Kendisi
Karagmel? Zevcesi Teodoro	2 oğlu ve 1 kızı
Papas Yorgi Dimitri zevcesi Katrinika	Kendisi
Papas Nikola zevcesi Katarina	3 oğlu ve 1 kızı
Topal Hrilambo kızı Alni	Kendisi (bekar)
Kurtyan kızı Malama?	Kendisi (bekar)
Kadıköylü İstavri zevcesi Mariya	1 oğlu
Tarandafil zevcesi dömina	4 kızı
Liğonira zevcesi Foto?	Kendisi
Rakici Antaş zevcesi Antola	1 oğlu
Margrit Apostol zevcesi Panayot	Kendisi
Azder Dimitri kızı Harisi	Kendisi (bekar)

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere isimlerin yanında hanede bulunan diğer kişilerden de bahsedilmiştir. Karyede yalnızca kendisi eşlerinin ölmüş olduğunu düşündüğümüz 9 kişi bulunmaktadır. Bunlar eşlerinin isimleriyle birlikte kaydedilmiş olup hiç çocukları bulunmamaktadır. Lakin babalarının isimleriyle kaydedilen kadınlar bekardır. Ya hiç evlenmemiş olabilirler ya da genç yaşlarında anne ve babalarını kaybetmiş oldukları düşünülebilir. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinin nüfusu 614 kişiden

oluşmaktadır. Bu sayının içerisinde bulunan 60 çocuğun yetim olduğu kanaatine varılmıştır.

Ancak karyede bekar erkeklerin veya eşleri ölmüş olabilecek erkekler hakkında da bilgi sahibi olabilmekteyiz.

Tablo 3.5: Hacı Mehmed Çiftliği Bekar veya Dul Erkeklerin Kayıtları

Hacı Mehmed Çiftliği Karyesi	Hanede bulunan diğer kişiler
Setro? Oğlu Yorgi	Kendisi
Erkiz oğlu Tino?	Kendisi
Haçi oğlu Panreli?	1 erkek
.... Oğlu Apostol	Kendisi
Kiryazi oğlu Vasil	2 erkek
Vay Tanaş Pastrezi? Oğlu Nikola	Kendisi
Zarbo oğlu Kostanti	2 oğlu ve 1 kızı
Koplol? Oğlu Kosti	3 oğlu ve 2 kızı
.... Oğlu Yinako	1 kızı
Apostol oğlu Andriye	Kendisi
.... İstafan oğlu Tanaş	Kendisi
Topal Vasil oğlu Hristo	Kendisi
Kara Dino oğlu Kosti	1 oğlu 1 kızı
Topal Arakil oğlu Vasil	Kendisi
Yino Apostol oğlu Yorgi	Kendisi
Nikola oğlu Teohari	2 oğlu
Topal Hrilambo oğlu Yorgi	Kendisi
Topal Hrilambo oğlu Nikola	Kendisi
Papas Yorgi Nikola oğlu Koço	Kendisi
Margarit oğlu Yorgi	Kendisi

İlgili defterde yalnızca Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde “zevcesi” başlığı atıldığı için bu yorumları yapabildik. Diğer karyelerde yalnızca inas ve zükur olarak belirtilmiş olduğundan bu yorumları yapamadık.

Karyede 20 hanede bekar veya dul erkek bulunmaktadır. Karyede bulunan 13 erkeğin bekar olduğu anlaşılmaktadır. Bu kişiler yeni evlilik çağına girmiş erkekler olabilir ya da evlenmiş çocukları olmadan eşleri vefat etmiş kişilerde olabilir. Ancak 6 hanede erkeklerin eşlerinin vefat ettiği anlaşılmaktadır. 16 çocuğun annesi bulunmamaktadır. Bu kişiler yaşlı da olabilir veya genç yaşta annelerini kaybetmiş olabilir. Babaları olmayan 60 çocuk ve anneleri olmayan 16 çocuk toplandığında karyede 76 çocuğun annesi veya babası olmadığı tespit edilmiştir.

Akköy karyesinde kadınlar kaydedilmemiştir. Müslümanların yaşadığı karyelerde kişilerin zevcelerinin kaydı ve kadınların kaydı bulunmamaktadır. Ancak

Samanlı karyesinde sadece 1 kişi kaydedilmiştir. Hadice Hatun binti Mustafa¹⁰⁰ 3 erkek 1 kız çocuğu bulunmaktadır.

¹⁰⁰ BOA-ML-EEM-912-28 lef 25

Tablo 3.6: Kadıköy Karyesinde Dul veya Bekar Kadınların Kaydedilmesi

Kadıköy karyesi	Hanede bulunan diğer kişiler
Dalik oğlu kızı Antasya	Kendisi
Polizaili kızı Fotni	Kendisi
Karkağan Kostanti zevcesi Tayandafilo	2 oğlu ve 3 kızı
Papa Armolgos kerimesi Sofya	Kendisi
Almaklı Andon zevcesi Mariye	Bilgisi yok
Limonaki Yani kızı Avantıye	3 kız
Laç Tanaş zevcesi Sultana	1 kız
Boyacı Tanaş zevcesi Marya	1 kız
Sakar Dimitri zevcesi Avantine	2 oğlu 3 kızı
Papas oğlu Hristo zevcesi Eleni	1 kız
Avram zevcesi Malama	2 erkek 3 kız
Manol oğlu Lambo vâlidesi Zoime ve hemşiresi Afnokya	1 erkek 2 kız
Gavlaki kızı Antola	Kendisi
Tozlaki zevcesi Katerina	2 erkek 1 kız
Devai zevcesi Mariye	1 erkek
Devai Vasil kızı Eleni	Kendisi
Karagöz zevcesi Fotini	2 kız 1 erkek
Lefteraki zevcesi Margiçe	2 erkek 1 kız
Fesuraki Lambo zevcesi katerine	1 erkek 2 kız
Apostolaki Hristo zevcesi Angeliko	1 erkek 1 kız

Yukarıdaki tablodan anlaşılaçağı üzere karyede 5 kadının çocuk kaydına rastlanmamaktadır. Bu defterde bulunan isimlerin kişilerle ilgili karşılarna notlar düşülmüştür. Papa Armolgos kerimesi Sofya meslek olarak rençber¹⁰¹dir. Boyacı Tanaş zevcesi Marya kızının evinde kalmaktadır. Buradan kızının evli olduğı ve Marya'nın yaşlı olduğı düşünülebilir. Papas oğlu Hristo zevcesi Eleni'nin 1 kızı olup Dersaadet'te hizmetçi ve rençber olduğı bilgisine ulaşılmaktadır. Tozlaki zevcesi Katerina'nın eşinin divalek'te vefat ettiğı ve damadının kayıkçı olduğı bilgisi mevcuttur. 3 erkek çocuğı ve 1 kız çocuğı bulunmaktadır. Bu bilgiden hareketle kızıyla yaşadığı tahmin edilebilir. Devai zevcesi Mariye ise oğlunun evinde yaşadığı belirtilmiştir. Devai Vasil kızı Eleni mesleğı rençberdir. Karagöz zevcesi Fotini rençberdir ve 3 evladı vardır. Apostolaki Hristo zevcesi Angeliko ise 2 evladı olup oğluyla birlikte yaşadığı ifadesine yer verilmiştir. Mesleğı ise rençberdir.

3.3. KADIKÖY KARYESİ MESLEK DURUMU

İncelediğimiz defterde yalnızca Kadıköy karyesinde kişilerin meslekleriyle ilgili bilgilere rastlanmaktadır. Ancak bu bilgiler her hanede mevcut değildir. Bundan yola çıkarak 1260 senesi temettuat kayıtlarında meslek durumlarını incelememiştik. 1326 senesinde karyedeki meslek durumları hakkında yorumlarda bulunacağız.

¹⁰¹ Çiftçi

Tablo 3.7: Kadıköy Karyesi Meslek Durumları

Karyede bulunan meslekler	Adet
Rençber	135
Eskicilik	1
Marangoz	3
Kahveci	13
Papa	1
Kalfa	1
Bakkal	7
Basmacı	4
Reji Memuru	1
Berber	4
Balıkçı	1
Kayıkçılık	2
Gündelik amele	1
Arabacı	2
Esnaf	5
Değirmenci	1
Kasap	1
Bahçıvan	1
Nalband	2
Terzi	1
Yorgancı	1
Hizmetçi	1
Ticaret	2
Kunduracı	1
Dülger	4
Tenekeci	1
Tüfenkçi	1
Amele	1
Yemenici	1
Fırıncı	1
Kozacı	1
Toplam	202

Karyede en fazla rençber yani çiftçilik mesleği bulunmaktadır. 135 kişi çiftçilikle uğraşmaktadır. Daha sonra kahveci ve bakkal gelmektedir. Karyede 1 papaz bulunmaktadır. Papas oğlu Foti¹⁰² papadır. Tanaş kızı Akrevi zevcesidir. Ayrıca kişilerin sahip oldukları araziler hakkında bilgi verilmiştir. Ancak bu konuya aşağıdaki bölümde yer verilecektir. Foti'nin 68 dönüm 2 evlek arazisi bulunmaktadır. Haçi Diyosten kahvecidir ve 2 seneden beri kahvecilik eder ibaresi yer almaktadır. Zeman Nikola üç meslekle ilgilenmektedir. Balıkçılık, kayıkçılık ve gündelik amelelik yapmaktadır. Ve oğlu Vasil ile birlikte aynı hane yaşamaktadır. Balada berberdir. Kayaki Yorgi oğlu Estavri iki senedir. Kahveci. Nasi oğlu Koço berber ve kahveci Veleçin oğlu Kostanti kızı Ezmiragadi eşidir. Uzun Çorbacı oğlu Dimotes esnaf ve kahvecidir. Eşi Tüfenkçi kızı Nahesfe'dir. Anderya oğulları İstavri'nin küçük çocuğu yemenici ustadır ibaresine yer verilmiştir. Basmacı oğlu Nikolaki Basmacı esnafıdır rençber değildir. İstrakati Yorgi

¹⁰² BOA- ML-EEM-912-28 lef 32

oğlu Nikola değirmencilik ve kasaplık yapmaktadır. Meyonaki Hristo oğlu Todori büyük ada'da belediye çavuşudur. Sarraf oğlu Anastaş rençber ve bahçıvandır. Papas oğlu Hristo zevcesi Eleni Dersa'âdet'de hıdmetçilikdedir-rençber. Ejder oğlu Hristo kiracılık tavuk ve yumurta ticaretiyle meşguldür. Karakaçan Andon damadı Trandafil henüz yavuklu olup müte'ehhil itmediği cihetle malı yoktur. Papa Tanaş Yani oğlu Koço¹⁰³ bakkal ve bağçecilik yapmaktadır. Haçi İlyas oğlu Dülger Nikola gayet ihtiyar ibaresi yer almaktadır. Tüfenkçi Kostanti tüfenkçi ve esnafdır. Nokraki oğlu Manol yemenicidir. Pipoyorki oğlu Foti istanbulda ameledir. Haçi Anatoş oğlu Nikola fırıncıdır. Zevcesi terzi Vasil kızı Eleni'dir. Arabacı İstrati zevcesi Limonyadır. Araba imalıyla uğraşmaktadır. Maloğlu Hristo zevcesi Eleni kozacılıkla uğraşmaktadır. Kaymak oğlu Vasil rakı ve şarab imalıyla uğraşıp esnafdan köylere götürüp satmaktadır.

1260 senesinde Kadıköy karyesinde yukarıda belirttiğimiz mesleklerin birçoğuna rastlamamıştık. Buradan anlıyoruz ki 66 sene gibi kısa bir zaman içerisinde karyede nüfusun arttığı gibi birçok meslek çeşitliliğinin arttığı gözlemlenmektedir.

¹⁰³ BOA-ML-EEM-912-28 lef 35

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
VERGİ DEFTERLERİ

4.1. VERGİ DEFTERLERİ

Bu defterde kişilerin kaç dönüm arazi, bağ ve bahçelerinin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kişilerin var ise akaratlarından söz edilmiştir. Mülahazat kısmında ise arazilerin varisleri, ortak olup olmadığı, hayatta veya vefat etmiş olduğu bilgilerine ulaşılmaktadır. Nitekim karyelerde nüfusa kaydedilmemiş kişilerde bulunmaktadır.

Tablo 4.1: Karyelerde Bulanan Arazi, Bağ ve Bahçe Sayıları

	Arazi		Bağ		Bahçe		Akarat
	Dönüm	Evlek	Dönü m	Evlek	Dönüm	Evlek	
Hacı Mehmed Çiftliği	1813	121	45	37	136	113	17.800
Samanlı	627	29	-	-	-	2	-
Akköy	3134	136	166,5	49	243	95	3250
Kadıköy	3711	346,5	315	211,5	761	448	50.050
Toplam	9285	632,5	526,5	297,5	1140	658	68.100

Yukarıdaki tablo arazi, bağ ve bahçenin dönüm ve evlek olarak ayrıldığı görülmektedir. Bir dönüm 916,8 m² veya 919,302 metrekarelik bir araziyi göstermektedir. Evlek ise bu arazinin ¼ büyüklüğündedir¹⁰⁴. Tabloda karyelerde toplam arazi miktarlarına yer verilmiştir. Bu bilgilerden hareketle en fazla araziye Kadıköy karyesinin sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bağ ve bahçede de bu durum değişmemektedir. Kadıköy karyesinin diğer karyelere nazaran yüz ölçümünün daha geniş olduğu söylenebilir.

Samanlı karyesinde bağ bulunmamaktadır. Yine aynı karyede yalnızca 2 evlek yani yarım dönüm bahçe bulunmaktadır. Akarat¹⁰⁵ ise gelir getiren yapılar ve mallar anlamına gelmektedir. Yine Kadıköy karyesinde yaşayan halkın toprak gelirleri dışında 50.050 kuruş toplam gelirinin olduğu görülmektedir. Akköy karyesinde yalnızca bir kişinin 3250 kuruş geliri var iken Samanlı karyesinde akarat bulunmamaktadır.

Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 17.800 kuruş akarat bulunmaktadır. Bunlar; Kiremitçi Yorgi'nin 3000 kuruş akaratı bulunmaktadır hane 3000 yazılmaktadır. Papaz Yorgi 1.300 kuruş, Topal Yorgi hane 2.500 kuruş, Dülger Hralambo Hâne ve değirmen hissesi 1.000 kuruş, Margarid oğlu Yenaho Değirmen hissesi 2.000 kuruş, Teodos veled-i Teodos 5.000 kuruş akarat bulunmaktadır.

Mezkûr karyede nüfusa kaydedilmemiş kişilerde bulunmaktadır. Limonye Toroni Kalpoçi, Reji Me'mûrı Doktor Efendi nüfusa geçirilmemiştir ancak 4 evlek

¹⁰⁴ Feridun Emecen, İslam Ansiklopedisi, c.9 s. 521

¹⁰⁵ Gelir getiren mal mülk

bahçesi bulunmaktadır. Kiyaz oğlu Yorgi nüfusa geçirilmemiştir. 9 dönüm arazi 1 dönüm bahçe 3 evlek bahçesi bulunmaktadır. Yorgi oğlu Kosta nüfusa geçirilmemiştir. 2 dönüm arazi 3 evlek, 1 evlek bahçesi bulunmaktadır. Paşa Köyli Haçi oğulları Salih ve Râşid nüfusa geçirilmemişlerdir. 11 dönüm kendi arazileri bulunmaktadır. Angeli oğlu Angeli nüfusa dahil edilmemiştir. 11 dönüm 2 evlek arazisi ve 2 dönüm 3 evlek bahçesi bulunmaktadır. Çoban Peno oğlu Vasil mezkûr beş dönüm arazisi muhâcirleri zaptiyeden olduğu muhtâr ifâdesi nüfusda kayıd olmadığından ibaresi yer almaktadır. Manyot oğlu Yani 56 dönüm arazi ve 3 evleği bulunmaktadır. Ancak varisleri Kızları Eleni ve Anastasya ve Mihal ve Antaş nüfus defterine dahil edilmemiştir. Teodos veled-i Teodos'un 5.000 kuruş akaratı bulunmaktadır. 43 dönüm arazi ve 3 evlek, 3 dönüm 1 evlek bahçesi bulunmaktadır. 12 dönümünü kızına bırakmıştır. Dülger Kostı zevcesi Mariye Kadıköy karyesinde yalnızca 1 evlek bahçesi bulunmaktadır. Ancak Gemlik karyesinde ibaresi düşülmüştür.

Karyede arazilerin ortak kullanıldığı müstereken ifadesiyle belirtilmiştir. Papa Yorgi'nin Nikola oğlu Koço Apostol oğlu ... ile prinç ve bahçesi ortaktır ve 19 dönüm arazi ve 1 evlek, 1 dönüm bahçesi bulunmaktadır. Hralambo oğulları Nikola ve (...) müstereken ifadesi yer almaktadır.

Karyede müstakilen, yani ortağı veya varisi olmayan kişilerin yanına bu ifade yazılmıştır. Kastaraki Apostol'un 24 dönüm arazisi olduğu kaydedilmiştir. Ancak mülahazat kısmında kendinin 13 dönüm arazinin kendine ait olduğu yazılmıştır. Manyar oğlu Görgi Nikola'nın 2 dönüm arazisi bulunmaktadır. Kendi namına müstakilen ibaresi yer almaktadır. Haçi oğlu Pandeli müstakilen kendi tasarrufunda ibaresi yer almaktadır. Varisi yoktur. Dülger Fosta oğlu Nikoli müstakilen, Komalı Hristo evlâdı Dimitri Estavreki müstakilen, Papa Yorgi oğlu Hristo 20 dönüm arazisi bulunmaktadır. Tamamen uhdesinde ibaresi yer almaktadır. Topal Vasil oğlu Aleko 6 dönüm arazi müstakilen yedinde olduğu, Hralambo oğlu Dimestoni 7 dönüm arazi, (...) Alantaş oğlu Vasil, Papa Dimitri kızı Limonya 3 dönüm 3 evlek arazi 3 dönüm 3 evlek bahçe, Nikola oğlu İstavri 5 dönüm arazi, Petro oğlu Vasil 3 dönüm 2 evlek arazi müstakilen namınadır. Dimitri oğlu Tanaş 6 dönüm 2 evlek arazi ortağı bulunmayan kendine ait. Petro oğlu Hralambo 4 dönüm arazi kendine aittir. Haçi oğlu Andon 2 dönüm arazi müstakilen, Petro oğlu Vasil 3 dönüm arazi 1 evlek bahçesi bulunmaktadır ve kendine aittir. Manyan oğlu Dimitri 3 dönüm 2 evlek kendine ait arazi, Berber Foti oğlu Nikola 11 dönüm kendine ait arazisi bulunmaktadır.

Samanlı karyesinde en fazla araziye Sâdık Mehmed sahip olup, 110 dönüm arazisi bulunmaktadır. Kendisi vefat etmiş olduğundan nüfusa kaydedilmemiştir. Varisleri ise Ömer Çavuş ve Hafız Sâlih ve Halil İbrahim ve 6 nefer torunudur.

Abdullah 4 dönüm Rüstem ile ortakdır. İsmail Çavuş bin Bekir'in 15 dönüm arazisi vardır ve hayatta olup arazi kendisine aittir. Karyede kendisine ait arazisi bulunan ve hayatta olan 16 kişi bulunmaktadır. Atıf zevcesi Zehra 2 dönüm ve 2 evlek arazi, Atıf kerîmesi Fatma 2 dönüm 2 evlek arazi, Atıf oğlu Bekir, Atıf oğlu Salih Mehmed 2 dönüm 2 evlek arazi bulunmaktadır. Bu kişilerin Atıf'ın ailesi olduğu anlaşılabilir mirasının eşit bir şekilde bölüştürüldüğü görülmektedir. İsmail Çavuş bin Bekir 15 dönüm arazi, Virgü Tahsildârı Hasan Efendi 26 dönüm arazi, Ömer Usta oğlu Murad 16 dönüm arazi, Koca İsmail bin Ali 29 dönüm arazi, Şa'ban kerîmesi Mükerrerem Hânım 4 dönüm arazi, Abdullah Ağa bin Ali 52 dönüm arazi, Mustafa bin Ali 59 dönüm arazi, Hacı Ali Usta 8 dönüm arazi, Dursun Ağa 11 dönüm arazi, Ahmed Ağa bin Hacı İshak 7 dönüm arazi, Rabia Hatun bint-i Hacı İshak 7 dönüm, Ahmed onbaşı oğlu Kara Mehmed 8 dönüm arazi, Ahmed onbaşı kızı Gülsüm 8 dönüm arazi, İnce Mehmed Ağa 4 dönüm 3 evlek arazi, İnce Mehmed oğlu Mustafa 7 dönüm arazi, Ak Karyeli Ali Osman 5 dönüm 2 evlek arazi, Ak Köylü Hüseyin Çavuş bin Ali Osman 9 dönüm arazisi bulunmaktadır.

Akköy karyesinde toplam 3.134 dönüm 136 evlek arazi, 166,5 dönüm 49 evlek bağ, 243 dönüm 95 evlek bahçe ve 3.250 kuruş akarat bulunmaktadır. Akköy karyesinde yine nüfusa kaydedilmemiş kimseler bulunmaktadır. Bu kişilerin arazi, bağ ve bahçe bilgileri verilmiştir. Bunlar; Çolak İbrahim bin Süleyman 24 dönüm 2 evlek arazisi vardır mülazahat kısmında varislerinin bilgisi bulunmaktadır. Kaplan oğlu Ömer zevcesi Şerife 19 dönüm 3 evlek, Halil oğlu Hüseyin 29 dönüm 2 evlek arazi, Hasan Ağa zevcesi Fatma'nın 16 dönüm arazi vardır ve varisleri nüfusta bulunmamaktadırlar.

Karyede en fazla araziye Hacı Sâlih oğlu Hacı Emin sahiptir. 264 dönüm arazisi ve 2 dönüm bahçesi bulunmaktadır. Daha sonra en fazla arazisi bulunan kişiler ise Süleyman oğlu Vasfî Çavuş ve Akif oğlu Hasan Çavuş'tur. 163 dönüm arazileri bulunmaktadır. Sermayeci Hasan damadı Halil ise ekmekçi fırınından 3.250 kuruş gelire sahiptir.

Karyede müstakilen ifadesinin yer aldığı kişiler ve arazi, bağ ve bahçe sayıları verilmiştir. Bunlar; Sarı Hüseyin oğlu Osman 42 dönüm 5 evlek arazi, 2 dönüm 1 evlek

bahçesi bulunmaktadır. Varisi olmayıp kendinindir. (...) Mustafa 26 dönüm 1 evlek arazi, Ali Ağa oğlu Mehmed Ali 33 dönüm 2 evlek, 4 dönüm 3 evlek bahçe ve 1 dönüm bağ, Hacı Salih oğlu Râşid 2 dönüm 20 evlek arazi 2 dönüm 2 evlek bahçe, Hacı İshak bin Lutfi 5 dönüm arazi, Kethüda mehmed oğlu Ahmed 16 dönüm 1 evlek arazi ve 2 dönüm 2 evlek bahçe, Akif oğlu Mehmed 1 dönüm arazi, Süleyman oğlu Tahir Çavuş 79 dönüm arazi 1 dönüm 2 evlek bağ, Deli Mustafa oğlu Abdullah 3 dönüm arazi 1 dönüm bahçe, Tosyalı Bekir oğlu Abdullah 17 dönüm 2 evlek arazi, 4 evlek bahçe, Laz Ali usta 57 dönüm 2 evlek arazi, Sermayeci Hasan damadı Halil 11 dönüm 3 evlek arazi 1 evlek bağ ve 3 evlek bahçe, Deli Mustafa mahdûmı Şa'ban bin Mustafa 7 dönüm arazi 3 dönüm bağ ve 2 dönüm bahçe, Şevket bin Osman Efendi 17 dönüm 2 evlek arazi, muhâcirlerinden Ahmed oğlu Ahmed 3 evlek bağ, Hacı Mollanın Sâlim 4 dönüm arazi 4 evlek bağ ve 5 dönüm bahçe, Akif oğlu Mehmed 3 dönüm bahçesi bulunmaktadır.

Yalabık oğlu Halil'in 1 dönüm bağı olup bunu Bartanlı oğlu Murad'a satmıştır. Laz Hâlid Efendi arazisini satmış Çınarcık karyesine yerleşmiştir. Mustafa bin Ahmed üzerine 3 dönüm 3 evlek arazi kayda geçirilmiştir. Ancak muhtar bu kişiyi bilememiş nüfusta bu isimde biri olmadığı belirtilmiştir.

Kadıköy karyesinde toplam 3.711 dönüm 346,5 evlek arazi, 315 dönüm 211,5 evlek bağ, 761 dönüm 448 evlek bahçe ve 50.050 kuruş akarat bulunmaktadır.

Karyede akaratları bulunan kişiler ve sahip oldukları arazi, bağ ve bahçe dönümleri şu şekildedir; Limotaki Yani oğlu Vasil 19 dönüm 1 evlek arazi, 1 dönüm 3 evlek bahçesi ve 1.500 kuruş dükkân geliri bulunmaktadır ancak ne dükkânı olduğu belirtilmemiştir. Haçi Saraki oğlu Anastas 28 dönüm 3 evlek arazi, 5 dönüm 3 evlek bağ, 3 dönüm 3 evlek bahçe ve 8.000 kuruş kahve dükkânı geliri bulunmaktadır. Kazako oğlu Koço veled-i Tanaş 28 dönüm 2,5 evlek arazi, 1 dönüm bağ, 2 dönüm 3 evlek bahçesi ve dükkandan 1.000 kuruş geliri bulunmaktadır. Yani oğlu Leonidi veled-i Dimitri 23 dönüm 3 evlek arazi, 7 dönüm bağ, 17 dönüm 3 evlek bahçesi ve kiremithane dükkânından 3.250 kuruş geliri bulunmaktadır. Veleçiş oğlu Kostanti oğlu Dimosen'in hiçbir arazi kaydı bulunmamaktadır. Ancak kahve dükkânından 4.000 kuruş geliri bulunmaktadır. Hristaki oğlu Vasil'in 5 dönüm 3 evlek arazi, 1 dönüm 1 evlek bağ, 14 dönüm 2 evlek bahçesi ve kahve ve ...dan 10.000 kuruş geliri bulunmaktadır. Şarli oğlu Teodokos'un 14 dönüm 1 evlek arazi 5 dönüm bağ, 10 dönüm 2 evlek bahçesi ve 2.500 kuruş dükkân geliri bulunmaktadır. Veleçiş Kostantin oğlu Kaylanti 4 dönüm 3 evlek bahçesi ve 4.000 kuruş akarı bulunmaktadır. Koco veled-i Dimitri 1 dönüm 2 evlek

arazi, 1 dönüm 2 evlek bağ, 1 evlek bahçesi ve 2.000 kuruş dükkân geliri bulunmaktadır. Dimitri oğlu Vasil 10 dönüm 1 evlek bahçesi ve 2.500 kuruş geliri bulunmaktadır. Tüfenkçi Kostanti veled-i Yani 6 dönüm arazi, 4 dönüm bağ 1 dönüm 3 evlek bahçesi ve 1.500 kuruş dükkân geliri bulunmaktadır. Tüfenkçi oğlu Nikola veled-i Yani'nin 11 dönüm 1 evlek arazi, 3 evlek bağ, 4 dönüm 2 evlek bahçesi ve 2.500 kuruş dükkân geliri bulunmaktadır. Laço oğlu Vasil veled-i Tanaş'ın 22 dönüm 3 evlek arazi, 1 dönüm 3 evlek bağ, 6 dönüm 2 evlek bahçe ve 4.000 kuruş fırından geliri bulunmaktadır. Karabıçak Yani oğlu Koço'nun 52 dönüm arazisi bulunmaktadır ancak bu kayıt mülahazat kısmında yer almaktadır ve 300 kuruş dükkân geliri vardır. Nas oğlu Dimitri kızı Fotini'nin 10 dönüm 2 evlek arazi, 1 evlek bahçe, 1 dönüm 2 evlek bahçesi ve 1.500 kuruş dükkân geliri vardır. Pagonaki Yorgi veled-i Vasil'in 4 dönüm 3 evlek arazi, 3 dönüm 1 evlek bağ, evlek bahçesi ve 1.500 kuruş baraka haneden geliri bulunmaktadır.

Kadıköy karyesinde ait kayıtlarda bazı kişilerin emlak sayıları belirtilmemiş olup mülahazat kısmında bilgiler verilmiştir. Ancak bu bilgiler yukarıda oluşturduğumuz tablo içerisinde yer almamaktadır. Kasuraki ve Angel veled-i Yorgi 100 dönümden fazla arazisi bulunmaktadır. Kara Batak Andon oğlu Nikola 60 dönümden fazla arazisi bulunmaktadır. Haçi Yani oğlu Sandiyanos 70 dönümden fazla arazisi vardır. Veleçiş oğlu Kostanti 90 dönümden fazla arazisi bulunmaktadır. Bacusi Hristo veled-i İstrati 200 dönümden fazla arazisi bulunmaktadır. Pipi Yorgi veled-i Yani 100 dönümden fazla arazisi bulunmaktadır. Manol oğlu angel veled-i angel 90 dönümden fazla arazisi vardır. Bigaki Kostanti veled-i Yorgi 80 önümden fazla arazisi vardır. Haçi Vasilaki Yorgi oğlu Vasil Haçi Vasilaki Yorgi oğlu Vasil 100 dönümden fazla arazisi vardır. Sakranlı Yorgi ve zevcesi Eleni bint-i Tanaş 67 dönüm arazisi vardır. Çıka Vasil kızı Prestera 42 dönüm arazisi vardır. Tanaş oğlu Vasil vâlidesi Todoraki 80 dönümden fazla arazisi bulunmamaktadır. Ananosti oğlu Kostanti veled-i Dimitri 47 dönüm arazisi bulunmaktadır. Karabıçak Yani oğlu Koço 52 dönüm arazisi olduğu. Kiryako zevcesi Eleni ve dört evlâdı 93 dönüm. Orase çocukları dört evlâdı 70 dönümden fazla arazisi bulunmaktadır. Koço evlâdları Afterya ve Marya 60 dönümden fazla arazi ve anneleriyle birlikte aynı hanede kalmaktadırlar. Haçi Yani oğlu Hristo 70 dönümden fazla arazisi bulunmaktadır. Haçi Kostantin kızı Eleni 70 dönüm arazi Mala oğlu Pandeli veled-i Vasil 34 dönüm arazisi bulunmaktadır. Mal oğlu Kostantin'in veled-i Vasil 33 dönüm arazi. Banol oğlu Dimitri veled-i Vasil 200 dönümden fazla arazisi

bulunmaktadır. İstranaki Yorgi oğlu Vasil veled-i Hristo 60 dönümden fazla arazisi bulunmaktadır. Tariko oğlu Manol veled-i Dimitri 67 dönüm arazisi olup kardeşinin hissesiyle birlikte. Çika Tanaş oğlu Vasil kızı Eleni *** 50 dönümden fazla arazisi bulunmaktadır. Papa Tanaş oğlu Yani 92 dönüm araziye sahiptir. Çariko oğlu Yorgi veled-i Vasil 80 dönümden fazla arazisi vardır. Çoban oğlu Hristo veled-i Dimitri 60 dönüm arazisi bulunmaktadır. Kosoraki oğlu Pandelaki veled-i Yorgi 60 dönümden fazla arazisi vardır. Basmacı Hristo zevcesi Dermene veled-i Hacı Yani 60 dönümden fazla arazisi bulunmaktadır. Coni Nikoliye zevci Eleni evlâdları Yorgi ve Vasil ve Marye 99 dönümden fazla arazi bulunmaktadır. Bu araziler alef, bağ ve bahçelikten oluşmaktadır. Haçi Nikola kızıve kızı Tanaşe 50 dönüm arazisi olup bunlar bağ ve bahçeliktir. Kasuraki oğlu Koço veled-i Yorgi 33 dönüm arazisi bulunmaktadır. Kasuraki oğlu Hralambo 48 dönüm arazisi olup bunlar bağ ve bahçeliktir. Haçi Nikola oğlu Koço 40 dönüm arazi bağ ve bahçesi bulunmaktadır. Haçi Nikola oğlu Koço 44 dönüm arazisi bağ ve bahçesi vardır. Kasuraki oğlu İstrati veled-i Yorgi 49 dönüm arazi, bağ ve bahçesi vardır. Bağçevân oğlu Vasil veled-i Tanaş 52 dönüm arazisi vardır. Hralambo veled-i Hristo 31 dönüm 3 evlek arazisi bulunmaktadır. Anesti veled-i Hristo 41 dönüm 1 evlek, Çika Vasil kızı Kalyoni 53 dönüm arazi, bağ ve bahçesi vardır. Papa Tanaş kızı Antola bint-i Vasil 45 dönüm arazisi vardır. Papa Tanaş kızı Eleni 32,5 dönüm arazisi vardır. Mezuraki Yorgi kızı Garlifo 53 dönüm bağ ve bahçesi vardır. Şarli oğlu Yani veled-i Kostanti 35 dönüm bağ ve bahçesi vardır. Kız Derbendli Foti zevcesi İztergadi bint-i Yorgi 50 dönümden fazla arazisi vardır.

İncelediğimiz defterde vefat etmiş kişilerin emlak kayıtları bulunmaktadır. Bunlar; Haçi Yorgi Zevcesi Antola 1 dönüm 3 evlek bahçesi bulunmaktadır.. Dalık oğlu Hristo zevcesi Katherine 1 dönüm 11 evlek bahçe, Manol oğlu Vasil zevcesi Eleni 33 dönüm 1 evlek arazi ve 1 dönüm bahçe, Şarli oğlu Yani kızı Sebmani arazi kaydı bulunmamaktadır ancak vefat ettiği belirtilmiştir. Ganço oğlu Hristo 3 dönüm arazi, 1 dönüm 2 evlek bağ olup, oğlu kızı ve zevcesi hayattadır. Zemanaki Nikola veled-i Yorgi 2 dönüm 2 evlek bağ, 4 dönüm 2 evlek bahçesi bulunmaktadır. Varisi oğlu vasildir. Anton oğlu Hristo emlak kaydı bulunmayıp vefat etmiştir. Kosta zevcesi Antola bint-i Dimitri 3 dönüm arazi, Tanaş kızı Antoyine emlak kaydı olmayıp vefat etmiştir. Apostol kızı Efrosini vefat etmiş olup 13 dönüm arazisi Apostol'a geçmiştir.

Kadıköy karyesinde arazileri bulunup başka köye yerleşen kişilerin kayıtları ve emlak sayıları belirtilmiştir. Kırmızı Nikola oğlu Tanaş kızı Kristina Lina hiçbir mal

kaydı bulunmayıp İstanbul'a gitmiştir ve kızları dahi diğer hanelerde dir. Bortalaki Tanaş kızı Lambirini 7 dönüm 2 evlek arazisini Hristo'ya satmış ve başka bir yere yerleşmiştir. Flos kızı Enife ve kız karındaşı Eleni 12 dönüm 3 evlek arazi ve 4 dönüm bahçesini satıp elmalık karyesine yerleşmiştir. Redinaki Yani evlâdları (..) ve Tanaş Hacı Mehmed Çiftliği karyesine yerleşmişlerdir. Peplarkı kızı Evinya 2 evlek bağ ve 1 dönüm 1 evlek bahçesi olup Gemlik karyesine yerleşmişlerdir. Yorgi kızı Diyalekti elmalık karyesinde ikamet etmektedir. 25 dönüm 3 evlek arazi 3 evlek bağ ve 3 evlek bahçesini icara vermiştir. Nüfus defterinde kaydı yoktur. Kırçaki Yaki zevcesi Başka bir köyde yaşamaktadır. 17 dönüm 2 evlek arazisini gelip ziraat etmektedir.

Nüfusta kayıtlı olmayan ancak vergi defterinde kayıtlı kişiler şu şekildedir; *** veled-i Mihalaki Dersaadet'te tüccardır. Nüfus kaydı yoktur. Haçi Vasilaki Yorgi zevcesi Antola 3 dönüm arazi, 2 evlek bağ ve 2 evlek bahçesi bulunup nüfus kaydı yoktur. Manol oğlu Vasil veled-i Tanaş nüfus kaydı yoktur.

Yani oğlu Leonidi veled-i Dimitri bakkal, Hristo zevcesi Eleni bint-i Yani Dersaadet'te hizmetkardır. 1 evlek arazi, 2 dönüm bağ ve 5 dönüm 2 evlek bahçesi bulunmaktadır. Baba Tanaş oğlu Vasil zevcesi Zevçe'den Hristo gayet ihtiyardır.

SONUÇ

Tanzimat döneminin ilk yıllarında, genel vergi yükünün çeşitli bölgelerde ikamet eden bireyler arasında adil bir şekilde dağıtılmasını sağlamak amacıyla yapılan Temettuat tahrirleri, 19. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyo-ekonomik tarihi açısından büyük önem taşımaktadır. Temettuat Defterlerinin okunması, klasik dönem tahrir defterlerine kıyasla oldukça kolaydır. İçerdikleri bilgiler, tahrir defterlerinden daha sistematik ve modern bir yaklaşımla düzenlendiği için bu defterler aracılığıyla bir bölgenin sosyal, demografik, ekonomik ve kültürel gelişimi analiz edilebilir.

Yalakabad kazasına bağlı Hacı Mehmed Çifliği, Akköy, Samanlı Müslim, Samanlı Zımmi ve Kadıköy karyelerinin Hicri 1261 Miladi 1845 tarihli temettuat kayıtları ve nüfus-vergi defterleri sayesinde bölge ve bölge halkı hakkında birçok bilgi tespit edilmiştir.

İncelemeye tabi tutulan temettuat kayıtlarında tahmini nüfus, meslek, vergi mükelleflerin tespiti, hane reislerinin sahip olduğu hayvanlar, tarım, bölgede yetiştirilen ürünler, arazi sayıları, üretilen hububat ve bölgede bulunan kişilerin sosyal durumları hakkında da bilgi sahibi olabilmekteyiz. Ayrıca gelir kaynaklarını, bu kaynaklardan elde edilen yıllık geliri ve bu gelir sonucunda alınan vergileri de gözlemlemek mümkündür.

Temettuat kayıtlarında net bir nüfus verilerine ulaşmak mümkün değildir çünkü bu kayıtlarda kadın ve çocukların sayısı bilinmemektedir. Ancak Daha önce sosyal tarih alanında yapılmış olan çalışmaları incelenerek, Ömer Lütfi Barkan'ın bir ailede toplam nüfusu bulmak için hane sayısını beş ile çarpılması tespitinden yola çıkarak, tahmini bir nüfus elde edebilmiştir. 1844-1845 yıllarına ait temettuat defterine göre beş karyede toplam 269 hane ve 1345 tahmini nüfus bulunmaktadır. Bu beş karye içerisinde en fazla nüfusa sahip olan karye Kadıköy karyesidir karyede toplam 141 hane bulunmaktadır ve tahmini nüfus 705'tir. En az nüfusa sahip olan karye ise Samanlı Zımmi karyesidir. Karye 12 haneden oluşup tahmini nüfusu 60'tır.

Temmettuat kayıtlarında hane reislerinin gelir elde ettikleri mesleklerden de bahsedilmiştir. Elde edilen bilgiler ışığında karyelerde bulunan meslekler tablo halinde gösterilmiştir. Meslekler, hane ve numara bilgisinin üstüne soldan sağa genelde dik gelecek şekilde yazılmıştır. Bazı hanelerde birkaç meslekle uğraşıldığı da kaydedilmiştir. Örneğin bir papazın çiftçilikle uğraştığı görülmektedir.

Kayıtlarda mesleği belirtilmeyen kişiler bulunmaktadır. Ancak bu kişilerin mesleklerinin belirtilmemesi yardımlarla geçindikleri anlamına gelmemelidir. İncelediğimiz kayıtlarda muhtaç bir kişiyi rastlanmamaktadır. Buna ilave olarak hane sahibi küçük çocuk ise bu durum belirtilmiştir. İncelediğimiz karyelerin içerisinde ihtiyar ve sakat olduğu bilgisi bulunmaktadır. Karyelerde bulunan meslek çeşitliği şu şekildedir: çiftçilik, çapacılık, bargircilik, odunculuk, bakkal, berber, kahvecilik, tüfekçilik, ekmekçilik, mektep hocalığı, hizmetkarlık, papazlık, dülgerlik, çobanlık ve kiremitçilik gibi meslekler bulunmaktadır. Bölgede en fazla yoğun olan meslek çiftçi ve çapacıdır. Bölgede tarımın yoğun olmasının yanında hayvancılıkla uğraştıkları görülmektedir. Hayvanların eti, sütü, derisi ve iş gücü gibi çeşitli kaynaklarından kapsamlı biçimde faydalanılmıştır. Hayvanlar, türlerine, cinsiyet özelliklerine ve gelir getirici potansiyellerine göre sınıflandırılmıştır. Büyükbaş hayvancılıkta manda, sığır, camus ve öküz gibi çeşitli hayvan türleri bulunmaktadır. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde gelir getirisi olan ve gelir getirisi olmayan hayvanlar toplam 179 adet bulunmaktadır. Akköy karyesinde 337 adet, Samanlı Zımmi 153 adet, Samanlı Müslim 156 ve Kadıköy karyesinde ise 252 adet hayvan bulunmaktadır. Yük ve binek hayvanları doğrudan maddi gelir getirmez. Bununla birlikte, ulaşım ve işgücündeki faydaları, onları hane reisleri için önemli varlıklar haline getirmiştir. Ancak bu hayvanlar meslek olarak kullanılırsa hane reisleri vergi mükellefi olmuşlardır. Diğer hayvancılık faaliyetleri arasında küçükbaş hayvancılık da Karyelerde önemli bir yer tutmaktadır. Küçükbaş hayvanlar arasında koyun, keçi, kuzu ve oğlak türleri bulunmaktadır. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 35 adet küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Akköy karyesinde 237, Samanlı Zımmi karyesinde 100, Samanlı Müslim karyesinde 100 ve Kadıköy karyesinde 50 adet küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Kadıköy karyesi 141 haneye sahip bir karye olmasına rağmen küçükbaş hayvancılık çok az sayıda bulunmaktadır. Kadıköy karyesinin temel geçim kaynağı tarımdır. Arıcılık yalnızca Akköy karyesinde bulunmaktadır. Karyede 12 adet kovan bulunmaktadır ve hasılatı 120 kuruştur. Akköy karyesinde diğer karyelere nazaran hayvancılık daha yoğun olduğu anlaşılmaktadır. Karyelerde bazı hayvanlar kaydedilirken “61 senesinde alınmış olduğu ibaresine” yer verilmiştir.

İncelediğimiz kayıtlarda toplam arazi miktarı bilgisine ulaşılmıştır. Karyelerde bulunan araziler ekili, ekili olmayan, maarıyla ziraat yapılmayan ve kiralanan olarak belirtilmiştir. Bu tarlalardan 1260 ve 1261 senelerinde ne kadar hasılat

elde edildiği belirlenmiştir. Bu bilgiler tablolaştırılıp yorumlanmıştır. Bunun yanında karyelerde bağ, bostan, soğan tarlası, dut bahçesi ve bahçelerin dönümleri belirlenmiş ve yıllık gelirleri hesaplanmıştır. Karyelerde mezru ve gayri mezru tarlalardan sadece ekilerek gelir elde edilmemiş, bazıları kiraya verilerek gelir sağlanmıştır. En fazla mezru tarlaya Akköy karyesi sahiptir 407 dönümlük mezru tarladan 1260 senesinde hasılatı 13.927 kuruş, 1261 senesinde hasılatı ise 12.671 kuruş olmuştur. İncelediğimiz karyeler arasında en az mezru tarlaya Kadıköy karyesi sahiptir 18, 5 dönümlük araziden 1260 senesinde hasılatı 1164 kuruş, 1261 senesinde ise 1117 kuruş gelir sağlanmıştır. Ancak Kadıköy karyesinde kiralanan mezru tarla sayısı oldukça fazladır. Karye ahalisi 945 dönüm mezru tarla kiralamış olup 1260 senesinde toplam hasılat 25.144 kuruş, 1261 senesinde ise 26.171,5 kuruş gelir elde etmişlerdir. “Maarıyla ziraat olmayan gayr-i mezru tarla” yalnızca Akköy karyesinde yoktur diğer karyelerde bulunmaktadır. Bu bilgiler tablolar halinde detaylı bir şekilde bulunmaktadır.

Soğan tarlası yalnızca Hacı Mehmed Çiftliği karyesi ve Kadıköy karyesinde bulunmaktadır. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 1260 senesinde 35 dönüm soğan tarlası bulunmaktadır. 1260 senesinde toplam hasılat 3.626 kuruş, 1261 senesinde ise 4.405 kuruş gelir elde edilmiştir. Kadıköy karyesinde ise toplam 29 dönüm soğan tarlası bulunup 1260 senesinde toplam hasılat 1710 kuruş iken, 1261 senesinde 1.688 kuruş olmuştur. Karyeler arasında en fazla bostan tarlası Kadıköy karyesinde bulunmaktadır. Karyede toplam 79 dönüm bostan tarlası bulunup 1260 senesinde hasılatı 9.322 kuruş, 1261 senesinde ise 11.087 kuruş olmuştur. Yalnızca Samanlı Zımmi karyesinde bostan tarlası bulunmaktadır. Kadıköy karyesinde 17,5 dönüm soğan tarlası kiralananmış 1260 senesinde toplam gelir 1510 kuruş, 1261 senesinde ise 1614 kuruştur. Yine Kadıköy karyesinde 55 dönüm bostan tarlası kiralananmış olup 1260 senesinde hasılat 5.335 kuruş, 1261 senesinde ise 5.919 kuruş gelir elde edilmiştir.

Bağ en fazla Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde bulunmaktadır. Toplam karyede 106 dönüm bağ bulunup 1260 senesinde hasılatı 5.373 kuruş, 1261 senesinde hasılatı ise 5.007 kuruş olmuştur. Dut bahçesi en fazla Kadıköy karyesinde bulunmaktadır. Toplam 93,5 dönüm olup 1260 senesinde 23.738 kuruş gelir sağlanmış, 1261 senesinde ise 27.964 kuruş gelir elde edilmiştir.

Karyelerde hububat olarak hinta, şair, alef ve keten tohumu bulunmaktadır. En fazla ekilen hububat hintadır. Toplam karyelerde 466,5 kile hinta üretilmiş bu üretimden 5562,5 kuruş hasılat elde edilmiştir. Hinta ve alef bütün karyelerde üretilmiştir ancak

sair yalnızca Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 3 kile üretilmiştir. Keten tohumu yine sadece Samanlı Zımmi karyesinde 0,5 kile olarak üretilmiştir. Ekilen hububat ve elde edilen gelirler detaylı bir şekilde tablolastırılmıştır.

İncelediğimiz kayıtlarda kiraya verilen dükkan, asiya(bu değirmeni), mağaza, kendi sakin olduğu dükkan ve sefine hissesi mevcuttur. Asiyab yalnızca Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde bulunmaktadır. Bulunan Asiyab beş hisseye ayrılmış olup beş hane gelir elde etmektedir ancak her hane aynı oranda gelire sahip değildir. Toplam 4100 kuruş geliri vardır. Dükkân ise Akköy karyesinde 1 adet, Samanlı Zımmi karyesinde 2 adet olup geliri ise 1000 kuruştur Samanlı Müslim karyesinde 3 adet olup toplam gelir 390 kuruştur. Kadıköy karyesinde ise 2 adet dükkân bulunup hasılatı belirtilmemiştir. Sefine yalnızca Akköy karyesinde bulunmaktadır ve 3 hisseye bölünmüştür. Bu hisselerden elde edilen gelir aynı değildir. Toplam 1000 kuruş gelir edilmiştir. Mağazada yine yalnızca Akköy karyesinde 1 adet olup geliri 250 kuruştur.

Araştırmamız içerisinde bulunan Hacı Mehmed Çiftliği karyesi ve Kadıköy karyesi gayrimüslim halkın yaşadığı bölgelerdir. Müslüman halktan öşür, vergi-yi mahsusa ve temettü olarak 3 çeşit vergi alınmaktadır. Ancak Hacı Mehmed Çiftliği ve Kadıköy karyesinde gayr-i müslim reayadan vergi-i mahsusa alındığı görülmektedir. Toplam alınan vergi-i mahsusa 71.585 kuruştur. En fazla vergi-i mahsusa Kadıköy karyesinden alınmıştır ve 34.491,5 kuruştur. Gayrimüslim karyelerinde alınan cizye vergisi tablolastırılıp gösterilmiştir. Ancak bazı karyelerde ala(zengin), evsat(orta), edna(fakir) birlikte yazıldığı görülmüştür ancak evsat'ın içerisine yazılan rakamların ne anlama geldiği anlaşılamamıştır. İncelemeye tabi tuttuğumuz 5 karye içerisinde bostan, üzüm, soğan ve bağ'dan aşar vergisi tahsil edilmiştir.

En fazla aşar vergisi üzümünden elde edilmiştir. Toplam 2443 kuruş vergi tahsil edilmiştir. Soğandan Hacı Mehmed Çiftliği ve Kadıköy karyesinde aşar vergisi alınmıştır. Toplam 699,5 kuruş aşar tahsil edilmiştir. Adet-i ağnam vergisi bütün karyelerden tahsil edilmiş ancak Akköy karyesinde 2 haneden diğer karyelerde ise yalnızca 1 haneden tahsil edilmiştir. İncelediğimiz karyelerden elde edilen toplam adet-i ağnam vergisi 215 kuruştur.

Toplam kazançlara ilişkin veriler, sayfanın en alt bölümünde kaydedilmiştir. Bu bölümde ayrıca, hane reisi ile hanede gelir sağlayan erkek üyelerin mesleki bilgilerine de yer verilmiştir. İncelediğimiz karyeler genelinde toplam kazanç 211.246 kuruştur.

Toplam kazancın en fazla olduğu karye Kadıköy karyesidir ve toplam kazanç 131.640 kuruştur. Elde edilen toplam kazançlar, defterin sonunda belirtilen toplam kazançlarla uyusmamaktadır. Arada küçük farklılıklar bulunmaktadır. Bu uyumsuzluğun nedenleri arasında müellifin yazım hataları, toplama işlemlerindeki yanlışlıklar ve mürekkep akması gibi bazı sayıların net olmaması gibi durumlar yer almaktadır.

İncelememiz içerisinde bulunan diğer kayıtlar ise ML-EEM-912-28 numaralı defterdir. Bu defterin içerisinde Hacı Mehmed Çiftliği, Akköy, Samanlı ve Kadıköy karyelerinin 1326 yılına ait nüfus ve vergi defterleri bulunmaktadır. 1326 senesinde Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 168 hane bulunup nüfus 614 kişidir. Akköy karyesinde 131 hane vardır ve karyenin toplam nüfusu 803'tür. Bu defterde temettuat kayıtlarında olduğu gibi Samanlı Zımmi ve Samanlı Müslim olarak ayrılmamıştır. Samanlı karyesinde 51 hane bulunup toplam nüfus 206 kişidir. Kadıköy karyesinde 230 hane vardır ve karyenin nüfusu 871'dir. Akköy karyesinde 66 senede hane sayısında oldukça fazla bir artış yaşanmıştır. 1260 senesinde 35 olan hane sayısı 1326'da 131'e yükselmiştir.

Karyelerde kullanılan lakaplar incelediğinde bazı kişilerin 1260'tan 1326 senesine kadar soylarının devam ettiği görülmektedir. Örneğin; Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde temettuat kayıtlarında görülen Cinoğlu unvanı 1326 senesinde tutulmuş olan nüfus defterinde önümüze çıkmaktadır. Bu kayıtlarla soy takibi yapmakda mümkün olmuştur. Müslüman karyelerinde Hacı unvanı kullanılırken Kadıköy karyesinde "Haçı" unvanı kullanılmıştır.

Hacı Mehmed Çiftliği ve Kadıköy karyesinin nüfus kayıtları oluşturulurken kişilerin zevcelerinden de bahsedilmiştir. Bu durum bahsettiğimiz karyelerin gayr-i müslim karyeleri olmasıyla ilişkili olabilir. Bu bilgiler ışında karyelerde kadın ve erkeklerin eş durumları görülebilmektedir. Karyelerde hiç evlenmemiş kişiler, eşleri vefat etmiş kişiler ve yetim çocuklar hakkında bilgi sahibi olabildik. Hacı Mehmed Çiftliği karyesinde 35 kadının eşleri bulunmamaktadır ve 20 erkek bekar veya duldur. Kadıköy karyesinde 20 kadın bekar veya duldur. Bu bilgiler tablolar halinde detaylı bir şekilde gösterilmiştir.

Kadıköy karyesinin nüfus kayıtları oluşturulurken karyede yaşayan 202 kişinin meslekleri de belirtilmiştir. Bu durum yalnızca Kadıköy karyesi için geçerlidir. Karyede 135 kişi rençber olarak kaydedilmiştir. 13 kişi kahveci, 7 kişi bakkal, 5 kişi esnaf, 4

dölger, 4 basmacı ve 4 berber bulunmaktadır. 1260-1261 senesi temettuat kayıtlarında bulunmayan meslekler bu dönemde karyede görölmüştür. Bunlar: Kayıkçılık, Balıkçılık, Reji Memuru, Eskiçilik, Değirmenci, Kasap, Terzi, Yorgancı, Tenekeci, Kozacılık, Yemenicilik gibi meslek bulunmaktadır. Buradan anlaşıyor ki temelde karyenin geçim kaynağı tarımdır.

Yine aynı defter içerisinde bulunan Hacı Mehmed Çiftliği, Akköy, Samanlı ve Kadıköy karyelerinin emlak ve arazi kayıtları bulunmaktadır. Bu kayıtlar içerisinde karye ahalisinin arazi, bağ ve bahçelerinin dönüm ve evlek sayıları verilmiştir. Bunun yanında kişilerin var ise gelir getiren mülkleri ve gelirleri yazılmıştır. En fazla arazi, bağ ve bahçe Kadıköy karyesinde bulunmaktadır. Kadıköy karyesinde 50.050 kuruş akarat bulunmaktadır. Ancak bu kayıtlar oluşturulurken bazı ailelerin arazi sayıları mülahazat kısmında verilmiştir. Bu sayılar tablolarda yer almamaktadır. Lakin konu içerisinde kişiler ve arazi sayıları hakkında bilgiler verilmiştir. Bu kayıtlarda nüfusta kayıtlı olmayan kişiler bu defterlere arazi dönüm ve evlek sayılarıyla birlikte kaydedilmiştir. Defter bir diğer belirtilen husus da kişilerin arazilerin ortak kullanıldığıdır. Toprağın sadece kendisine ait olduğu kişilerde belirtilmiştir. Karyelerde arazisi olup başka bir köyde yaşayan kişiler hakkında notlar düşölmüştür. Ayrıca kişilerin vefat ettiği, hayatta olduğu ve mirasçılarının kimler olduğundan bahsedilmiştir. Bu kayıtlar temettuat kayıtları kadar net olmasa da karyelerin ekonomik ve sosyal yapısı hakkında bize bilgi sağlamıştır.

Netice olarak bu bilgiler ışığında 19 ve 20'nci yüzyılda Yalakabad kazasına tabi Hacı Mehmed Çiftliği, Akköy, Samanlı ve Kadıköy karyelerinin sosyal ve ekonomik durumu hakkında bilgilere ulaşılmıştır. Karyelerin temel geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır.

İncelediğimiz karyeleri ziyaret ettiğimizde Hacı Mehmed karyesi sakinlerinden olan Mehmed Karakuş (56) ifadesiyle şu anda karyenin geçim kaynağının elmacılık olduğu ve bir süre tütöncölük yapıldığı belirtmiştir. Kendisi geçmişte köyde zeytin ağaçlarının bulunduğunu ancak göç ile buraya yerleşen dedelerinin bu zeytinleri tattıklarında tadının acı olması sebebiyle burada yaşamış olan gayrimöslim halkın kendilerini zehirlemek istediklerini düşünmüşler ve bu ağaçları kestiklerini belirtmiştir. Temettuat kayıtlarımızda bulunan değirmenin bulunduğu tasdiklemiştir. Ancak bahsi geçen değirmenin kalıntıları günümüzde bulunmadığı ifade etmişlerdir.

Akköy ve Samanlı karyelerinde yerel halktan birine rastlanmamış olup ancak gözlemlere dayanarak günümüzde turizmin yoğun olarak yaşandığı ve belirli yerlerde çiçekçilik yapıldığı görülmüştür.

Kadıköy karyesi sakinlerinden Nurdoğan Uzun(62)- Memur 2023 yılında nüfusu 9958 olduğunu belirtmiştir. Bölgede elmacılık, çiçekçilik, gül seracılığı ve bir süre tütüncülük yapılmış olduğunu belirtmiştir. Temettuat kayıtlarında karşımıza çıkan neredeyse her hanede bulunan dut bahçelerinin artık olmadığını beyan etmiştir.

EKLER

Ek-1:Hacı Mehmed Karyesi

Ek-2: Akköy

Ek-3: Samanlı

Ek-4: Kadıköy

KAYNAKÇA

- Adıyeke, N. (1991). Temettuat sayımları ve bu sayımları düzenleyen nizamname örnekleri. *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 1(11), 771-823.
- Afyoncu, E. ve Mete, Z. (2000, 22 Mayıs). *İstanbul depremi ve toplum yaşantısına tesirleri*. Erişim Adresi: https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=anadolu-da-dogal-afetler_637516665579667862.pdf.
- Akdağ, M. (1971). *Türkiye'nin iktisadi ve içtimai tarihi* (2. Basım). Ankara: TTK Yayınları.
- Akkuş Y. (2017). Osmanlı maliyesi literatüründe ihmal edilmiş bir tartışma: Tevzi defterlerinden vergi-i mahsusaya geçiş, *Tarih Dergisi*, 65(1), 29-44
- Akyıldız, A. (2011). Tanzimat. *DİA.*, 40, 1-10.
- Barkan, Ö. L. (1953). Tarihi demografi araştırmaları ve Osmanlı tarihi. *Türkiyat Mecmuası*, 10, 10-12
- Cırık, B. (2007). *1845(H.1261) tarihli temettuat defterlerine göre Hüdavendigâr eyaleti Kütahya kazası Armudili hahiyesine Bağlı Seyeli, Aşk-ı Kara, Ürünli, Bayramşah, Söğüt, Serviran ve Sökman köylerinin iktisadi ve içtimai durumu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Çakır, C. (2001). *Tanzimat dönemi Osmanlı maliyesi* (1. Basım). İstanbul: Küre Yayınları.
- Çakır, C. (2001). Tanzimat dönemi vergi uygulamalarında karşılaşılan güçlükler ve vergi ihtilalleri. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 51(1), 71-80
- Çelebi, E. (1935). *Evliya Çelebi seyahatnamesi: Anadolu, Suriye, Hicaz (1671-1672)* (1. Basım) İstanbul: Devlet Matbaası.
- Darling, L. (2006). *Osmanlı maliyesinde gelir gider toplama ve meşruiyet, Osmanlı maliyesi kurumlar bütçeler*, (1. Basım). İstanbul: Osmanlı Bankası Araştırma Merkezi Yayınları.
- Efe, A. (2002). *Muhassıllık teşkilatı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Emecen, F. (1998). *İslam Ansiklopedisi* (Cilt 1), İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları.
- Erkal, M. (1998). Cizye. *İslam ansiklopedisi* (Cilt 8), İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları.
- Göktepe, K. (2018). Osmanlı döneminde Tekirdağ'da yapılan hayvancılığın İstanbul'un iâşesi ile sanayii ve ticari faaliyetlerdeki rolü, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 362-370
- Güçer, L. (1964). *XVI-XVII. asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nda hububat meselesi ve hububattan alınan vergiler* (1. Basım). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları
- Güneş, A. (1994). *Tahrir defterlerine göre XVI. yüzyıl başlarından XVII. yüzyıl başlarına kadar Kocaeli sancağı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güneş, A. (2016, 4 Eylül). *Gelir kaynaklarına göre 16. yüzyılda Yalakabad kazası vakıfları*. Erişim Adresi: <https://avesis.hacibayram.edu.tr/yayin/6bc05182-01de-4f60-a09a-52798fc6bca7/gelir-kaynaklarina-gore-16-yuzyilda-yalakabad-kazasi-vakiflari>.
- Güneş, M. (2014). Osmanlı dönemi nüfus sayımları ve bu sayımları içeren kayıtların tahlili. *Akademik Bakış*, 8(15), 220-222.
- Güran, T. (1998). *19. yüzyılda Osmanlı tarımı* (1. Basım). İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Güran, T. (2003) *Osmanlı mali istatistikleri: Bütçeler (1841-1918)* (7. Basım). Ankara: DİE Tarihi İstatistikler Dizisi.
- Güran, T. (2014). *19. yüzyılda Osmanlı ekonomisi üzerine araştırmalar* (1. Basım). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İnalcık, H. (2010). *Kuruluş dönemi Osmanlı Sultanları 1302-1481* (1. Basım). İstanbul: İsam Yayınları.
- Karal, Z. (1999). *Osmanlı tarihi* (1. Basım). Ankara: Türk Tarih Kurumu
- Kaya, M. (2007). XIX. yüzyılda İzmit (Kocaeli) sancağının demografik durumu ve iskân siyaseti. *AÜDTCF Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, 26(41) 60-65

- Kaynar, R. (1985). *Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat* (1. Basım). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kazıcı, Z. (2019). *Osmanlı'da vergi sistemi* (1. Basım). İstanbul: Kayıhan yayınları
- Kırkpınar, K. (2022) *Tanzimat'tan II. Dünya Savaşı'na Türkiye'de tarım ve vergi politikaları* (1. Basım). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Kütükoğlu, M. (1995). Osmanlı sosyal ve iktisadi tarihi kaynaklarında temettu defteri. *Belleten, LIX*(225), 395-412.
- Mansel, A. F. (1936). *Yalova kılavuzu* (1. Basım), İstanbul: Devlet Basımevi.
- Ortaylı, İ. (2000). *Osmanlı İmparatorluğu'nda iktisadi ve sosyal değişim* (1. Basım). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Osmanlı Kuruluş Döneminde Yalova'nın Kuruluşu ve Bölgedeki Eski Yerleşim Yerleri. (2024, 15 Mayıs). Erişim Adresi: [http://www.academia.edu/5413126/ Osmanl%C4%B1_Kurulu%C5%9F_D%C3%B6neminde_Yalovan%C4%B1n_Kurulu%C5%9Fu_ve_B%C3%B6lgedeki_Eski_Yerle%C5%9Fim_Yerleri](http://www.academia.edu/5413126/Osmanli_Kurulu%C5%9F_D%C3%B6neminde_Yalovan%C4%B1n_Kurulu%C5%9Fu_ve_B%C3%B6lgedeki_Eski_Yerle%C5%9Fim_Yerleri).
- Öztürk, M. (2017), *1844 (1260) tarihli Halep nüfus defterine göre Urfa'da Gayr-i Müslimlerin nüfus ve sanatları tarihinde Ermeniler ve Ermeni meselesi* (1. Basım). Samsun: İlkadım Belediyesi Yayınları.
- Öztürk, S. (2000). Temettuat tahrirleri. *Akademik Araştırmalar Dergisi, 1*(1), 530-538.
- Öztürk, S. (2003), Türkiye'de temettuat çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 1*(1), 287-289.
- Palamut, M. (1987), Âşar ve düşündürdükleri. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 43*(1), 69-78
- Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye. (1319). (1. Basım). İstanbul: Alem Matbaası.
- Sami, Ş. (1995), *Kâmûs-I Türki* (1. Basım). İstanbul: Kapı Yayınları.
- Serin, M. (1998), *Osmanlı arşivi'nde bulunan temettuat defterleri* (1. Basım). Ankara: T.C. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Şahin, İ. (1998). *İslam Ansiklopedisi* (Cilt 29). İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları.
- Tabakoğlu, A. (2007). Öşür. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 34). İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları.

- Taşağı, A. (2019). *Geçmişten günümüze Yalova* (1. Basım) İstanbul: Çevik Matbacılık.
- Topal, M. (2001). *Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa Nusretnâme tahlil ve metin (1106-1133/1695- 1721)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Tuncel, M. (2011). Yalova. *DİA. XLIII*, 307-312.
- Yardımcı, M. E. (2016). *19. yüzyılda Yalova kazası'nın ekonomik ve sosyal durumu 1844-1845 temettuat defterlerine göre (19. yüzyılda Yalova kazası'nın ekonomik ve sosyal durumu)* (1. Basım) Kocaeli: Volga Yayıncılık.
- Yükçü, S. (2013). Osmanlı Devleti'nde temettuat defterlerinin önemi ve vergisel açıdan değerlendirilmesi: Tire kazası örneği. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 7(7), 170-180

Arşiv Belgeleri

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi

ML.VRD.TMT.d 05014.

ML.VRD.TMT.d 05010.

ML.VRD.TMT.d 05013.

ML.VRD.TMT.d 05030.

ML.VRD.TMT.d 05037.

ML-EEM-912-28.

DİZİN

-A-

Akköy, vii, ix, 2, 3, 7, 10, 11, 13, 16, 18,
19, 26, 28, 29, 30, 36, 37, 38, 39, 41,
42, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 55, 56,
59, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 69, 70, 73,
74, 76, 81, 83, 88, 89, 90, 91, 92, 93,
97

Arıcılık, vii, 26, 28, 30, 31, 33, 36, 89

-B-

Bağ, x, 37, 49, 50, 61, 81, 90

Bahçe, x, 81

-C-

Cizye, viii, x, 68, 69, 104

-D-

Dut bahçesi, 52, 90

-G-

Gayr-i Müslim, 3, 91, 105

-H-

Hacı Mehmed Çiftliği, vii, ix, x, 7, 10,
11, 12, 13, 16, 17, 26, 27, 28, 36, 37,
38, 39, 41, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52,
55, 58, 61, 62, 66, 67, 69, 70, 73, 74,
75, 76, 81, 87, 89, 90, 91, 92, 93

Hayvancılık, 7, 25

-K-

Kadıköy, vii, ix, x, 2, 10, 11, 14, 16, 21,
22, 23, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 44,
45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55,
57, 59, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 69, 70,

71, 73, 74, 77, 78, 79, 81, 82, 84, 85,
86, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 102

-M-

Mezru tarla, 36, 39, 42, 43, 44

Müslim, vii, ix, x, 2, 3, 7, 10, 11, 14, 20,
21, 31, 32, 33, 36, 37, 38, 39, 42, 43,
46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 57,
59, 61, 62, 63, 66, 67, 69, 70, 71, 88,
89, 91, 92

Müstecir, x, 37, 38, 39, 45, 47, 50

-N-

Nüfus, v, ix, 2, 3, 10, 11, 73, 87

-S-

Samanlı, vii, ix, x, 2, 3, 7, 10, 11, 13,
14, 19, 20, 21, 30, 31, 32, 33, 36, 37,
38, 39, 42, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 51,
52, 53, 55, 56, 57, 59, 61, 62, 63, 65,
66, 67, 69, 70, 71, 73, 74, 81, 83, 88,
89, 90, 91, 92, 93, 100

-T-

Tanzimat, 1, 6, 64, 65, 68, 88, 103, 104,
105

Tarım, ix, 36, 39, 64

-V-

Vergi, v, viii, x, 2, 36, 64, 65, 66, 69

Vergi-i mahsusa, 65

-Y-

Yalakabad, v, vi, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 36, 61,
65, 88, 93, 104